ROK XXXIV. NUMER 8.

DZIENNIK URZĘDOWY

KURATORJUM OKRĘGU SZKOLNEGO LWOWSKIEGO

Lwów, dnia 1 września 1930

TREŚĆ:

Część urzędowa.

1.

Organizacja prac wizytatorskich w kuratorjach okręgów szkolnych.

Wydziały szkół średnich ogólnokształcących i oddziały kształcenia nauczycieli.

Okólnik Min. W. R. i O. P. z dnia 27 maja 1930 r. Nr. II. 11413/30.

L. O. 1161/30. W uzupełnieniu rozporządzenia z dnia 6 kwietnia 1927 r. Nr. II. P. 3007/27 (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. z dnia 8 czerwca 1927 r. Nr. 8 (186), poz. 108)[1]) w sprawie przepisów dla okręgowych wizytatorów szkolnictwa ogólnokształcącego i zakładów kształcenia nauczycieli zarządzam co następuje:

Rejony wizytacyjne.

Każdy okrąg szkolny dzieli się na rejony wizytacyjne, stanowiące pewną całość terytorjalną. W skład takiego rejonu wizytacyjnego wchodzi 15 szkół średnich ogólnokształcących (zakładów kształcenia nauczycieli), zarówno państwowych jak i prywatnych, sąsiadujących ze sobą. Liczba ta może być odpowiednio zmniejszona zależnie od liczby klas (oddziałów), przyczem za normę, przypadającą na jedną szkołę, uważa się 8 — 12 klas (oddziałów). Liczba szkół może być również zmniejszona dla tych wizytatorów zakładów kształcenia nauczycieli, którzy kierują pracami całego oddziału kształcenia nauczycieli, lub których opiece powierzono zakłady, wymagające specjalnej troski (np. pedagogja, wyższe kursy nauczycielskie), jak również w wypadkach obciążenia ich taką dodatkową pracą jak np. organizacja dokształcania nauczycielstwa szkół powszechnych.

Utworzenie rejonów, stanowiących całość terytorjalną, jest wskazane między innemi ze względu na:

a) konieczność i łatwość gruntowniejszego poznania przez wizytującego nietylko samych szkół, ale stosunków i potrzeb społecznych i kulturalnych całego rejonu;

b) łatwość organizowania akcji dokształcania nauczycielstwa szkół średnich (zakładów kształcenia nauczycieli) przez tworzenie ośrodków pracy (ognisk metodycznych), promieniujących na cały rejon, organizowanie konferencyj nauczycieli, dyrektorów i t. p.

O ileby specjalne względy tego wymagały (np. konieczność podziału szkół między kilku wizytatorów w miastach większych jak: Warszawa, Łódź, Lwów, i t. p.) kuratorjum może zorganizować opiekę wizytatorską nad szkołami bez uwzględnienia rejonów, stanowiących całość terytorjalną.

Opiece jednego wizytatora powierza się jeden rejon wizytacyjny, stanowiący całość terytorjalną, a nadto nakłada się na niego obowiązek zbadania co roku (bez prawa wydawania zarządzeń, o ile do tego nie zostanie specjalnie upoważniony przez kuratora), w obecności inspektora szkolnego dwóch siedmioklasowych szkół powszechnych, gdy zaś chodzi o wizytatorów zakładów kształcenia nauczycieli, obowiązek zbadania jednej szkoły powszechnej 7-klasowej i jednej szkoły niżej zorganizowanej.

Naczelnik wydziału powinien sprawować opiekę wizytacyjną co najmniej nad dwoma szkołami.

---

[1]) Dz. Urz. Kur. O. S. Lw. z r. 1927, str. 454.

Opieka nad rejonem na okres 4-letni.

Opiekę nad szkołami średniemi ogólnokształcącemi (zakładami kształcenia nauczycieli) w danym rejonie wizytacyjnym powierza się wizytatorowi na okres 4-letni; a to celem umożliwienia mu wykonania planowej pracy na terenie rejonu, oraz wykazania się jej wynikami. Po upływie tego okresu dokonywa się w kuratorjum nowy przydział rejonów wizytacyjnych, przyczem dany rejon wizytacyjny może być nadal powierzony dotychczasowemu wizytatorowi.

Wizytator jest odpowiedzialny za wyzyskanie wszelkich możliwych środków, zmierzających do podniesienia poziomu naukowego i wychowawczego (m. in. wychowanie w duchu państwowym) szkół sobie powierzonych. Gdy chodzi o szkoły prywatne jest koniecznem, aby stan naukowy i wychowawczy istotnie nie był niższy od przewidzianego dla tej kategorji uprawnień, jakie szkoła posiada.

Obowiązki wizytatora na terenie rejonu.

Obowiązkiem wizytatora jest:

a) poznać warunki zdrowotne poszczególnych miejscowości i każdej szkoły;

b) poznać miejscowe warunki społeczne, gospodarcze i kulturalne i potrzeby oświatowe w szczególności w zakresie szkolnictwa średniego ogólnokształcącego (kształcenia nauczycieli), a w związku z tem współpracować z Ministerstwem nad opracowaniem sieci szkół średnich ogólnokształcących (zakładów kształcenia nauczycieli);

c) poznać potrzeby remontowo-budowlane powierzonych sobie szkół i zapewnić skuteczną pomoc w tej dziedzinie dyrekcjom szkół;

d) poznać potrzeby finansowe powierzonych sobie szkół, czuwać nad należytem zużytkowaniem kwot, przekazanych dyrekcjom przez kuratorjum, zebranych z opłat uczniowskich i otrzymanych z innych źródeł. (Kontrola dowodów kasowych nie należy do zakresu obowiązków wizytatora);

e) czuwać nad należytem wykorzystaniem pomieszczeń szkolnych;

f) starać się skutecznie o zdobycie odpowiednich sił na stanowiska dyrektorów i nauczycieli w powierzonych sobie szkołach; przy pozyskiwaniu sił nauczycielskich należy porozumiewać się z dyrektorami właściwych szkół, którzy są odpowiedzialni za zakłady;

g) poznać dokładnie warunki pracy dyrektora, nauczycieli i młodzieży na terenie rejonu;

h) poznać uzdolnienia i wartości dyrektora i nauczycieli;

i) prowadzić akcję w kierunku dokształcania dyrektorów i nauczycieli zarówno pod względem naukowym metodycznym, jak i wychowawczym, w tym celu zwoływać konferencje dyrektorów i nauczycieli ze swego rejonu, względnie organizować konferencje łącznie z wizytatorami sąsiednich rejonów dla dyrektorów i nauczycieli kilku rejonów, organizować przy pomocy Ministerstwa ośrodki pracy metodycznej i wychowawczej na terenie rejonu;

j) wszelkiemi możliwemi sposobami dopomagać szkołom w podnoszeniu poziomu naukowego i wychowawczego i dopilnowywać, aby praca administracyjna zarówno dyrektora jak i nauczycieli ograniczała się tylko do niezbędnego minimum;

k) organizować opiekę nad nauczycielami praktykantami na terenie rejonu;

l) prowadzić akcję w kierunku wytworzenia atmosfery współpracy nauczycielstwa szkół średnich ogólnokształcących (zakładów kształcenia nauczycieli) z nauczycielstwem innych typów szkół.

Opieka nad specjalnemi dziedzinami pracy.

Zgodnie z cytowanem na wstępie rozporządzeniem wizytator sprawuje opiekę nad pewną dziedziną spraw wychowawczych, dydaktycznych lub organizacyjnych. Opiekunowie tych dziedzin studjują powierzone im sprawy, pozostają w tych działach w bliższym kontakcie z Ministerstwem i innemi odpowiedniemi instytucjami, informują kolegów o sposobach realizacji zamierzeń w tych dziedzinach u nas i zagranicą i projektują odpowiednią akcję na terenie całego okręgu szkolnego.

Specjalnej opieki w szkolnictwie średniem ogólnokształcącem wymagają przedewszystkiem:

a) sprawy budynków szkolnych (właściwego ich użytkowania), urządzeń szkolnych, pomocy naukowych i t. p.;

b) sprawy programowo-dydaktyczne (organizacja pracowni i t. p.);

c) sprawy wychowawcze: organizacje i koła młodzieży w szkole i poza szkołą, harcerstwo, hufce szkolne, czasopisma dla młodzieży, kinoteatr i t. p.; koła rodzicielskie, bursy, stancje uczniowskie, osiedla, kolonje wakacyjne i t. p.

Jest rzeczą konieczną powierzenie jednemu z wizytatorów referatu wychowawczego dla szkół średnich ogólnokształcących.

d) dokształcanie nauczycieli;

e) opieka nad nauczycielami praktykantami.

Powyższe odnosi się również do zakładów kształcenia nauczycieli, przyczem w zakładach tych wymagają nadto specjalnej opieki:

a) organizacja nauki i wychowania w szkołach ćwiczeń i praktyka pedagogiczna uczniów zakładów kształcenia nauczycieli;

b) organizacja internatów.

Wizytatorowie zakładów kształcenia nauczycieli zwracają również szczególną uwagę na dokształcanie nauczycieli szkół powszechnych przez organizowanie kursów wakacyjnych, współdziałanie z wizytatorami szkół powszechnych w organizowaniu konferencyj rejonowych, czytelnictwa i egzaminów praktycznych. Wskazanem jest powierzyć jednemu z wizytatorów zakładów kształcenia nauczycieli kierownictwo referatu nad sprawą dokształcania nauczycieli szkół powszechnych.

Udział w pracach administracyjnych.

Wydziały szkół średnich (oddziały K. N.) winny być w ten sposób organizowane, aby wizytator ze spraw administracyjnych załatwiał tylko sprawy, związane z organizacją personalną i naukowo-wychowawczą zakładów i to o ile możności z pomocą referentów, sprawy, których załatwienie nie wymaga wglądu pedagoga - organizatora i opiekuna zakładu, winny być całkowicie załatwiane przez referentów, a podawane do wiadomości odnośnym wizytatorom. Obciążenie wizytatora sprawami, które zupełnie dobrze mogą być załatwiane przez siły referendarskie, jest niedopuszczalne.

Konferencje wizytatorów.

Z początkiem roku szkolnego odbywają się w wydziałach (oddziałach K. N.) konferencje wizytatorów, celem ustalenia planu pracy wydziałów (oddziałów K. N.) na cały rok szkolny; z końcem roku szkolnego odbywają się konferencje sprawozdawcze ze stanu naukowego i wychowawczego na terenie całego okręgu oraz z wykonania planu pracy. Protokóły tych konferencyj oraz wyniki narad winny być w odpisach nadsyłane Ministerstwu.

Tam, gdzie jest tylko jeden wizytator zakładów kształcenia nauczycieli, przesyła kuratorjum do Ministerstwa również plan zamierzonych prac na rok przyszły oraz sprawozdanie z wykonania planu pracy w roku ubiegłym.

W ciągu roku szkolnego odbywają się konferencje wizytatorów wydziałów poświęcone sprawom organizacji nauczania i wychowania w szkołach średnich (zakładach kształcenia nauczycieli), bądź sprawom związanym z wizytacją tych szkół, bądź innym sprawom jak: nadawania uprawnień szkołom prywatnym, organizacji roku szkolnego i t. p.

Jest rzeczą wielkiej wagi, aby wizytatorzy wszystkich typów szkół z danych miejscowości, pozostawali w ścisłym kontakcie ze sobą, aby omawiali na specjalnych zebraniach sprawy, związane z potrzebami szkolnictwa w tych miejscowościach i opracowywali plany wspólnej akcji. Niezależnie od tego pod przewodnictwem kuratora okręgu szkolnego odbywają się doroczne konferencje wizytatorów wszystkich typów szkół, na których omawiane są potrzeby kulturalno-oświatowe całego okręgu szkolnego oraz ustalane w ogólnych ramach plany działania. Odpisy protokołów z dorocznych odnośnych konferencyj przesyłają również kuratorja Ministerstwu.

Urlopy dla wizytatorów.

Celem umożliwienia wizytatorom pracy nad pogłębieniem własnego wykształcenia zarówno w dziedzinie wychowawczej jak naukowej i dydaktycznej, otrzymują wizytatorzy raz na dwa lata niezależnie od urlopu wypoczynkowego, urlop 4-tygodniowy na dalsze kształcenia się w kraju lub zagranicą, przyczem Ministerstwo korzystającym ze wspomnianego urlopu może polecić odbywać studja w specjalnej instytucji. Wizytatorzy na czas urlopu dla pogłębienia swoich studjów będą w miarę możności otrzymywali odpowiednie zasiłki.

Postanowienia końcowe.

Powyższe wskazówki obowiązują od początku roku szkolnego 1930/31.

Na początku roku szkolnego 1930/31 kuratorja zorganizują opiekę wizytacyjną oraz dokonają podziału czynności między wizytatorów według powyższej instrukcji.

Sprawozdania z podziału czynności między wizytatorów ze wskazaniem powierzonych wizytatorom rejonów (szkół) oraz odpisy protokółów konferencyj, wskazujących plan pracy na rok przyszły — nadeszlą kuratorja Ministerstwu do dnia 1 października 1930 r.

Minister W. R. i O. P. (—) *St. Czerwiński.*

2.

Materjał i instrukcja nauczania w siedmioklasowych publicznych szkołach powszechnych i gimnazjach państwowych w roku szkolnym 1930/31.

Okólnik Ministra W. R. i O. P. z dnia 31 lipca 1930 r. Nr. II.16585/30. (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 8, poz. 135).

Zgodnie z zarządzeniem z dnia 2 stycznia 1929 r. Nr. II-235/29 (Dz Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 1 (208), poz. 1) [1]) od początku roku szkolnego 1930/31 obowiązują w publicznych siedmioklasowych szkołach powszechnych i gimnazjach państwowych nowe plany godzin szkolnych, zamieszczone w § 1 i § 2 tego zarządzenia.

Ze względu na zawarte w tych planach nowe w stosunku do roku 1929/30 zmiany w liczbach godzin oraz ze względu na inne niż w ubiegłym roku szkolnym przygotowanie w poprzedniej klasie (oddziale) wydaję załączoną instrukcję, która określa materjał nauczania w wyżej wymienionych szkołach w roku szkolnym 1930/31. Instrukcja ta nie odwołuje się do żadnej z instrukcyj poprzednich, aczkolwiek jest w znacznej mierze przedrukiem instrukcji na rok 1929/30, załączonej do okólnika z dnia 13 lipca 1929 r. Nr. II-19240/29 (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 8 (215), poz. 113) [2]):

Dla uniknięcia bowiem nieporozumień załączona instrukcja podaje zmiany, jakie należy wprowadzić bezpośrednio w programach drukowanych, obowiązujących przed zmianą planów godzin z 2 stycznia 1929 r., t. j. w programach stosowanych w pierwszem półroczu roku szkolnego 1928/29.

Programy te w załączonej instrukcji są zwane „dotychczasowemi" lub wzmiankowane bez określenia.

Za Ministra W. R. i O. P. Dyrektor Departamentu: (—) *Fr. Potocki.*

Instrukcja dotycząca materjału nauczania w siedmioklasowych publicznych szkołach powszechnych i gimnazjach państwowych w roku szkolnym 1930/31.

W roku szkolnym 1930/31 należy stosować w wyżej wymienionych szkołach i gimnazjach programy obowiązujące w pierwszem półroczu roku szkolnego 1928/29 ze zmianami niżej wyszczególnionemi.

I. Siedmioklasowa szkoła powszechna i gimnazjum niższe.

A. Siedmioklasowa szkoła powszechna.

1. Język polski.

Oddziały II, III i IV. Przeznaczenie w każdym z tych oddziałów po jednej godzinie tygodniowo na naukę pisma nie stwarza dla nauczyciela nowego zadania, lecz jest tylko bardziej szczegółowem i wyraźnem uregulowaniem sprawy wyrabiania, rozwijania i utrwalania należytej techniki pisania. Można przytem, a nawet lepiej, zamiast jednej godziny tygodniowo poświęcać na ten cel dwa razy po pół godziny szkolnej. Wyodrębnie-

[1]) Dz. Urz. Kur. O. S. Lw. z 1929 r., str. 49.

[2]) Dz. Urz. Kur. O. S. Lw. z 1929 r., str. 500.

nie pewnej części czasu na ćwiczenia kaligraficzne nie zwalnia bynajmniej nauczycieli od obowiązku roztaczania również poza tym czasem bacznej kontroli nad czytelnością i estetyką pisma uczniów.

Rozporządzanie większą, niż dawniej, liczbą godzin w oddziale IV nie może pociągać za sobą w żadnym razie powiększenia ani też podniesienia stopnia trudności materjału gramatycznego, należy natomiast poświęcać więcej czasu na ćwiczenia ortograficzne.

Oddział VII. Ilość lektury należy ograniczyć. W szczególności zatem pominąć utwory Paska, Karpińskiego, Brodzińskiego, Kraszewskiego, nie uwzględniać Korzeniowskiego, Słowackiego „Lilli Wenedy", Zaleskiego. Wprowadzić zwięzłe, systematyczne powtórzenie zasadniczych wiadomości z gramatyki, w szczególności składni zdania pojedyńczego rozwiniętego i zdania złożonego. Położyć nacisk na ortografję, na uwzględnienie w wypracowaniach tematów praktycznych, jak: list, autobiografja, podania do władz i t. p.

2. Język nowożytny obcy.

Oddział V. Materjał gramatyczny, przeznaczony według programu dotychczasowego dla oddziału V, należy rozłożyć w taki sposób, aby opanować go stopniowo w ciągu 2 lat w oddziale V (przy 5 godzinach tygodniowo) i VI (przy 3 godzinach tygodniowo). W tych warunkach — w porównaniu z dawniejszym rozkładem pracy — należy dochodzić do formułowania prawideł gramatycznych powolniej i na tle większej liczby przykładów i ćwiczeń, stosować większą ilość ćwiczeń w mówieniu, ograniczyć liczbę słów, zdobywanych przez uczniów na jednej lekcji, ale mocniej je utrwalać.

Oddział VI. Należy doprowadzić do końca opracowanie materjału gramatycznego, przeznaczonego według programu dotychczasowego dla oddziału V, z zastosowaniem takich samych uwag metodycznych, jak powyżej. Po zużytkowaniu materjału do lektury z podręcznika, używanego w oddziale V, należy czerpać ten materjał z podręcznika, stosowanego dawniej w oddziale VI, z uwzględnieniem odpowiedniego rozszerzania wiadomości gramatycznych.

Oddział VII. Należy w każdym razie doprowadzić do końca opracowanie i utrwalenie kursu oddziału VI według dotychczasowego programu, poza tem zaś uwzględnić w miarę możności lekturę, stosowaną dawniej w oddziale VII, i przy jej opracowaniu uzupełnić z dążnością do możliwego zaokrąglenia zasób wiadomości gramatycznych. Część czasu poświęcić należy na specjalne zaprawianie do czytania przy pomocy słownika. W zakresie ćwiczeń piśmiennych uwzględniać próby pisania listów, przewidziane w dotychczasowym programie oddziału VII.

3. Geografja.

Oddział III. Pominąć plan szkoły, plan sytuacyjny wsi lub miasta, zapoznanie się z gminą, jako jednostką terytorjalną, z powiatem.

Oddział IV. Wprowadzić na początku kursu: czytanie planu szkoły i planu sytuacyjnego wsi lub miasta, następnie czytanie mapy powiatu i województwa.

Pominąć działy programu:

„Podróż z Polski w kierunku zachodnim. Lądy i wody. Powrót do punktu wyjścia ze strony przeciwnej. Nazwy lądów i oceanów. Ich położenie w stosunku do naszego kraju. Podróż z Bałtyku wodą, możność objechania ziemi wodą.

— „Kształt ziemi — kula".

4. Nauka o Polsce współczesnej.

Oddział VII. Działy I i II programu ulegają skróceniu i otrzymują brzmienie następujące:

„I. Położenie Polski bezwzględne i względne — w stosunku do innych państw. Granice Polski. Obszar Polski w porównaniu z innemi państwami Europy. Ukształtowanie powierzchni i podział na krainy fizyczne. Klimat. Rzeki, jeziora, kanały. Bogactwa mineralne. Główne rodzaje gleb. Świat roślinny i zwierzęcy. Mieszkańcy. Gęstość zaludnienia. Podział administracyjny kraju.

II. Wytwórczość, komunikacja i handel w Polsce.

A. Rolnictwo, sadownictwo, ogrodnictwo. Leśnictwo. Górnictwo.

B. Przemysł domowy. Rzemiosła. Przykłady z najbliższej okolicy.

C. Przemysł fabryczny. Najważniejsze środowiska przemysłu fabrycznego w Polsce.

D. Komunikacja. Drogi najbliższej okolicy i ich związek z innemi. Komunikacja lądowa i rzeczna. Komunikacja morska. Najważniejsze linje kolejowe.

E. Handel. Główne środowiska handlu u nas.

F. Emigracja. Polacy poza granicami Polski i ważniejsze skupienia polskie na obczyźnie".

Przy zapoznawaniu się z wytwórczością nie należy bynajmniej zmierzać do wyczerpania wszystkich jej możliwych rodzajów, ale poprzestać: a) na opracowaniu zjawisk najwybitniejszych i mających największe znaczenie w ogólnej gospodarce kraju, z uwzględnieniem porównań z innemi krajami cywilizowanemi; b) na bliższem omówieniu i zbadaniu tych gatunków wytwórczości, które odgrywają wydatniejszą rolę w najbliższej okolicy, z zastanowieniem się również nad mniejszem lub większem ich znaczeniem w ogólnym dorobku. Przy rozważaniu zarówno wytwórczości, jak komunikacji i wymiany produktów, należy wiązać należycie znaczenie ważniejszych punktów i środowisk z ich położeniem geograficznem, dbać o zrozumienie i stosowanie map, wykresów, rozkładów, a ograniczyć jak najbardziej materjał pamięciowy.

Opracowanie działu III dostosować należy do zmniejszonej liczby godzin w sposób następujący:

W szkole wiejskiej omówić należy szczegółowiej tylko gminę wiejską, w szkole miejskiej — tylko miejską.

Z ustępu, dotyczącego samorządu powiatowego, skreślić: „Przedsiębiorstwa samorządowe, podnoszące dobrobyt i kulturę powiatu. Przykłady i wzory urządzeń najlepszych", jako punkty osobne, i poprzestać

jedynie na takich wzmiankach z tego zakresu, które okażą się niezbędnemi do skonkretyzowania i zobrazowania punktu: „Zakres spraw, należących do samorządu powiatowego".

Dalej ulega skreśleniu punkt „Zadanie samorządu i rola każdego obywatela", jako wyodrębnione zagadnienie ogólne, gdyż wystarczy omówienie tej sprawy przy zapoznawaniu się z każdym z rozważanych rodzajów samorządu z osobna.

Z ustępu, zaczynającego się od słów: „Jedność wewnętrzna państwa", opuścić należy: „Urzędy. Sieć administracyjna". Wystarczy krótka wzmianka o roli wojewodów i starostów, związana z odwołaniem się do poznanego już poprzednio podziału administracyjnego kraju.

Przy omawianiu działalności sądów nie można się wdawać w szczegóły, np. określanie roli różnych instancyj i t. p.

Rozpatrzenie organizacji szkolnictwa winno mieć cel ściśle praktyczny: poinformowanie młodzieży o możliwych drogach dalszego kształcenia się.

Skreślić ustęp: „Troska państwa o wyżywienie obywateli. Działalność gospodarcza państwa".

Sprawie opieki Państwa nad obywatelami polskimi zagranicą poświęcić należy jedynie krótką wzmiankę o znaczeniu praktycznem.

Co się tyczy zrzeszeń społecznych, wystarczą wiadomości o ważniejszych zrzeszeniach, działających na najbliższym obszarze, i zużytkowanie tych przykładów do uświadomienia wagi samodzielnej twórczości społecznej, nie należy zaś dążyć do żadnej wyczerpującej i szczegółowej klasyfikacji oraz przeglądu możliwych spółek i stowarzyszeń. Wobec tego obecna redakcja odpowiedniego ustępu programu nie obowiązuje.

Wreszcie opuścić należy sześć ustępów końcowych programu (od słów „Bogactwo mowy polskiej").

5. Nauka o przyrodzie.

Oddział III. Pominąć punkty 7 — 10, 17, 21 — 23, dwa ostatnie zdania p. 24, dwa ostatnie zdania p. 36, pp. 37 — 40 programu szczegółowego. P. 16 umieścić między p. 6 a 11.

Oddział IV. Pominąć pp. 10 — 13; pp. 14 — 18 zastąpić opracowaniem w sposób, dostosowany do nieco starszego wieku dzieci, wadomości z zakresu przyrody martwej z kursu oddziału III, przeważnie pominiętych w tym oddziale w roku szkolnym 1929/30 (pp. 7 — 10, 17, 18, częściowo 19, 21 — 24 dotychczasowego programu oddziału III). Dalej pominąć punkty 21, 23 — 28, poza tem wskazane poniżej punkty programu ulegają skróceniu i otrzymują brzmienie następujące:

„20. Rośliny wiosenne: złoć, pierwiosnek, zawilec, sasanka, jaskier, rzeżucha; podobieństwo i różnice ich kwiatów".

„30. Kilka pospolitych roślin polnych i łąkowych, np. tasznik, jaskółcze ziele, powój, pięciornik, dzwonki".

„31. Zaznajomienie się z pospolitemi owadami, np. pszczołą, mrówką, muchą, grabarzem, pasikonikiem, jakimś motylem, np. bielinkiem — bez kolejnego układania w rzędy".

„33. Uzupełnienie i odnawianie zbiorów szkolnych“.

Zaniechać należy porządkowania zbiorów według grup systematycznych, jak należało czynić zgodnie z pp. 20, 31 i 33 w ich dawnej redakcji

Oddział V. Pominąć pp. 2—7, a natomiast opracować pp. 10—13 programu oddziału IV, rozwinąć szerzej p. 8 programu oddziału V. Pp. 10—18 w ich dotychczasowej redakcji zastąpić opracowaniem pp. 14—17 programu oddziału IV oraz wiadomościami o zwierzętach egzotycznych najbardziej charakterystycznych dla typowych krajobrazów biogeograficznych, według planu następującego:

1) pustynia: wielbłąd, struś, lew;
2) lasy pierwotne podzwrotnikowe: orangutang, tygrys, słoń, papugi, węże jadowite i dusiciele;
3) Bałtyk: flondra, mewa, chełbja modra (meduza);
4) morza ciepłe: rekin, mątwy, kraby, korale;
5) tundra: renifer;
6) morza polarne: biały niedźwiedź, foka, wieloryby, pingwiny.

Uwzględnić grupowanie niektórych poznanych zwierząt w rodziny rodzin w rząd.

Dalej pominąć punkty 21, 22, 25—29. Punkt 33 zmienić na „33. Klasyfikacja roślin nasiennych i ich najważniejsze rodziny“, p. 34 na „34. Porządkowanie zielników według poznanych grup systematycznych“.

Oddział VI. Rozpocząć, jak w poprzednich latach, kurs fizyki i chemji, przytem przenieść do oddziału VII część chemji, obejmującą co najmniej działy D (węgiel) i E (gleba), oraz magnetyzm i elektryczność.

Oddział VII. Korzystając z 4 godzin w ciągu omawianego roku szkolnego, skończyć kurs fizyki i chemji łącznie z działami, przeniesionemi z oddziału VI.

Przy nauce fizyki i chemji należy zawsze dbać bardziej o możliwie samodzielne zdobywanie, dobre rozumienie i opanowanie wiadomości, niż o ich ilość — przykład programu szczegółowego nie posiada znaczenia wiążącego, nie jest również wyłączone, jeżeli warunki będą do tego zmuszały, pomijanie niektórych drobniejszych szczegółów z „Programu ogólnego“.

Na naukę higjeny przeznacza się jedną godzinę tygodniowo w ciągu całego roku szkolnego. Ponieważ w ten sposób ilość czasu, w porównaniu z dawniejszym wymiarem, jest dwa razy zmniejszona, należy poczynić duże skróty przedewszystkiem w zakresie teoretycznych wiadomości z dziedziny anatomji i fizjologji, wogóle zaś nadać kursowi charakter jak najbardziej poglądowy i praktyczny.

Należy tedy nie opracowywać punktów 1, 2, 4, 7, 10, a także 13, 14, 15 dotychczasowego programu, jako osobnych całości, i uwzględniać tylko tyle z tematów, objętych temi punktami, ile koniecznie potrzeba w odpowiedniej chwili do wyjaśnienia i najpopularniejszego uzasadnienia wskazań praktycznych, zawartych w innych punktach.

6. Rachunki z geometrją.

Oddział I. Należy pominąć dział F programu rachunków i odpowiedni dział „Miar i wag“ (czytanie całkowitych godzin na zegarze, cyfry rzymskie do XII).

Oddział II. W rubryce „Rachunki“ skreślić punkt C. 3: „Doliczanie i odliczanie kompleksów...“.

Pominąć dział F programu rachunków: „Ćwierć“ i t. d. oraz odpowiedni ustęp rubryki „Geometrja“: „Podział odcinka na 4 części równe. Kąt, jako obrót“ i t. d.

W rubryce „Miary i wagi“ skreślić na str. 4 „Zegar, pełne dziesiątki minut“, natomiast na str. 5 po słowach „Godzina, minuty, czas na zegarze“ dopisać: „Cyfry rzymskie do XII. Rok, kwartał, miesiąc, tydzień“. Skreślić cały dalszy materjał w tej rubryce, pozostawiając jedynie „Litr (kwarta) $1/2$ litra“.

Oddział III. W rubryce „Rachunki“ punkt D. 2. a) „Odliczanie kompleksami jak w oddz. II (C. 3)“ zmienić na: „Dzielenie przez 10, 5, 2, 4, 8, 3, 6, 9, 7“.

W dziale E po tytule „Działania na ułamkach“ dopisać: „z mianownikami 2, 4, 3, 6, 12“.

Pominąć punkt E. 3: „Część części, połowa połowy i t. p.“.

W rubryce „Geometrja“: „Trójkąt — pole trójkąta. Pomiar pól figur prostokreślnych“ — zmienić na: „Opracowanie pola kwadratu i prostokąta“. dalszy tekst „mierzenie powierzchni“ i t. d. — bez zmiany.

Pominąć „Kątomierz“ i „Stopień“, wprowadzić „Kąt prosty, ostry i rozwarty“.

Pominąć końcowy dział programu geometrji: „Objętość i powierzchnia prostopadłościanów i graniastosłupów o wielobocznej podstawie“.

Oddział IV. Zmiany w rubryce „Rachunki“:

W tytule działu A dopisać: „oraz rozszerzenie zakresu liczb do 10.000“

W tytule działu B dopisać: „na liczbach w zakresie do 10.000“.

W dziale C po słowach „Rozszerzenie zakresu liczb poza liczby czterocyfrowe“ dopisać „i ugruntowanie metod działań piśmiennych na liczbach w rozszerzonym zakresie“.

W tytule działu D skreślić „4“.

W dziale D skreślić punkty 3 i 4 („Mnożenie“ i „Dzielenie“).

Dział E ulega zmianie na: „E. 1. Powtórzenie wiadomości o ułamkach zwyczajnych z kursu roku ubiegłego z uwzględnieniem rachunku pamięciowego. Ćwiczenia i zadania. — 2. Wprowadzenie pojęcia procentu. Obliczanie procentów danej liczby całkowitej“.

W rubryce „Geometrja“ przenieść na pierwsze miejsce „Pojęcie o stosunku dwu odcinków“ i dopisać: „Skala 1 : 10, 1 : 100. Plan sytuacyjny“

Zamiast słów: „Powtórzenie pomiaru pól i objętości“ — wpisać „Powtórzenie pomiaru pola kwadratu i prostokąta oraz pomiaru objętości sześcianu, prostopadłościanu, graniastosłupa kwadratowego“.

Obok słów „Rozszerzenie zakresu liczb...“ (umieszczonych w dziale C programu rachunków) wpisać w rubryce „Geometrja“: „Trójkąt. Kąty w trój-

kącie. Kątomierz. Wielokąty. Podział wielokąta na trójkąty. Pole trójkąta i wielokąta. Poiwerzchnia graniastosłupów o wielobocznej podstawie".

Skreślić ostatni dział programu geometrji, umieszczony obok działu E programu rachunków.

W rubryce „Miary i wagi" zamiast słów: „Miary: włóka, pręt, a, ha" — wpisać: „Miary gruntowe: m^2, ar, ha, pręt kw., morg, włóka".

Oddział V. W programie rachunków do punktu A. 3: „Powtórzenie działań na ułamkach zwyczajnych w zakresie, określonym przez programy poprzednich oddziałów" dopisać „oraz systematyczne opracowanie czterech działań na ułamkach".

Cały dział B (Liczby ogólne) — pominąć.

W programie geometrji pominąć działy E, G, H, natomiast dołączyć dział „Przemiana powierzchni figur płaskich, figury równe przez rozkład".

Oddział VI. W programie rachunków dział A otrzymuje tytuł „Liczby ogólne" i redakcję następującą:

„1. a) Liczby ogólne i wyrażenia algebraiczne, otrzymane przez uogólnienie znanych już uczniom i przez nich rozwiązanych zagadnień.

b) Oznaczanie wartości liczbowej najprostszych wzorów.

c) Używanie nawiasów.

2. Powtórzenie zasadniczych własności działań przy użyciu liczb ogólnych.

3. Wyrazy podobne, redukcja. Dodawanie sumy i różnicy. Odejmowanie sumy i różnicy. Mnożenie sumy i różnicy przez liczbę. Wyniesienie wspólnego czynnika poza nawias.

4. Wartość liczbowa wzorów, dobranych w ten sposób, aby oznaczanie tej wartości stanowiło powtórzenie i zastosowanie poprzednich wartości"

W dziale B „Diagramy (wykresy)" usunąć punkty 2 i 3, zachowując jedynie „Pojęcie proporcjonalności", oraz dopisać: „Rozwiązywanie zagadnień na wielkości wprost i odwrotnie proporcjonalne".

Cały dział C (Liczby względne) — usunąć.

Program geometrji dla oddziału VI otrzymuje brzmienie następujące:

„A. Przemiana powierzchni figur płaskich; figury równe przez rozkład.

B. Siatka i model graniastosłupa prostego o wielokątnej podstawie

C. Wielokąty foremne, kreślenie, symetrja. Graniastosłup prosty o podstawie foremnej.

D. Siatka i model prostego walca. Wyprostowanie okręgu koła. Pole koła. Powierzchnia i objętość walca. Kula; wzory na powierzchnię i objętość kuli.

E. Siatka i model ostrosłupa o podstawie trójkątnej i wielokątnej Ostrosłup o podstawie foremnej i równych krawędziach bocznych (model i siatka).

F. Siatka i model prostego stożka.

G. Pomiar pól, powierzchni i objętości z uwzględnieniem skali".

Oddział VII. W dziale B programu rachunków tytuł otrzymuje redakcję: „Najprostsze równania stopnia pierwszego z dwiema niewiadomemi". W punkcie 1 tego działu zmienić „Ogólne metody" na „Jedna z metod", skreślić punkt 3.

Wprowadzić nowy dział: „C. Powtórzenie pojęcia procentu. % od kapitału. Kasy oszczędności (wkłady)".

Usunąć działy: dawny C (Diagramy funkcji $x = y^2$) i D (Równania stopnia drugiego) programu rachunków.

W dziale E dopisać: „z naciskiem na działania na ułamkach zwyczajnych i dziesiętnych".

W programie „A" geometrji sformułować dział A w sposób następujący:

"1. Pojęcie o pomiarze na gruncie, zdejmowanie sytuacyjnego planu obejścia szkolnego. Czytanie planów, obliczanie powierzchni parcel według planu i skali.

2. Pojęcie o rzutach cechowanych i warstwicach. Sporządzanie profilów według mapy hypsometrycznej".

W programie geometrji „B" usunąć dział C „Przekroje brył" i t. d., natomiast na końcu działu E „Model techniczny (szafa, stół i t. p.) w trzech rzutach" — dopisać: „Użycie przekrojów dla podania szczegółów".

Usunąć końcowy dział F programu „B" geometrji.

Dołączyć do programu „B" dział C programu „A": „Obliczanie ciężaru przedmiotów" i t. d.

7. Roboty ręczne.

Oddział V. Chłopcy. Liczba wykonanych robót i stopień ich trudności, osiągany z końcem roku szkolnego, muszą być dostosowywane do zmniejszonej liczby godzin.

Dziewczęta. Obie godziny należy poświęcić na roboty kobiece według dotychczasowego programu.

Dodatek do działu I A.

Uwaga w sprawie uwzględnienia wskazanych zmian w szkołach powszechnych niżej zorganizowanych w r. 1930/31.

Przy stosowaniu w roku szkolnym 1930/31 programu dla szkoły siedmioklasowej zgodnie z zasadami, ustalonemi w tym zakresie, i w ustalonych granicach, w szkołach niżej zorganizowanych, należy brać ten program w postaci, zmienionej według niniejszej instrukcji. Nie należy jednak stosować w szkołach dwuklasowych i jednoklasowych redukcji w programie geografji dla oddziału IV, wskazanej w punkcie I A 3. Podobnież w programie rachunków dla oddziału IV szkoły jednoklasowej należy pozostawić punkty D 3 i D 4 w dawnej redakcji. Poza tem, ze względu na niezmienioną dotychczas liczbę godzin w szkołach trzy-, cztero-, pięcio- i sześcioklasowych nie obowiązuje jednak wskazane przesunięcie materjału z fizyki i chemji z oddziału VI do VII. W celu uniknięcia nieporozumień zaznacza się również, że w oddziale III szkół trzy- i czteroklasowych polecony dotychczas sposób redukcji materjału z nauki o przyrodzie*) należy zastąpić sposobem, wskazanym obecnie w ustępie pierwszym punktu I A 5 dla szkół siedmioklasowych, łącznie w miarę potrzeby z dalszemi skrótami, polegającemi na pomijaniu szczegółów mniej ważnych, oraz, że w oddziale

*) Str. 78 i 79 wydania programu z r. 1928.

IV tych szkół ustalić należy takie same redukcje, jak w szkole siedmioklasowej (p. I A 5, część dotycząca oddziału IV).

Oddziały III, IV i V szkoły dwuklasowej oraz III i IV szkoły jednoklasowej mają się uczyć nauki o przyrodzie, a oddział V szkoły dwuklasowej również rachunków z geometrją — według programów dotychczasowych dla tych szkół.

B. Gimnazjum niższe.

1. Język nowożytny obcy.

Klasa I. Materjał gramatyczny, przeznaczony według programu dotychczasowego dla klasy II, należy rozłożyć w taki sposób, aby opanować go, łącznie z niewielkiem rozszerzeniem, związanem z rozwojem lektury, stopniowo w ciągu 2 lat w klasie I (przy 5 godzinach tygodniowo) i klasie II (przy 3 godzinach tygodniowo). W tych warunkach — w porównaniu z dawniejszym rozkładem pracy — należy dochodzić do formułowania prawideł gramatycznych powolniej i na tle większej liczby przykładów i ćwiczeń, stosować większą ilość ćwiczeń w mówieniu, ograniczyć liczbę słów, zdobywanych na jednej lekcji, ale mocniej je utrwalać.

Klasa II. Należy doprowadzić do końca opracowanie materjału gramatycznego, przeznaczonego według programu dotychczasowego dla klasy II, z zastosowaniem takich samych uwag metodycznych, jak powyżej. Po zużytkowaniu materjału do lektury z podręcznika, używanego w klasie I, należy czerpać ten materjał z podręcznika dla klasy III, z uwzględnieniem odpowiedniego rozszerzania wiadomości gramatycznych.

Klasa III. Należy dążyć do przejścia całego materjału gramatycznego wskazanego w dotychczasowym programie klasy III, w razie jednak braku czasu można przenieść do klasy IV wiadomości, dotyczące trybu warunkowego i trybu łączącego.

2. Historja.

Klasa I. Należy przejść z odpowiedniemi pominięciami i skrótami w porównaniu z dawniejszym sposobem wypełniania ram programowych szereg obrazów dziejowych do Stefana Batorego (włącznie). Aby to uskutecznić przy zastosowaniu podanego przykładu rozwinięcia programu, należy usunąć z kursu klasy I punkty: 13, 26, 28, 33, z kursu klasy II punkty: 3, 4, 7, 8, 11, 13, 16, połączyć w jedną lekcję w kursie klasy punkty 2 i 3, tak samo 6 i 7, 34 i 35.

Klasa II. Należy przejść od Zygmunta III (włącznie) do końca kursu historji. Aby to umożliwić, należy przy zastosowaniu podanego przykładu rozwinięcia usunąć z kursu klasy II punkty: 22. 23. 32, 33, 35, 39, 44, z kursu klasy III punkty: 1, 4, 5, 10, 12, 17, 18, 21. 27, 28, 29, 30, 34, 35, 38, 39, 40, 41, 47, nadto połączyć w kursie klasy II punkty: 24 z 25 i 26, 28 z 29 i 30, 40 i 41, 45 z 46, w kursie klasy III: 19 z 20, 31 z 32, 36 z 37, 44 z 45, 48 z 49 i 50. Punkt, stanowiący połączenie pp.: 48, 49 i 50, zatytułować należy „Prawa i obowiązki obywatela - Polaka według Ustawy Konstytucyjnej z dnia 17 marca 1921 roku".

3. Geografja.

Klasa I. Należy ograniczyć wstępne zapoznanie się z planem i mapą (więc stosować mniejszą, niż przy dawnym wymiarze czasu, ilość ćwiczeń, omówień i t. d.), zwłaszcza w tych szkołach, w których znaczna większość dzieci, zaczynając naukę po przerobieniu tego działu w odziałach III i IV szkoły powszechnej, może poprzestać na znacznie zwięźlejszem jego powtórzeniu i usystematyzowaniu.

To samo się stosuje do znajomości najelementarniejszych pojęć i terminów geograficznych. Opuścić dział 3 grogramu „Ogólny przegląd mapy politycznej Europy w celu zorjentowania uczniów w stosunku Polski do państw europejskich".

Klasa II. Opuścić z działu 5-go programu: „Człowiek — życie gospodarcze i kulturalne".

Zarówno w klasie I jak II, nie krępując się przykładem rozwinięcia, nie posiadającym charakteru obowiązkowego, nauczyciel winien pomijać mniej istotne szczegóły, aby mieć czas na pogłębienie rzeczy najważniejszych, oraz organizować tak naukę, aby młodzież zdobywała możliwie najwięcej pojęć, wiadomości i metod pracy na wycieczkach i na tle własnych pomiarów i obserwacyj.

Klasa III. W zakresie geografji krajów pozaeuropejskich należy poprzestać tylko na charakterystyce całych części świata i osobnem rozważaniu — bez dążenia do jakiegokolwiek wyczerpania tematu — jedynie krain najwybitniejszych pod względem przyrodniczym lub kulturalnym. Z Europy należy omówić szczegółowiej tylko państwa, sąsiadujące z Polską, następnie Francję i Anglję, jako potęgi kolonjalne, Włochy zaś i Grecję ze względu na naukę historji w klasie IV — inne państwa mniej szczegółowo, ze zwróceniem uwagi tylko na rzeczy najcharakterystyczniejsze bądź pod względem przyrodniczym (lodowce — Szwajcarja, fiordy — Norwergja i t. p.), bądź pod względem kulturalnym.

Godziny, zaoszczędzone w ten sposób, należy przeznaczyć na ćwiczenia kartograficzne. Stosunek do szczegółów i sprawa organizacji nauki — jak wyżej.

4. Nauka o przyrodzie.

Metoda nauczania pozostaje bez zmiany, a więc w szczególności, mimo usunięcia osobnych godzin, przeznaczonych dawniej na wycieczki, należy uczyć nauki o przyrodzie żywej w dalszym ciągu nietylko w klasie i w pracowni, lecz w miarę możności, w ogrodach szkolnych, ogrodacl centralnych, a także na wycieczkach.

Klasa II. Należy przeznaczyć cały rok na naukę o przyrodzie żywej, a więc nie stosować w żadnym razie rozkładu pracy, przewidzianego w tak zwanym programie A. Z dawnego programu B należy pominąć: „Biologiczne odmiany pędu i liści", „Urządzenia, ułatwiające krzyżowanie przy opylaniu (różnosłupkowość, przedprątność, rozdzielnopłciowość, dwupienność)", „Wytworzenie pojęcia owocolistka i kwiatu — jako zmienionego

pędu. Wprowadzenie w systematykę roślin kwiatowych", a poza tem skrócić kurs odpowiednio do zmniejszonej liczby godzin zapomocą zmniejszenia liczby przykładów, obserwacyj i ćwiczeń. Podany przykład rozwinięcia (str. 31 — 44 wydania programu z r. 1927) nie może być stosowany w danych warunkach, gdyż zawiera zbyt wiele ćwiczeń i przykładów; można go uważać tylko za ilustrację właściwej metody.

Klasa III. Nie należy jeszcze rozpoczynać w roku szkolnym 1930/31 nauki higjeny. Należy tedy przeznaczyć wskazane 5 godzin tylko na fizykę i chemję, przytem nauczyciel, nie odstępując od obowiązującego „rozkładu materjału", opuści w rozwinięciu tego materjału niektóre szczegóły mniej ważne z dawniej uwzględnianych. Na ćwiczenia należy przeznaczyć przeciętnie 4 godziny tygodniowo, na lekcje w klasie — 1.

5. Rachunki z geometrją.

Klasa I. Program obowiązujący (str. 30 wydania z r. 1927) nie ulega zmianie; zmniejszenie liczby godzin odbije się tylko, jak w poprzednim roku szkolnym, na szczegółach rozwinięcia i liczbie ćwiczeń.

6. Rysunek.

Klasa I. Uprawiać należy wszystkie działy pracy, wskazane w programie, ze względu jednak na rozporządzanie mniejszą, niż dawniej, liczbą godzin, nauczyciel winien pominąć ćwiczenia trudniejsze.

7. Roboty ręczne.

Klasa I. Zakres zasadniczy ćwiczeń — według programu dotychczasowego.

Klasa II. Chłopcy. Wobec zwiększenia liczby godzin należy wyczerpać program dotychczasowy oraz wprowadzić trudniejsze roboty introligatorskie w zakresie, stosowanym dawniej przy wyborze tego działu w klasie III.

Dziewczęta. 2 godziny tygodniowo należy poświęcić na szycie według dotychczasowego programu klasy III, 2 — na roboty wskazane w programie klasy II.

Klasa III. Chłopcy. Jeżeli szkoła posiada warsztaciki stolarskie i odpowiedni komplet narzędzi, to na początku roku szkolnego przez kwartał należy stosować dotychczasowy program C (slöjd nożykowy i piłkowy), a następnie program A (początki robót z drzewa, prowadzonych sposobem stolarskim). Tę kombinację należy uważać za podstawową. Jeżeli brak warsztacików i kompletu narzędzi do robót stolarskich, to można prowadzić w rozszerzonym odpowiednio zakresie bądź introligatorstwo, bądź slöjd nożykowy i piłkowy.

Dziewczęta. 2 godziny tygodniowo należy przeznaczyć na szycie według dotychczasowego programu, 2 — na jeden z działów A, B lub C, przewidzianych w programie dla chłopców.

II. Gimnazjum wyższe.

A. Wydział matematyczno-przyrodniczy.

1. Język polski.

Klasa V. Pominąć informację o piśmiennictwie w Polsce od jego początków do wystąpienia Reja, skreślić z działu lektury podstawowej, ale uwzględnić w dziale lektury uzupełniającej „Odysseę“, łącznie z tem ograniczyć stosownie do potrzeby wybór innych utworów, czytanych w charakterze lektury uzupełniającej.

Klasa VI. Wprowadzić krótką informację o piśmiennictwie w Polsce od jego początków do Reja włącznie, z rozbiorem kilku wybranych urywków. W dziale lektury podstawowej należy ograniczyć wybór psalmów w przekładzie Kochanowskiego, skreślić „Muzę“, z „Trenów“ wziąć tylko wybór (cztery — pięć), z utworów Krasickiego opracować jedną satyrę lub kilka bajek, z twórczości Mickiewicza skreślić „Konrada Wallenroda“ i „Farysa“. Lekturę uzupełniającą odpowiednio ograniczyć.

Klasa VII. Dział lektury podstawowej zacząć od „Konrada Wallenroda“ i „Farysa“, nie uwzględniać w tym dziale „Ksiąg narodu“, zachowując jednak wybór z „Ksiąg pielgrzymstwa“, pominąć „Kordjana“.

Klasa VIII. Z działu lektury podstawowej usunąć „Przedświt“ i „Psalm dobrej woli“, zamiast wyboru liryk Asnyka ze szczególnem uwzględnieniem cyklów „W Tatrach“ i „Nad głębiami“ wprowadzić do tegoż działu: wybór utworów lirycznych Asnyka, Konopnickiej, Tetmajera, Wyspiańskiego, Kasprowicza.

2. Historja.

Klasa IV. Należy zwięźlej, niż przy dawnym wymiarze czasu, ująć kulturę pierwotną, cywilizację starożytnego Egiptu, Babilonu i Asyrji, rolę Fenicji, Arjów Wschodu, cechy charakterystyczne cywilizacji starożytnego Wschodu, kulturę Grecji w okresie miceńskim i homerowym, wreszcie polityczne przewroty rzeczypospolitej rzymskiej. W tych warunkach podany przykład rozwinięcia można stosować tylko z wydatnemi skrótami.

Klasa V. Ująć zwięźlej prehistorję Polski, znacznie skrócić dział: „Rozbicie polityczne Polski w czasie walk cesarstwa z papiestwem“, zwięźlej ująć schizmę zachodnią i udział Polski w ruchu soborowym.

Klasa VI. Należy ograniczyć się do rzeczy najistotniejszych, zwłaszcza w zakresie działów: „Ustalenie się stosunków religijnych w Europie i Polsce“, „Polska w czasie przewagi Francji na zachodzie a Turków na wschodzie“ i „Równowaga Europy w oparciu o militaryzm absolutnych monarchij, a anarchja możnowładcza w Polsce“. „Wielkie odkrycia geograficzne“ omawiać należy przedewszystkiem przy nauce geografji.

Klasa VII. Przejść mniej szczegółowo działy: „Czasy Królestwa Polskiego Kongresowego i Wielkiej Emigracji“, „Walki narodów o samodzielność i jedność narodową“, „Okres zbrojnego pokoju“.

3. Geografja.

Klasa V. Obowiązuje w roku szkolnym 1930/31 redakcja programu dla klasy V wydziału humanistycznego (Program Gimnazjum Państwowego Wydział Humanistyczny. Wydanie czwarte. Warszawa — 1928, str. 86—91)

Klasa VI. Należy przejść geografję lądów i mórz pozaeuropejskich według programu następującego:

A. Część ogólna:

1. Historyczny rzut oka na rozszerzanie się horyzontu geograficznego ludzkości w ciągu wieków. Pobudki idealne i materjalne odkryć i badań geograficznych.

2. Wielkość kuli ziemskiej i poszczególnych lądów i mórz. Przewodnie rysy rzeźby poziomej i pionowej lądów pozaeuropejskich; rozmieszczenie gleb, główne ośrodki górniczych bogactw przyrodzonych; hydrografja, klimat i biosfera w zasadniczym układzie.

3. Wpływ powyższych czynników na rozwój życia ludzkiego. Wpływ człowieka na kształtowanie się krajobrazu kulturalnego. Stopnie kultury życiowej. Jednostka i grupa społeczna. Nomadyzm, osadnictwo, granice ekumeny. Typy osadnicze. Gęstość zaludnienia.

4. Wpływ bogactw przyrodzonych na formy życiowe ludzkości. Przewodnie zagadnienia geografji gospodarczej i politycznej. Państwo. Problem kolonij z punktu widzenia gospodarczego i geopolitycznego.

5. Główne linje i węzły komunikacyjnej sieci świata — lądowej, wodnej i powietrznej. Przegląd mapy gospodarczo-politycznej świata.

6. Geografja ras. Przewodnie cechy geografji kultury obszarów pozaeuropejskich, religje, formy zwyczajowe i obyczajowe życia ludów, stopień oświaty, ogólny rzut oka na rozwój kultury duchowej, odzwierciadlającej się w nauce, sztuce i stanie moralnym społeczeństw pozaeuropejskich.

B. Część szczegółowa:

1. Ameryka: Stany Zjednoczone, Meksyk, Brazylja, Argentyna.
Rzut oka na inne republiki.

2. Mocarstwo kolonjalne W. Brytanji.
Rzut oka na całość i poszczególne obszary; mniejsze protektoraty i posiadłości angielskie i ich gospodarczo-polityczne znaczenie. Kanada. Australja.
Angielskie Dominjum Afryki.
Indje.

3. Chiny, Japonja. Azjatyckie obszary Z. S. R. R. Francuskie kolonje i protektoraty w Azji.

4. Kolonje włoskie i francuskie w Afryce.
Inne kolonje europejskie na terytorjum Afryki i Azji.

5. Rzut oka na pozostałe wolne państwa pozaeuropejskie.

6. Oceany — ich fizjografja; znaczenie morza dla ludzkości głównie jako podstawowego obszaru komunikacyj wodnych. Geografja Oceanu Wielkiego, Atlantyckiego i Indyjskiego.

Uwaga. Całość pracy wspólnej nauczyciela i młodzieży winna nosić cechy ćwiczeń geograficznych, opartych na dostępnym materjale kartograficznym i statystycznym, oraz odpowiedniej literaturze geograficznej. Chodzi o to, aby młodzież przyswoiła sobie metodę interpretacji treści map fizjograficznych, gospodarczych czy politycznych, oraz materjałów statystycznych i umiała na ich podstawie dochodzić do właściwych sądów bądź o genezie, bądź o związkach zależności między zjawiskami współczesnemi.

4. Nauka o Polsce współczesnej.

Klasa VIII. Przykłady rozwinięcia zarówno części I, jak części II programu należy uważać w danych warunkach za maksymalne i wybrać z nich rzeczy najbardziej istotne i ważne, z uwzględnieniem poziomu i przygotowania klasy.

Na każdą z tych części należy poświęcić połowę rozporządzalnego czasu, przytem najkorzystniejsze będzie przeznaczenie na I (geografja Polski ze szczególnem uwzględnieniem stosunków gospodarczych) — wszystkich 3 godzin w pierwszem półroczu, na II (zagadnienia polityczno-obywatelskie) — wszystkich 3 godzin w drugiem półroczu.

5. Przyrodoznawstwo.

Klasa IV. Przy zastosowaniu podanego przykładu rozwinięcia można opracować z glonów tylko jednokomórkowe, inne zagadnienia, wskazane w drugim ustępie punktu 2 działu A, ująć w postaci jednej pogadanki.

Przy przeglądzie porównawczym roślin zielonych można opracować obszerniej tylko dwie z roślin, wskazanych w punkcie 2 działu B przykładu rozwinięcia, inne zaś rozpatrywać tylko dla porównania między sobą.

Na ćwiczenia przeznaczyć należy przeciętnie połowę czasu, t. j. 1 godzinę tygodniowo, przytem jest pożądane stałe lub przygodne łączenie tych godzin po dwie w jedną całość.

Klasy V—VII. W klasie V na ćwiczenia przeznaczyć należy 1—2 godzin tygodniowo, zależnie od warunków, w klasie VI — przeciętnie 1 godzinę tygodniowo, w klasie VII również 1 godzinę tygodniowo. O ile najbliższa okolica nadaje się do tego, należy prowadzić lekcje geologji jak najczęściej nie w klasie, lecz na odpowiednim terenie; pożądane jest również wyzyskiwanie lub specjalne urządzanie dla celów geologicznych wycieczek dalszych.

6. Fizyka z kosmografją.

Klasa IV. Na ćwiczenia przeznaczyć należy 2 godziny tygodniowo.

Klasa VI. (Drugie półrocze). Ustęp programu: „Ruch obrotowy ciała sztywnego. Prędkość i przyśpieszenie kątowe. Równania ruchu obrotowego jednostajnego i jednostajnie zmiennego. Prędkość kątowa, jako wektor. Ruchy precesyjne. Energja kinetyczna ciała obracającego się. Moment bezwładności. Moment siły a moment bezwładności" — należy zmienić na: „Ruch obrotowy ciała sztywnego. Prędkość kątowa. Energja kine-

tyczna ciała poruszającego się. Moment bezwładności w związku z energją kinetyczną“.

„Wahadło proste i złożone. Wzór na okres wahań“ — zmienić na: „Wahadło proste i złożone. Wzór na okres wahadła prostego“.

„Parcie i ciśnienie. Mierzenie i wymiar ciśnienia. Mierzenie i wymiar odkształceń (objętości i postaci). Prawo Hooke‘a. Spółczynnik sprężystości. Spółczynnik ściśliwości gazów. Prawo Daltona. Dokładne posługiwanie się barometrem (redukcja do 0°) i manometrem. Baroskop; poprawka przy ważeniu (redukcja do próżni)“ — zmienić na: „Parcie i ciśnienie. Odkształcenia objętości i postaci. Prawo Hooke‘a.

Ściśliwość gazów. Prawo Daltona. Redukcja wskazań barometru i manometru do 0°. Baroskop“.

„Zderzenie ciał (sprężystych i niesprężystych). Spółczynnik tarcia. Lepkość. Ogólne wiadomości o prądach i wirach. Prawo Torricelli‘ego. Ogólne wiadomości o ruchu płynów w rurach (zastosowania)“ — zmienić na: „Spółczynnik tarcia. Lepkość. Opór środowiska. Zasada maszyn latających, cięższych od powietrza. Spadek ciśnienia przy przepływie płynów w rurach“.

„Higrometrja“ — zmienić na: „Wilgotność bezwzględna i względna. Punkt rosy“.

„Mieszaniny, emulsje; roztwory. Dyfuzja; osmoza. Krzepnięcie roztworów“ — zmienić na: „Wzmianka o mieszaninach, emulsjach, roztworach. Dyfuzja, osmoza. Krzepnięcie roztworów (bez uwzględnienia punktu eutektycznego)“.

Na ćwiczenia przeznacza się 2 godziny tygodniowo.

Klasa VII. „Ruch drgający prosty. Prędkość i przyśpieszenie w ruchu harmonicznym. Najprostsze przypadki dodawania ruchów harmonicznych“ — zmienić na: „Ruch drgający prosty. Wzór na wychylenie. Nakładanie się fal (po drganiach poprzecznych i podłużnych)“.

Skreślić: „Mechanizm tworzenia się fal głosowych“.

„Zasada Dopplera“ — zmienić na: „Zasada Dopplera (bez wzorów)“.

„Kąt najmniejszego odchylenia w pryzmacie“ — zmienić na: „Doświadczalne stwierdzenie istnienia kąta najmniejszego odchylenia w pryzmacie“.

Z nauki o polaryzacji należy pozostawić jedynie wiadomości wstępne, najelementarniejsze, poza tem opuścić „Wiadomości zasadnicze o metodach optycznych wyznaczania temperatury“, zagadnienie rozkładu energji w widmie sprowadzić do krótkiej wzmianki.

Na ćwiczenia z fizyki przeznacza się 2 godziny tygodniowo.

Klasa VIII. „Pole magnetyczne ziemskie: zboczenie i nachylenie. Pojęcie o mierzeniu składowej poziomej magnetyzmu ziemskiego“ — zmienić na: „Pole magnetyczne ziemskie. Elementy magnetyzmu ziemskiego. Mapy magnetyczne“.

„Maszyny elektrostatyczne“ — zmienić na: „Pokaz jednej z maszyn indukcyjnych“.

W ustępie piatym programu „Odkrycia Galvaniego i Volty“ i t. d. skreślić „Zjawisko polaryzacji. Ogniwa z depolaryzatorami“.

Skreślić: „Watmetry“. „Ogniwa i baterje termoelektryczne; zastosowania“.

O prądzie trójfazowym zostawić należy tylko wzmiankę; opis dynamomaszyny o prądzie trójfazowym opuścić.

„Motory elektryczne“ — zmienić na: „Zasada działania motorów elektrycznych“.

„Cechowanie amperometru przy pomocy woltametru; kulomb i amper (raz jeszcze)“ — zmienić na: „Określenie ampera na podstawie elektrolizy“.

Dalej można pominąć: „Wiadomości wstępne o sposobach wyznaczania ładunku elektronu“.

„Wiadomości ogólne o elektryczności atmosferycznej“.

Co się tyczy ciał promieniotwórczych, uwzględnić należy jedynie wiadomości najbardziej zasadnicze.

Na ćwiczenia przeznacza się 2 godziny tygodniowo. Poza tem, zwłaszcza w klasie VIII, poświęcić należy część czasu na rozwiązywaniu zadań.

7. Chemja.

Klasa V. „Wiadomości wstępne“ należy ująć jak najzwięźlej i pojęcia ogólne, wskazane w tym dziale programu, wprowadzać, rozwijać i pogłębiać w miarę możności stopniowo w toku dalszej nauki na tle materjału faktycznego, podanego w następnych działach.

W ustępie pierwszym działu „Niemetale“ skreślić: „(kataliza). Odwracalność reakcji“.

W dziale „Chlorowce“ skreślić „Wiązania atomowe“, zmienić: „Krótki zarys tlenowych związków chloru“ — na „Chloran potasu i kwas chlorowy“

„Określenie chemiczne i fizyko-chemiczne kwasów, zasad i soli“ — zmienić na: „Określenie chemiczne kwasów, zasad i soli“.

Skreślić: „Pojęcie o teorji jonów“.

„Fabrykacja kwasu siarkowego“ — zmienić na: „Fabrykacja kwasu siarkowego sposobem kontaktowym“.

Skreślić w dalszym ciągu: „Pojęcie o innych tlenowcach“.

Co do kwasu azotowego, „Techniczne sposoby jego otrzymywania“ — zmienić na: „Sposób jego otrzymywania z powietrza (ogólne pojęcie). Saletry“.

Punkt: „Tlenki azotowe“ — zmienić na: „Tlenki azotowe (doświadczalnie tylko tlenek i dwutlenek azotu; o pozostałych wzmianka)“.

„Fosfor, fosforjak, chlorki fosforu, kwas fosforowy“ — zmienić na: „Fosfor, kwas fosforowy, wzmianka o nawozach fosforowych“.

Skreślić: „Znaczenie fosforu w przyrodzie. Zastosowanie fosforu“.

„Soda, jej fabrykacja“ — zmienić na „Soda, jej fabrykacja sposobem Solvay'a“.

Skreślić „Cyjan“.

Pominąć monograficzne omówienie arsenu, boru, baru i manganu.

Na ćwiczenia przeznacza się 2 godziny tygodniowo.

Klasa VI. (Pierwsze półrocze).

Pominąć węglowodory nienasycone.

Skreślić: „Chlorowcopochodne węglowodorów“. „Podział alkoholi na trzy grupy: pierwszo, drugo i trzeciorzędne“.

„Pojęcie o aldehydach i ketonach" — zmienić na: „Pojęcie o aldehydach".

Poprawić dalej wśród nazw kwasów „siarkowy" na „stearowy".

„Estry. Szybkość reakcji, reakcje odwracalne. Tłuszcze. Mydło. Węglowodany. Glukoza. Sacharoza. Cukrownictwo. Mączka" — zmienić na: „Estry. Tłuszcze. Mydło. Pojęcie o technologji mydła i świec. Glukoza. Sacharoza. Skrobia i jej hydroliza".

Skreślić: „Sulfonowanie, nitrowanie i chlorowanie związków aromatycznych. Kwas benzoesowy".

Na ćwiczenia przeznacza się 2 godziny tygodniowo.

8. Matematyka.

Klasa V. Usunąć z programu geometrji:

„Twierdzenie Desargues'a dla trójkątów o bokach odpowiednio równoległych.

4. Proporcjonalność odcinków (metodą geometryczną). Dowód istnienia odcinków niespółmiernych. Twierdzenie Talesa dla odcinków spółmiernych. Definicja odcinków proporcjonalnych jako odcinków, wyznaczonych na ramionach kąta przez pęk prostych równoległych. Własności proporcji między odcinkami. Proporcjonalność odcinków, zawartych między płaszczyznami równoległemi".

Dodać do działu 3: „Symetrja względem płaszczyzny".

Klasa VI. Dział 2 programu algebry zmienić na: „2. Rozwiązywanie analityczne układów dwu równań: 1-go i 2-go stopnia, oraz łatwych układów równań stopnia 2-go z dwiema niewiadomemi; przykłady najprostsze rozwiązania graficznego. Równanie dwukwadratowe. Łatwe równania niewymierne, ich rozwiązywanie, wykresy i dyskusja".

Usunąć „Kres górny błędu, popełnianego w rachunku logarytmami".

Działy 1 i 2 programu geometrji należy zastąpić tekstem następującym: „1. Mierzenie. Wspólna miara odcinków, dowód istnienia odcinków niespółmiernych. Mierzenie odcinków i kątów, łącznie z powtórzeniem, uzupełnieniem i pogłębieniem wiadomości o liczbach rzeczywistych.

2. Proporcjonalność odcinków. Definicja miarowa proporcjonalności Twierdzenie Talesa. Proporcjonalność odcinków, zawartych między płaszczyznami równoległemi. Własność dwusiecznej kąta wewnętrznego i zewnętrznego w trójkącie. Jednokładność figur płaskich. Rozwiązywanie zadań konstrukcyjnych metodą przekształcenia jednokładnego. Pojęcie o jednokładności figur trójwymiarowych. Podobieństwo trójkątów i wielokątów. Zastosowanie podobieństwa do trójkąta prostokątnego; związki miarowe, dotyczące cięciw, siecznych i stycznych koła; twierdzenie Pitagorasa i jego uogólnienie. Zastosowania do wielokątów foremnych".

Klasa VIII. Skreślić z działu 3 programu: „zastosowanie indukcji do ustalenia twierdzenia o tożsamości wielomianów; dzielenie wielomianu przez wielomian (jednoznaczność dzielenia); podzielność wielomianu zmiennej x przez $x + a$".

9. Roboty ręczne.

Klasa V. Chłopcy. Roboty z drutu i blachy. Obróbka szkła, w szczególności łączenie szkła ze szkłem, z drzewem i metalem.

Dziewczęta. Szycie, haft, krój, albo introligatorstwo, albo roboty drzewne piłkowe i początki obrabiania drutu, blachy i szkła[1]).

Klasa VI. Chłopcy. Zaznajomienie z podstawowemi sposobami ślusarskiego obrabiania żelaza oraz z głównemi własnościami stali i żelaza, ze szczególnem zwróceniem uwagi na wyroby z tak zwanego płaskiego żelaza (walcówki) o przekroju (10 x 2) mm^2 i z zastosowaniem tokarek i wiertarek o popędzie nożnym lub elektrycznym.

Jeżeli miejscowe warunki nie pozwalają na tę technikę, można rozwijać w dalszym ciągu roboty, wskazane dla klasy V.

Dziewczęta. Szycie, haft, krój, albo introligatorstwo, albo w dalszym ciągu roboty drzewne, piłkowe i roboty z drutu, blachy i szkła, jeżeli ten dział był prowadzony w klasie V. Nie wyłącza się również robót drzewnych piłkowych i początków obrabiania drutu, blachy i szkła wówczas, gdy roboty te nie były prowadzone w klasie V.

B. Wydział humanistyczny.

1. Język polski.

Klasa VII. W dziale lektury podstawowej należy nie uwzględniać „Ksiąg narodu", zachowując jednak wybór z „Ksiąg pielgrzymstwa", pominąć „Kordjana", ustalając wybór z „Beniowskiego", w żadnym razie nie wykraczać poza pieśni I—V, skreślić z działu lektury podstawowej, ale uwzględnić w dziale lektury uzupełniającej „Śluby papieńskie"; wybór innych utworów, czytanych w charakterze lektury uzupełniającej, ograniczyć stosownie do potrzeby.

Klasa VIII. Z działu lektury podstawowej usunąć „Przedświt" i „Psalm dobrej woli" oraz dialog Platona, zamiast wyboru liryk Asnyka ze szczególnem uwzględnieniem cyklów „W Tatrach" i „Nad głębiami" wprowadzić do tegoż działu: wybór utworów lirycznych Asnyka, Konopnickiej, Tetmajera, Wyspiańskiego, Kasprowicza.

2. Język łaciński.

Klasa V. Przy lekturze wypisów pominąć Owidjusza.

Klasa VII. Pominąć urywki z Janickiego, Szymonowicza.

Klasa VIII. Pominąć urywki z Sarbiewskiego i Kochanowskiego.

Punkt 1 b) programu zmienić na: „b) Wypisy, ułożone z dzieł filozoficznych Cycerona, lub urywki z Roczników Tacyta, zależnie od przygotowania klasy.

Przy czytaniu wyjątków z dzieł filozoficznych Cycerona — niezbędne wyjaśnienia z zakresu filozofji greckiej".

---

[1]) Jak na II kursie seminarjów nauczycielskich (Program Nauki w Państwowych Seminarjach Nauczycielskich — Warszawa 1926, str. 218 i 219).

3. Historja.

Klasa VI. Rozwijanie obowiązującego programu, którego charakter ramowy nie pozwala na żadne skreślenia, należy dostosować do zmniejszonej liczby godzin zapomocą pominięcia mniej ważnych szczegółów, dawniej uwzględnianych.

4. Geografja.

Klasa VI. Należy przejść, tak samo jak w klasie VI wydziału matematyczno-przyrodniczego, geografję lądów i mórz pozaeuropejskich według programu, zamieszczonego powyżej w punkcie II A 3 niniejszej instrukcji.

5. Nauka o Polsce współczesnej.

Klasa VIII. Jak w wydziale matematyczno-przyrodniczym (II A 4).

6. Przyrodoznawstwo.

Klasa IV. Należy uwzględnić mniejszą liczbę przykładów, niż przy rozporządzaniu 3 godzinami tygodniowo, ale nie wprowadzać powierzchowności w ich opracowaniu. Dział C przykładu rozwinięcia programu winien zająć nie więcej niż 15 godzin.

Na ćwiczenia przeznaczyć należy przeciętnie 1 godzinę tygodniowo, przytem jest pożądane stałe lub przygodne łączenie tych godzin po dwie w jedną całość.

Klasa V. Na ćwiczenia należy przeznaczyć również przeciętnie 1 godzinę tygodniowo.

7. Fizyka z kosmografją i chemją.

Klasa VI. Punkt programu: „Swobodne spadanie i rzuty ciał“ — zmienić na: „Swobodne spadanie i rzut pionowy. Rzuty poziomy i ukośny (graficznie)“.

„Sposoby wyznaczania gęstości zapomocą piknometru“ — zmienić na: „Wyznaczanie gęstości ciał piknometrem“.

„Wahadło i jego zastosowania“ — zmienić na: „Wahadło proste i jego zastosowania“.

Skreślić „Ciepło właściwe gazów w stałej objętości i pod stałem ciśnieniem“.

Na ćwiczenia przeznaczyć należy 2 godziny tygodniowo.

Klasa VII. Chemja (w pierwszem półroczu).

„Wstep“ należy ująć jak najzwięźlej i pojęcia ogólne, wskazane w tym dziale programu, wprowadzać, rozwijać i pogłębiać w miarę możności stopniowo w toku dalszej nauki na tle materjału faktycznego, podanego w następnych działach.

W ustępie pierwszym działu 2 („Niemetale“) skreślić „Kataliza“.

„Działanie metali na wodę i kwasy“ — zmienić na: „Działanie metali na kwasy“;

W ustępie trzecim skreślić: „Wpływ temperatury na szybkość reakcji“, w dalszym ciągu skreślić: „Wiązania atomowe“, „Pojęcie o teorji jonów“, „Znaczenie fosforu w przyrodzie. Zastosowanie fosforu“.

Fizyka (w drugiem półroczu).

Dodać na początku kursu: „Krótkie wiadomości o ruchu drgającym“.

Skreślić w pierwszym ustępie punkt „Energja fali“.

„Wysokość; zjawisko Dopplera“ — zmienić na: „Wysokość; zjawisko Dopplera (bez wzorów)“.

„Uginanie się światła“ — zmienić na: „Wstępne wiadomości o uginaniu się światła“.

„Okulary, lupa, mikroskop, teleskop, przyrząd projekcyjny, aparat fotograficzny“ — zmienić na: „Okulary, lupa. Elementarne wiadomości o mikroskopie, teleskopie, przyrządzie projekcyjnym i aparacie fotograficznym“.

„Doświadczenie Younga i mierzenie długości fali“ — zmienić na: „Doświadczenie Younga. Długość fali świetlnej“.

„Fluorescencja i fosforescencja“ — zmienić na: „Krótkie wiadomości o fluorescencji i fosforescencji“.

Na ćwiczenia przeznacza się 2 godziny tygodniowo.

Klasa VIII. „Ciała paramagnetyczne i diamagnetyczne“ — zmienić na: „Wzmianka o ciałach paramagnetycznych i diamagnetycznych“.

Skreślić: „Zmienność magnetycznego pola ziemskiego“. „Ogniwo termoelektryczne i jego zastosowania“. „Watmetry“.

Na ćwiczenia przeznacza się 2 godziny tygodniowo.

8. Matematyka.

Klasa V. Usunąć z programu geometrji: „Twierdzenie Desargues'a dla trójkątów o bokach odpowiednio równoległych.

4. Proporcjonalność odcinków (metodą geometryczną). Dowód istnienia odcinków niespółmiernych. Twierdzenie Talesa dla odcinków spółmiernych. Definicja odcinków proporcjonalnych jako odcinków, wyznaczonych na ramionach kąta przez pęk prostych równoległych. Własności proporcji między odcinkami. Proporcjonalność odcinków, zawartych między płaszczyznami równoległemi“.

Wprowadzić natomiast do programu algebry: „6. Równania kwadratowe z jedną niewiadomą (układanie i rozwiązywanie). Wyróżnik równania kwadratowego. Związek między spółczynnikami a pierwiastkami równania kwadratowego“, oraz do działu 3 programu geometrji: „Symetrja względem płaszczyzny“.

Klasa VI. Początek redakcji działu 1 programu algebry: „1. Równania kwadratowe z jedną niewiadoma (układanie i rozwiązywanie). Wyróżnik równania kwadratowego. Związek między spółczynnikami a pierwiastkami równania kwadratowego“ — zmienić na: „1. Trójmian kwadratowy i dyskusja równania kwadratowego“.

Działy 1 i 2 programu geometrji należy zastąpić tekstem następującym:

„1. Mierzenie. Wspólna miara odcinków, dowód istnienia odcinków niewspółmiernych. Mierzenie odcinków i kątów, łącznie z powtórzeniem, uzupełnieniem i pogłębieniem wiadomości o liczbach rzeczywistych.

2. Proporcjonalność odcinków. Definicja miarowa proporcjonalności. Twierdzenie Talesa. Proporcjonalność odcinków, zawartych między płaszczyznami równoległemi. Własność dwusiecznej kąta wewnętrznego i zewnętrznego w trójkącie. Jednokładność figur płaskich. Zastosowanie przekształcenia jednokładnego do zadań konstrukcyjnych. Podobieństwo trójkątów i wielokątów. Zastosowanie podobieństwa do trójkąta prostokątnego; związki miarowe, dotyczące cięciw, siecznych i stycznych koła; twierdzenie Pitagorasa i jego uogólnienie. Zastosowania do wielokątów foremnych".

Pominąć dział 3 programu geometrji (Funkcje trygonometryczne kąta ostrego).

W dziale 4 skreślić: „Krótkie wiadomości o wielościanach foremnych bez konstrukcji dwudziestościanu i dwunastościanu".

Klasa VII. Nie przechodzić działów: „Funkcje sumy i różnicy dwoch kątów", łącznie z zamianą sum i różnic funkcyj na iloczyny i odpowiedniemi równaniami trygonometrycznemi, oraz: „Zastosowanie funkcyj trygonometrycznych do rozwiązywania trójkątów dowolnych (cztery przypadki zasadnicze).

Pojęcie o zastosowaniach do miernictwa".

Klasa VIII. Należy przejść działy opuszczone w klasie VII w roku szkolnym 1929/30: „Funkcje sumy i różnicy dwu kątów", łącznie z zamianą sum i różnic funkcyj na iloczyny i odpowiedniemi równaniami trygonometrycznemi, oraz: „Zastosowanie funkcyj trygonometrycznych do rozwiązywania trójkątów dowolnych (cztery przypadki zasadnicze)".

(„Pojęcie o zastosowaniach do miernictwa" — opuścić).

W programie dotychczasowym klasy VIII:

Skreślić: „Funkcje trygonometryczne argumentu dowolnego".

Skreślić ustępy, zaczynające się od słów: „Powtórzenie wiadomości o układzie spółrzędnych prostokątnych" i „Zadania, dotyczące przecinania się miejsc geometrycznych".

Punkt programu: „Indukcja matematyczna. Zastosowanie do wzoru dwumianowego Newtona dla wykładnika naturalnego" — zmienić na: „Indukcja matematyczna na tle najprostszych przykładów".

C. Wydział klasyczny (nowego typu).

1. Język polski.

Klasa IV. Wprowadzić do działu lektury podstawowej wybór z „Iljady" i „Odyssei".

Klasa VI. W dziale lektury podstawowej należy ograniczyć wybór psalmów w przekładzie Kochanowskiego, z „Trenów" wziąć tylko wybór (cztery — pięć), usunąć z tego działu A. Morsztyna, W. Potockiego, J. P. Woronicza.

Klasa VII. W dziale lektury podstawowej nie uwzględniać „Ksiąg narodu“, zachowując jednak wybór z „Ksiąg pielgrzymstwa“, przenieść z lektury podstawowej do lektury uzupełniającej „Śluby panieńskie“ A. Fredry i wybraną tragedję Szekspira, przytem wydatnie ograniczyć liczbę innych utworów, przeznaczonych przez nauczyciela do czytania w charakterze lektury uzupełniającej.

Klasa VIII. Z działu lektury podstawowej usunąć „Przedświt“ i „Psalm dobrej woli“; zamiast wyboru liryk Asnyka ze szczególnem uwzględnieniem cyklów „W Tatrach“ i „Nad głębiami“ wprowadzić do tegoż działu wybór utworów lirycznych Asnyka i Kasprowicza.

2. Filologja klasyczna.

Klasa V. Język łaciński. Z autorów, wymienionych w programie, pominąć Owidjusza. Wiadomości z dziedziny życia politycznego i prywatnego Greków i Rzymian, omawiane dawniej na lekcjach kultury klasycznej, należy uwzględnić na lekcjach języka łacińskiego, który otrzymał o 1 godzinę więcej. W miarę możności i potrzeby należy również czytać na tych lekcjach urywki z wybranych autorów w polskiem tłumaczeniu.

Klasa VI. Języki łaciński i grecki. Z programu języka łacińskiego skreślić lekturę uzupełniającą. Oprócz tego zmniejszyć zakres lektury łacińskiej podstawowej i lektury greckiej tak, aby starczyło czasu na przerobienie na lekcjach języka łacińskiego i greckiego punktów 1 i 3 dotychczasowego programu kultury klasycznej.

Klasa VII. Przy lekturze Platona i Cycerona należy uwzględnić potrzebne wiadomości z dziedziny filozofji greckiej. Inne wiadomości z kultury grecko-rzymskiej winny również być uwzględniane przy lekturze autorów. Nadto na lekcjach języka greckiego należy w miarę możności przygotować uczniów do lektury tragedji greckiej w oryginale w klasie VIII zapomocą czytania polskich przekładów wraz z niezbędnemi objaśnieniami, dotyczącemi teatru greckiego i budowy tragedji.

Klasa VIII. Język łaciński. W lekturze Horacego pominąć „Listy“.

Obok niezbędnych wyjaśnień przy czytaniu autorów należy — za cenę zmniejszenia ilości czasu, poświęconego na lekturę Platona — zająć się zebraniem, zestawieniem i uzupełnieniem wiadomości z kultury klasycznej, nabytych w ciągu uprzednich lat nauki filologji klasycznej, ze zwróceniem uwagi na zwiazek, zachodzący między życiem współczesnem a starożytnością klasyczną.

3. Geografja.

Klasa V. Należy przejść z odpowiedniemi skrótami geografję Polski oraz państw sąsiednich: Niemiec, Rosji, Czechosłowacji, Rumunji, Łotwy, Litwy.

Klasa VI. Należy przejść opuszczoną część kursu klasy V oraz kurs klasy VI, wskazany powyżej w punkcie II A 3 niniejszej instrukcji, ze skrótami, jakie się okażą niezbędne.

4. Nauka o Polsce współczesnej.

Klasa VIII. Jak w wydziale matematyczno-przyrodniczym (II A 4).

5. Przyrodoznawstwo.

Klasa IV. W pierwszem półroczu należy przejść taki sam kurs, jak w klasie IV wydziału humanistycznego (a więc zastosować ten sam program, łącznie z uwagami, zamieszczonemi powyżej w ustępie pierwszym punktu II B 6 niniejszej instrukcji), w drugiem półroczu — kurs klasy V tegoż wydziału.

Na ćwiczenia praktyczne przeznaczyć należy przeciętnie połowę czasu, t. j. 2 godziny tygodniowo.

6. Fizyka z chemią.

Należy stosować w roku szkolnym 1930/31 następujący program skrócony:

Klasa VII. (3 godziny tygodniowo, z tych 2 przeznaczone na ćwiczenia).

Fizyka.

Mierzenie i jednostki. Mierzenie długości, objętości, czasu. Nonjusz, mensura, metronom.

Jednostki zasadnicze i pochodne.

Ruch postępowy jednostajny i zmienny. Prędkość i przyśpieszenie. Zasady Newtona (druga zasada jedynie w zastosowaniu do sił stałych i ruchów prostolinjowych); siła; masa. Dodawanie i rozkładanie sił.

Zjawiska ciężkości. Ciężar i jego stosunek do masy. Waga. Swobodne spadanie ciał.

Gęstość. Wyznaczanie gęstości zapomocą piknometru.

Praca i sprawność. Energja (kinetyczna i potencjalna). Zasada zachowania energji. Machiny proste, jako ilustracja tej zasady.

Prawo Pascala i jego zastosowania. Ciśnienie w cieczy pod wpływem siły ciężkości. Prawo Archimedesa; pływanie ciał. Wyznaczanie gęstości zapomocą wagi hydrostatycznej i areometru.

Ciśnienie w gazach. Manometry. Ciśnienie atmosferyczne. Barometr rtęciowy. Aneroid. Prawo Boyle'a-Mariotte'a. Pompa pneumatyczna.

Temperatura — rozszerzalność ciał stałych i ciekłych. Termometry. Rozszerzalność gazów. Wzmianka o termometrze gazowym.

Pomiar ciepła metodą mieszania wody.

Zmiana stanu skupienia i zależność temperatury topnienia i wrzenia od natury cieczy i ciśnienia zewnętrznego.

Para nasycona. Różnica między gazem a parą. Wilgotność.

Ciepło jako energja. Maszyna parowa tłokowa, najważniejsze stadja jej rozwoju [1]).

---

[1]) Nauka o cieple — jak w programie gimnazjum klasycznego dawnego typu z r. 1923 z drobnemi różnicami.

Wiadomości elementarne z chemji.
(Ogółem 15—20 godz. w końcu roku szkolnego).

Skład powietrza. Tlen. Usunięcie tlenu z powietrza drogą utleniania żelaza (miedzi). Otrzymywanie tlenu z tlenku rtęci. Azot, jako składnik powietrza.

Woda jako związek. Jej skład chemiczny. Wodór, spalanie wodoru.

Pojęcie o związkach chemicznych i ciałach prostych, o reakcjach chemicznych.

Prawo zachowania masy. Prawo stałości składu. Prawo wielokrotności stosunków na przykładach CO, CO_2, H_2O, H_2O_2.

Cząsteczka ciał złożonych i prostych. Atomy. Pierwiastki.

Użycie symboli chemicznych.

Spalanie siarki. Dwutlenek siarki i kwas siarkawy. Kwas siarkowy. Saletra i kwas azotowy. Chlorek sodu, chlorowodór i kwas solny. O otrzymywaniu ługu (wodorotlenku sodowego). Otrzymywanie z wapienia tlenku i wodorotlenku wapniowego.

Pojęcie o kwasach, zasadach i solach. Reakcja zobojętnienia.

Węgiel. Dwutlenek węgla. Kwas węglowy i węglany. Węglowodory

Żelazo. Rudy żelazne. Żelazo kowalne. Stal.

Klasa VIII. (3 godziny tygodniowo, z tych przeciętnie 1 przeznaczona na ćwiczenia).

Fizyka.

Tworzenie się fal w ośrodkach sprężystych. Fale podłużne i poprzeczne. Prędkość i długość fali. Odbijanie się fal. Interferencja fal (Fale stojące).

Warunki fizyczne tworzenia się głosu. Fale głosowe. Prędkość głosu. Odbijanie się głosu: echo.

Promieniowanie jako odrębny rodzaj energji. Promieniowanie ciemne i jasne. Przeźroczystość. Pochłanianie. Termometr jako uniwersalny przyrząd do badania promieniowania.

Prędkość światła. Prostolinjowe rozchodzenie się promieniowania.

Odbijanie się i rozpraszanie promieniowania. Tworzenie się obrazów w zwierciadłach płaskich i kulistych.

Zjawisko załamania. Całkowite wewnętrzne odbicie. Przechodzenie promieni przez płytkę o ścianach równoległych i przez pryzmat. Zjawisko rozszczepienia.

Tworzenie się obrazów w soczewkach wypukłych. Okulary, lupa. Elementarne wiadomości o mikroskopie, teleskopie, przyrządzie projekcyjnym, aparacie fotograficznym.

Niewidzialne części widma. Różne typy widma. Zasada analizy widmowej.

Barwy ciał.

Magnesy. Bieguny. Prawo Coulomba.

Elektryzowanie ciał przez pocieranie. Przewodniki i izolatory. Indukcja elektrostatyczna.

Potencjał elektryczny. Kondensatory i ich pojemność. Rola dielektryku.

Prąd elektryczny. Pole magnetyczne prądu. Galwanoskop. Ciepło w obwodzie prądu. Opór elektryczny. Prawo Ohma. Ampermetr. Elektromagnes.

Indukcja prądów; prawo Lentza. Dynamomaszyna; motor elektryczny. Transformatory; cewka Ruhmkorffa.

Dzwonek elektryczny; telegraf; telefon; światło elektryczne.

Mierzenie energji elektrycznej.

Dysocjacja, jony. Zjawisko i prawa elektrolizy.

Ogniwa elektryczne. Akumulatory.

Wyładowanie elektryczne w gazach rozrzedzonych. Promienie katodowe i kanalikowe. Promienie Röntgena.

Wiadomości elementarne o ciałach promieniotwórczych.

Drgania i fale elektromagnetyczne. Wiadomości elementarne z radjofonji.

7. Matematyka.

Klasa VI. Opuścić dział 4 programu algebry, t. j. rozszerzenie pojęcia wykładnika i logarytmy.

Z działu 4 programu geometrji opuścić: „Obliczanie pól powierzchni wielościanów. Objętość graniastosłupów".

Klasa VII. Przejść dział 4 programu algebry dla klasy VI, opuszczony w tej klasie w r. szk. 1929/30, przytem w tekście tego działu po słowach „Wykres funkcji wykładniczej i logarytmicznej" należy dopisać „przy zasadzie $a > 1$".

Przejść również z programu geometrji: „Obliczanie pól powierzchni wielościanów. Objętość graniastosłupów".

Opuścić następujące działy programu klasy VII: „1. Indukcja matematyczna. Dwumian Newtona dla wykładnika naturalnego". 3, t. j. kurs trygonometrji.

Klasa VIII. Przejść kurs trygonometrji, opuszczony w klasie VII-ej w r. szk. 1929/30.

Opracować pojęcie indukcji matematycznej na tle najprostszych przykładów.

Zarządzenie Kuratorjum O. S. Lw. z dnia 26 sierpnia 1930 r. Nr. I. 30201/30.

Rady Szkolne Powiatowe (Miejska) dołożą starania, ażeby postanowienia powyższej Instrukcji znalazły zastosowanie już od samego początku nowego roku szkolnego.

Kuratorjum zwraca przytem uwagę, iż, jakkolwiek zgodnie z okólnikami Kuratorjum O. S. Lw. Nr. I. 3973/29 z 4 lutego 1929 (Dz. Urz. Kur. O. S. Lw. z 1929 r., str. 74) i Nr. I. 28171/29 z dnia 30 sierpnia 1929 (Dz. Urz. Kur. O. S. Lw. z 1929 r., str. 498), nowy plan godzin, wprowadzony zarządzeniem Pana Ministra W. R. i O. P. z dnia 2 stycznia 1929 r. Nr. II. 235/29 (Dz. Urz. Ministerstwa W. R. i O. P. z 1929 r. str. 2) i obowiązujący w roku szkolnym 1930/31 już bez wyjątków i odchyleń, odnosi się jedynie do pełnych szkół siedmioklasowych z polskim językiem nauczania, w których

nie udziela się obowiązkowej nauki języka ruskiego — to jednak zmiany w materjale naukowym w myśl wspomnianej wyżej Instrukcji można stosować również w innych typach publicznych szkół powszechnych, tak pełnych siedmioklasowych jako też w szkołach niżej zorganizowanych.

Również zezwala Kuratorjum, ażeby analogicznie jak w szkołach, w których obowiązuje nowy plan godzin, także w innych typach szkół tutejszego okręgu w każdym oddziale, w którym organizacja pracy na to pozwala, trwały lekcje ćwiczeń cielesnych 4 razy po pół godziny szkolnej, zamiast 2 razy po jednej godzinie.

Przy sposobności przypomina Kuratorjum ponownie potrzebę zaznajomienia się nauczycielstwa szkół powszechnych wyżej zorganizowanych z programami nauczania dla klas I—III gimnazjów państwowych.

Wobec przewidzianej już w niedalekiej przyszłości unifikacji szkolnictwa, wydaje się rzeczą konieczną, ażeby wymagania programów gimnazjum niższego przy sporządzaniu rozkładu materjału nauczania dla szkół wyżej zorganizowanych, a zwłaszcza dla pełnych siedmioklasowych szkół powszechnych, były obok programów ministerjalnych, obowiązujących w szkołach powszechnych, już teraz również brane pod rozwagę.

Kurator Okręgu Szkolnego: *Ig. Pytlakowski,* wr.

3.

Zajęcia uboczne nauczycieli.

Rozp. Min. W. R. i O. P. z dnia 2 czerwca 1930. Nr. II. 27356/29.

Nr. O. 1182/30. Przekazuję kompetencji kuratorów okręgów szkolnych sprawy udzielania wyjątkowych zezwoleń nauczycielom państwowych szkół średnich ogólnokształcących i zakładów kształcenia nauczycieli na udzielanie lekcyj w zakładach prywatnych w granicach norm najwyżej 36 godzin tygodniowo (łącznie z wymiarem obowiązkowych godzin w szkole państwowej) określonych okólnikiem z dnia 20 listopada 1927 r. Nr. II. 15754/27 w sprawie zajęć ubocznych nauczycieli (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 1, poz. 17 ex 1928 r. [1]).

Minister W. R. i O. P. (—) *St. Czerwiński.*

4.

Dodatek ekonomiczny i na mieszkanie za żonę na bezpłatnym urlopie.

Rozp. Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia 13 czerwca 1930 roku. Nr. I. Prez. 4064/30.

L. O. 1230/30. Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego podaje do wiadomości wyjaśnienie Ministerstwa Skarbu z dnia 3 czerwca 1930 r. L. D. III-1496/1, dotyczące wypłaty dodatku ekonomicznego w wypadku, gdy żona funkcjonarjusza państwowego, również funkcjonarjuszka państwowa, pozostaje na bezpłatnym urlopie.

---

[1]) Dz. Urz. Kur. O. S. Lw. z 1928 r., str. 9; patrz str. 259 i 389 tamże.

W myśl art. 4 ustawy uposażeniowej dodatek ekonomiczny na żonę nie przysługuje wówczas, gdy żona pobiera uposażenie lub zaopatrzenie z instytucji państwowej.

Ponieważ w czasie urlopu bezpłatnego nie przysługuje żonie prawo do uposażenia, pozostawanie zatem żony w służbie instytucji państwowej nie pozbawia męża w czasie, w którym żona korzysta z urlopu bezpłatnego prawa do dodatku ekonomicznego na żonę.

Co się tyczy dodatku na mieszkanie to w myśl uchwalonego przez Radę Ministrów w dniu 20 grudnia 1928 r. rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie dodatku na mieszkanie (okólnik Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia 29 grudnia 1928 r. L. O. R. 15233/28) [1]) wysokość dodatku na mieszkanie zależna jest od stosunków rodzinnych w rozumieniu art. 4 ustawy uposażeniowej t. j. od tego, czy dany funkcjonarjusz ma prawo do dodatku ekonomicznego, czy też nie.

Naczelnik Wydziału: (—) *Dr. M. Pollak.*

5.

Studja wyższe.

Okólnik Min. W. R. i O. P. z dnia 24 czerwca 1930 r. Nr. III. A. 5131/30.

Nr. O. 1344/30. Zdarzają się wypadki, że przy oznaczaniu kategorji stanowisk służbowych kompetentne władze nie zaliczają do I kategorji urzędników osób, które ukończyły studja w Państwowej Akademji Rolniczej w Bydgoszczy, nazwanej później Państwową Szkołą Gospodarstwa Wiejskiego w Bydgoszczy, a po przeniesieniu do Cieszyna — Państwową Szkołą Gospodarstwa Wiejskiego w Cieszynie.

Zakład ten naukowy nazywa się obecnie „Państwowa Wyższa Szkoła Gospodarstwa Wiejskiego w Cieszynie".

To samo odnosi się do „Wyższych Kursów Handlowych im. Zielińskiego w Warszawie", które obecnie nazywają się Wyższą Szkołą Handlową w Warszawie, oraz Kursów Przemysłowo-Rolniczych w Warszawie, nazwanych później Wyższa Szkoła Rolnicza w Warszawie, który to zakład naukowy nazywa się obecnie Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie.

Wobec tego wyjaśniam, że te osoby, które po ukończeniu studjów w wyżej wymienionych zakładach naukowych otrzymały przepisane świadectwa względnie dyplomy, w myśl postanowień rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 8 listopada 1929 r. o zakładach naukowych i egzaminach szkolnych, wystarczających do osiągnięcia stanowiska urzędniczego w państwowej służbie cywilnej (Dz. U. R. P. Nr. 88, poz. 663) [2]), winny być zaliczone do I kategorji urzędników w państwowej służbie cywilnej (art. 11 ustawy z 17. II. 1922 r. Dz. U. R. P. Nr. 21, poz. 164).

Minister W. R. i O. P. (—) *Sł. Czerwiński.*

---

[1]) Dz. Urz. O. S. Lw. z 1929 r., str. 206 pod linją „Projekt ustawy o dodatku mieszkaniowym".

[2]) Patrz: Dz. Urz. Kur. O. S. Lw. z 1930 r., str. 50

Okólnik Min. W. R. i O. P. z dnia 14 lipca 1930 r. Nr. II. 5496/30.

Ministerstwo wyjaśnia, że przy stosowaniu art. 43 ustawy uposażeniowej z dnia 9 października 1923 r. o uposażeniu funkcjonarjuszów państwowych (Dz. U. R. P. Nr. 116, poz. 924) należy opierać się na odnośnych postanowieniach rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 8 listopada 1929 r. o zakładach naukowych i egzaminach szkolnych, wystarczających do osiągnięcia stanowiska urzędniczego w państwowej służbie cywilnej (Dz. U. R. P. Nr. 88, poz. 663).

Wobec powyższego nie może być przyznane nauczycielom publicznych szkół powszechnych, posiadającym dyplomy Wolnej Wszechnicy Polskiej, a nieposiadającym świadectw dojrzałości, uposażenie według art. 43 ustawy uposażeniowej z dnia 9 października 1923 r. (Dz. U. R. P. Nr. 116, poz. 924), ponieważ punkt d) § 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 8 listopada 1929 r. (Dz. U. R. P. N. 88. poz. 663) wymaga jako warunek uznania za wyższe studja dyplomów Wolnej Wszechnicy Polskiej posiadania świadectwa dojrzałości.

Za Dyrektora Departamentu: *I. Dzierżyński.* Naczelnik Wydziału.

6.

Sposób obliczania opłaty emerytalnej.

Rozp. Min. W. R. i O. P. z dnia 8 maja 1930 r. Nr. I. R. 4991/30.

L. O. 985/30. Wobec zapytań izb skarbowych i innych władz i urzędów państwowych w sprawie okólnika Ministerstwa Skarbu z dnia 30 listopada 1929 r. L. D. VII. 1160/29, podanego do wiadomości za Nr. I. R. 15048/29 z dn. 21 grudnia 1929 r.[1]), Ministerstwo Skarbu okólnikiem Nr. D. VII. 442/2 z dn. 22 kwietnia 1930 r., adresowanym do wszystkich izb skarbowych, oznajmiło, co następuje:

Podane w wymienionym okólniku kwoty nie stanowią 50%-owej różnicy w uposażeniu, którą należy potrącić na opłatę emerytalną i dlatego do wymienionych kwot należy dodać opłatę obliczoną w wysokości 3% od całego, ostatnio należnego uposażenia (to znaczy już łącznie z podwyżką) a nie od uposażenia po potrąceniu 50% różnicy w uposażeniu.

Podany w okólniku sposób obliczania opłaty emerytalnej ma jedynie zastosowanie przy osiągnięciu przez urzędnika wyższego szczebla uposażenia i nie może mieć zastosowania przy przejściu urzędnika z jednej grupy do drugiej wskutek awansu.

Równocześnie Ministerstwo Skarbu oznajmiło, że wymieniony okólnik nie rozstrzyga, od jakich kwot należy obliczać należną opłatę, lecz podaje tylko ułatwiony sposób obliczania tej opłaty, który nie zmienia obowiązujących przepisów i nie musi być stosowany.

Powyższe wyjaśnienie Ministerstwa Skarbu podaję do wiadomości i stosowania.

Naczelnik Wydziału: (—) *A. Nowak.*

---

[1]) Dz. Urz. Kur. O. S. Lw. z 1930 r., str. 77.

7.

Zasady umarzania niektórych wierzytelności Skarbu Państwa.

Rozp. Min. Skarbu z dnia 4 lipca 1930 r. Nr. D. III. 205/1/30.

Nr. O. 1486/30. (Min. W. R. i O. P. z dn. 12 lipca 1930 r. Nr. I. Prez 4780/30). Na podstawie uchwały Rady Ministrów z dnia 20 stycznia 1930 r., upoważniającej Ministra Skarbu do unormowania w porozumieniu z Prezesem Najwyższej Izby Kontroli sprawy umarzania wierzytelności Skarbu Państwa, wynikających z przepisów o uposażeniu oraz zaopatrzeniu emerytalnem funkcjonarjuszów państwowych i wojska, sędziów i prokuratorów oraz ich rodzin (zwrot zaliczek na uposażenie, nadpłaconych uposażeń względnie zaopatrzeń, diet i kosztów podróży i t. p.), jak również analogicznych wierzytelności do innych osób, pobierających na zasadzie ustawy lub umowy uposażenie lub zaopatrzenie ze Skarbu Państwa (inwalidzi wojenni, funkcjonarjusze kontraktowi i t. p.) na zasadach ustalonych w wspomnianej uchwale Rady Ministrów, Ministerstwo Skarbu zarządza w porozumieniu z Najwyższą Izbą Kontroli co następuje:

I. Wymienione wierzytelności mogą być umarzane tylko w następujących wypadkach:

a) jeżeli kroki sądowe wdrożono za pośrednictwem Prokuratorji Generalnej, celem ściągnięcia odnośnej wierzytelności, nie doprowadziły do ściągnięcia wierzytelności lub, jeżeli wedle zdania Prokuratorji Generalnej wdrażanie tych kroków wobec braku majątku po stronie dłużnika byłoby bezcelowe. Przed umorzeniem wierzytelności przekraczających kwotę 100 (stu) zł winna jednak władza upoważniona do umarzania utrzymywać sprawę w ewidencji przez okres trzech lat, przeprowadzać kilkakrotnie w odpowiednich odstępach czasu zbadanie stanu majątkowego dłużnika i w miarę poprawy tego stanu zarządzić ściągnięcie wierzytelności;

b) jeżeli przy wierzytelnościach, nieprzekraczających kwoty 200 (dwustu) zł można na podstawie aktów konkretnej sprawy uzupełnionych ewentualnie dalszemi dochodzeniami dojść do wniosku, że wartość odnośnej wierzytelności Skarbu Państwa jest mniejsza od przypuszczalnych kosztów jej dochodzenia lub nie pozostaje w racjonalnym stosunku do nakładu czasu i pracy, potrzebnego na ściągnięcie pretensji;

c) jeżeli sąd właściwy zaniechał przeprowadzenia pertraktacji spadkowej z powodu braku majątku po zmarłym dłużniku;

d) jeżeli w wyniku dochodzeń administracyjnych (policyjnych) ustalono, iż zmarły nie pozostawił żadnego majątku.

II. Do umarzania wierzytelności, przekraczających kwotę 500 (pięćset) zł. właściwą jest władza naczelna w porozumieniu z Ministerstwem Skarbu, do umarzania zaś innych wierzytelności władza asygnująca uposażenie w porozumieniu z Izbą Skarbową, w której okręgu znajduje się siedziba urzędowa władzy asygnującej uposażenie.

III. Umorzenie wierzytelności, za którą obok dłużnika głównego odpowiadają wobec Skarbu Państwa z jakiegokolwiek tytułu inne osoby, może nastąpić tylko, o ile zachodzą co do wszystkich dłużników warunki umorzenia

IV. Kwoty umorzone na zasadzie niniejszego zarządzenia obciążają ostatecznie te paragrafy i pozycje budżetu, z których zostały asygnowane,

o ile zaś chodzi o zaliczki na uposażenie, to kwoty umorzonych zaliczek zmniejszają odnośny fundusz zaliczkowy, utworzony okólnikiem Ministerstwa Skarbu z dnia 7 grudnia 1927 r. D. III. 1886/2 [1]).

W razie umarzania rat zaliczek na uposażenie, wypłaconych w swoim czasie z funduszu utworzonego z sum obrotowych, należy je wyrównać w ten sposób, iż władza asygnująca uposażenie służbowe winna wystawić asygnację na przelew odnośnej kwoty z kredytów osobowych swego budżetu na sumy obrotowe Ministerstwa Skarbu.

V. Zarządzenie niniejsze uchyla okólniki Ministerstwa Skarbu z dnia 21 listopada 1923 L. 1220. D. B. 8, z dnia 4 lutego 1925 r. L. 4376 D. B. 1 [2]), z dnia 2 kwietnia 1925 r. L. 556 D. B. 1 [3]), z dnia 24 listopada 1927 r. L. D. III. 2665/1 [4]), oraz ustęp drugi punktu 9 okólnika Ministerstwa Skarbu z dnia 7 grudnia 1927 r. L. D. VII. 1886/2.

VI. W wierszu czwartym punktu 12 wymienionego okólnika Ministerstwa Skarbu z dnia 7 grudnia 1927 r. dodaje się po słowach „z końcem okresu budżetowego" słowa „i sum umorzonych zaliczek".

Kierownik Ministerstwa Skarbu: (—) *Ignacy Matuszewski.*

8.

Zgłaszanie zachorowania na jaglicę.

Okólnik Min. W. R. i O. P. z dnia 18 lipca 1930 r. Nr. I. W. F. 4360/30.

Zgłoszenia zachorowania na jaglicę, do uskutecznienia których są, w myśl art. 1 i 2 rozporządzenia o zwalczaniu jaglicy (Dz. U. R. P. z 1928 r. Nr. 36, poz. 333) zobowiązani lekarze, którzy chorobę tę stwierdzili, nie są przez wszystkich lekarzy dokonywane oraz regestracja tych zgłoszeń we właściwych urzędach nie jest jeszcze należycie prowadzona, wskutek czego urzędowa statystyka zachorowań na jaglicę nie odpowiada rzeczywistości.

Wobec takiego stanu rzeczy Ministerstwo na prośbę Ministerstwa Spraw Wewnętrznych poleca kuratorjom przypomnieć lekarzom szkolnym, sprawującym nadzór higjeniczny nad szkołami wszystkich typów, obowiązek zgłaszania zachorowań na jaglicę wśród uczniów (enic) do lekarzy powiatowych lub miejskich (w miastach wydzielonych) za pośrednictwem urzędowych kart zgłoszenia (Nr. 23 niebieska), wolnych od opłaty pocztowej. Karty te winny być przez lekarzy powiatowych dostarczone darmo wszystkim lekarzom w celu umożliwienia im dopełnienia tego obowiązku.

W myśl artykułu 1 rozporządzenia o zwalczaniu jaglicy (Dz. U. R. P. Nr. 36, poz. 333 1928 r.) każdy przypadek zachorowania na jaglicę niewąt-

---

[1]) Dz. Urz. Kur. O. S. Lw. z 1928 r., str. 97.

[2]) Min. W. R. i O. P. z dnia 3 grudnia 1923 r. Nr. 9772/F i z dnia 11 lutego 1925 r., Nr. 1469/O. R. — Dz. Urz. Kur. O. S. Lw. z 1925 r., str. 57.

[3]) Min. W. R. i O. P. z dnia 10 kwietnia 1925 r. Nr. 4054/O. R. — Dz. Urz. Kur. O. S. Lw. z 1925 r., str. 187.

[4]) Min. W. R. i O. P. z dnia 20 grudnia 1927 r., Nr. O. R. 16186/27. — Dz. Urz. Kur. O. S. Lw. z 1928 r., str. 12.

pliwą, czynną podlega zgłoszeniu w ciągu tygodnia od chwili stwierdzenia choroby przez lekarza.

Podejrzenie jaglicy oraz przypadki jaglicy zaleczonej zgłoszeniu nie podlegają.

Jednocześnie zechcą Kuratorja zażądać od lekarzy szkolnych, by w sprawozdaniach rocznych w 2-giej części, obejmującej zasłabnięcia na ważniejsze choroby zakaźne i pasorzytnicze, w rubryce „jaglica i inne nieżyty złośliwe spojówki oka" obok liczby zasłabnięć na te choroby podawali w nawiasach liczbę przypadków jaglicy, o których była mowa wyżej, a w uwagach ogólnych na odwrotnej stronie te przypadki omawiali szczegółowo.

Za Ministra:
(podpis nieczytelny)
Dyrektor Departamentu.

Zarządzenie Kuratorjum O. S. Lw. z dnia 26 lipca 1930 r. Nr. O. 1469/30.

Dyrekcjom gimnazjów, seminarjów, kursów naucz. szkół zawodowych, oraz radom szkolnym powiatowym (miejskiej we Lwowie) do wiadomości i wykonania.

9.

Pomoc lekarska.

K a r t y p o r a d y l e k a r s k i e j.

Okólnik (Nr. 195) Ministerstwa Spraw Wewnętrznych z dnia 12 czerwca 1930 roku. Nr. Z. O. 1993/30.

L. O. 1349/30 (Lwowski Urząd Wojewódzki z dn. 23 czerwca 1930 r. Nr. Z. Z. 934/30). Ministerstwo Spraw Wewnętrznych oznajmia, iż na skutek porozumienia się z Najwyższą Izbą Kontroli wprowadza w życie z dniem 30 czerwca 1930 r. nowy wzór kart porad. Sposób użytkowania oraz wypełniania kart porad ustala się jak następuje: Karty porad będą wydawane urzędom w bloczkach po 50 sztuk. Każda karta porady ma trzy odcinki, z których jeden będzie pozostawał w urzędzie, wydającym kartę porady, przy grzbiecie bloczka, dwa zaś pozostałe odcinki będą przez powyższy urząd wydawane zgłaszającemu się o pomoc lekarską. Lekarz, udzielający pomocy, będzie zaznaczał na obu odcinkach rodzaj choroby, datę każdorazowej porady oraz w odnośnych rubrykach swoje uwagi, zatrzymując u siebie „odcinek dla lekarza", a pozostawiając leczącemu się „odcinek dla pracownika". Po ukończeniu leczenia pracownik obowiązany będzie zwrócić swój odcinek temu urzędowi, który mu go wydał. Urząd zaś będzie musiał wpisać w odcinku grzbietowym liczbę udzielonych porad, odnotowanych w zwróconym odcinku. Grzbiety bloczków zużytych łącznie z odpowiedniemi „odcinkami dla pracowników" właściwy urząd winien zwrócić powiatowej władzy administracji ogólnej przy zapotrzebowaniu na nowe bloczki, urząd zaś powiatowy przekazuje je wojewódzkiej władzy administracji ogólnej.

Dyrektor Departamentu Służby Zdrowia: (—) *Dr. Piestrzyński.*

10.

Potrącanie składek ubezpieczeniowych.

Rozp. Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia 26 czerwca 1930 roku. Nr. I. R. 4936/30.

L. O. 1370/30. Kuratorjum pewne prosiło o wyjaśnienie, czy odprawy wypłacane funkcjonarjuszom państwowym po zwolnieniu ze służby należy uważać jako jednorazową należność i potrącać przypadające od niej na rzecz zakładu ubezpieczeń pracowników umysłowych składki jednorazowo, czy też jako szereg uposażeń miesięcznych, stanowiących odrębną całość przy potrącaniu tychże składek osobie ubezpieczonej.

Zapytanie powyższe Ministerstwo załatwia w dwóch kierunkach, a mianowicie:

1) W resorcie Ministerstwa W. R. i O. P. z pośród pracowników ubezpieczonych w zakładach ubezpieczeń pracowników umysłowych otrzymują odprawę w ustawowem znaczeniu tylko nauczyciele tymczasowi, nieposiadający zawodowych kwalifikacyj do nauczania w tej kategorji szkół, w której są zatrudnieni (patrz okólnik Ministerstwa z dnia 3 grudnia 1929 r. Nr. I. Prez. 7136/29) [1]) w wysokości określonej w art. 69 ust. o stos. służb. nauczycieli (Dz. U. R. P. z 1928 r. Nr 47, poz. 462).

Od tej odprawy, wypłacanej jako odrębne wynagrodzenie przy zwolnieniu pracownika z pracy, a niemającej łączności z wynagrodzeniem wynikającem za niedotrzymanie ustawowego lub umownego terminu wypowiedzenia, zgodnie z opinją Ministerstwa Pracy i Opieki społecznej z dnia 28 kwietnia 1930 r. Nr. 1011/U. II. składek ubezpieczeniowych potrącać nie należy.

2) Przy zwalnianiu pozostałych ubezpieczonych pracowników obowiązuje władzę dotrzymanie ustawowego lub umownego terminu wypowiedzenia. Jeżeli natomiast władza z pewnych względów nie dotrzymuje tego terminu, mając prawo względnie zarządzenie zerwania stosunku z pracownikiem, i wypłaca dalsze należne pracownikowi wynagrodzenie miesięczne jednorazowo w łącznej sumie, to potrącenie składek ubezpieczeniowych w tym wypadku ma być dokonane jak od szeregu wynagrodzeń miesięcznych, a to zgodnie z art. 7 ust. 3, 101 ust. 1, 104 i 105 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 listopada 1927 r. o ubezpieczeniu pracowników umysłowych (Dz. U. R. P. Nr. 106, poz. 911).

Za Naczelnika Wydziału: (—) *E. Waydel,* wr. Radca Ministerjalny.

11.

Mieszkania służbowe.

Opłaty za mieszkanie służbowe zajmowane przez męża i żonę, będących na służbie państwowej.

Pismo Min. Robót Publ. z dnia 12 kwietnia 1930 r. L. dz. X-830/30 do Urzędu Wojewódzkiego (Dyrekcja Robót Publicznych) w Tarnopolu.

L. O. 866/30. Jeden z urzędów wojewódzkich (dyrekcja robót publicznych) zwrócił się tu z zapytaniem, w jakiej wysokości pobierać należy

[1]) Dz. Urz. Kur. O. S. Lw. z 1930 r., str. 7 (Nr. O. 2805/29).

opłatę za mieszkania służbowe zajmowane przez urzędnika państwowego, któremu takowe przysługuje, a który zamieszkuje je wspólnie ze swą żona, również urzędniczką państwową (której mieszkanie służbowe nie przysługuje).

Wobec powyższego Ministerstwo Robót Publicznych wyjaśnia, że zgodnie z postanowieniem § 2, ustęp 1, rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 1 października 1924 r. o opłatach za mieszkania zajmowane przez funkcjonarjuszów państwowych i wojskowych zawodowych w budynkach państwowych, przez Skarb Państwa wynajętych lub administrowanych (Dz. U. R. P. Nr. 90, poz. 849 ex 1924)[1]) funkcjonarjusze państwowi, którzy z tytułu swej służby mieszkają w przydzielonych im mieszkaniach służbowych, opłacają za te mieszkania komorne w wysokości dodatku na mieszkanie, przysługującego im na mocy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 30 lipca 1924 r. w sprawie dodatku na mieszkanie (Dz. Ust. Rz. P. Nr. 69, poz. 673 ex 1924).

W myśl okólnika Ministerstwa Skarbu z dnia 26 października 1924 r. L. dz. 2993/DB/I, podanego do wiadomości urzędom wojewódzkim (dyrekcjom robót publicznych) okólnikiem tutejszym z dnia 3 listopada 1924 r. L. dz. 2002/Pr., ustalonem zostało, że funkcjonarjuszowi, którego żona pobiera uposażenie lub zaopatrzenie z instytucji państwowej, należy wypłacać dodatek na mieszkanie według stawki ustalonej dla samotnych o ile funkcjonarjusz ten nie utrzymuje w rozumieniu art. 4 ustawy o uposażeniu innych członków rodziny, oraz, że żonę tego funkcjonarjusza państwowego, będącą funkcjonarjuszem państwowym, należy tedy pod względem dodatku na mieszkanie traktować jako samotną. Wobec tego za mieszkanie, przydzielone jednemu z małżonków w charakterze służbowego, pobierać należy komorne w rozmiarze otrzymanego dodatku mieszkaniowego przysługującego temu ze współmałżonków, któremu dane mieszkanie służbowe przydzielonem zostało.

Dyrektor Departamentu: (podpis nieczytelny).

12.

Opłata stemplowa.

Okólnik Min. W. R. i O. P. z dnia 10 maja 1930 r. Nr. I. R. 5103/30.

Nr. O. 991/30. Ministerstwo Skarbu okólnikiem L. D. V. 2723/6 z dn. 23 kwietnia 1930 r. wyjaśniło, że podanie o wydanie kuponów od papierów wartościowych, złożonych jako depozyt w kasie państwowej, na zabezpieczenie należności skarbu państwa (należności, mogącej wyniknąć z umowy, zawartej ze skarbem państwa, należności z tytułu podatku spożywczego, cła i t. d.) nie podlega opłacie stemplowej, a mianowicie na mocy art. 141 (punktu 13) ustawy z dn. 1 lipca 1926 r. o opłatach stemplowych (Dz. U. R. P. Nr. 92, poz. 570).

Powyższe podaje się do wiadomości i ewentualnego stosowania.

Naczelnik Wydziału: (—) *A. Nowak.*

---

[1]) Patrz Dz. Urz. Kur. O. S. Lw. z 1929 r., str. 294 pod linją.

13.

Dodatkowe wynagrodzenia.

Wykładnia ostatniego ustępu art. 4 ustawy skarbowej z dnia 29 marca 1930 r.

Okólnik Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia 6 maja 1930 roku Nr. I. R. 4849/30.

Nr. O. 946/30. W wykonaniu art. 14 ustawy skarbowej z dnia 29 marca 1930 r. (Dz. U. R. P. Nr. 24, poz. 221) Ministerstwo Skarbu okólnikiem N. D. III. 1030/1/ z dn. 24-go kwietnia 1930 r. podało następującą wykładnię ostatniego ustępu art. 4 tejże ustawy.

Wymieniony ustęp powołanego artykułu postanawia, że wszelkie dodatkowe wynagrodzenia funkcjonarjuszów państwowych względnie funkcjonarjuszów przedsiębiorstw państwowych, nie mogą przewyższać ich uposażenia, którego wysokość określają ogólne ustawy względnie umowy z nimi zawarte.

Zachodzi więc potrzeba ustalenia 1) co uważać należy za uposażenie określone przez ogólne ustawy, względnie umowę zawartą z pracownikiem kontraktowym, 2) co podpada pod pojęcie dodatkowych wynagrodzeń, których łączna wysokość nie może przekraczać uposażenia względnie wynagrodzenia określonego w punkcie 1 niniejszego okólnika i 3) do kogo mają zastosowanie postanowienia powołanego artykułu ustawy.

ad. 1. Za uposażenie określone przez ogólne ustawy uważać należy płacę zasadniczą, dodatek regulacyjny, dodatek ekonomiczny, stołeczny, kresowy, z uwzględnieniem 10% podwyżki po myśli art. 8 ustawy z dnia 18 grudnia 1926 (Dz. U. R. P. Nr. 125, poz. 725), dodatek mieszkaniowy i 15%-wy dodatek miesięczny.

Co się tyczy pracowników kontraktowych, to o ile w myśl zawartej z nimi umowy otrzymują wynagrodzenie przyrównane do pewnej grupy uposażenia funkcjonarjuszów państwowych, należy za ich wynagrodzenie uważać wyżej wymienione części uposażenia z wyjątkiem dodatku na mieszkanie, który im nie przysługuje.

O ile natomiast pracownicy kontraktowi otrzymują wynagrodzenie ryczałtowe, to za ich wynagrodzenie uważać należy kwotę określoną w umowie, jako ich wynagrodzenie miesięczne, oraz 15% dodatek miesięczny, o ile dodatek ten w myśl obowiązujących w tej mierze przepisów odnośnemu pracownikowi kontraktowemu przysługuje.

Za uposażenie względnie wynagrodzenie, o ile wyżej mowa, uważać należy całą kwotę brutto bez jakichkolwiek potrąceń.

ad 2. Pod pojęcie dodatkowych wynagrodzeń podpadają remuneracje, wynagrodzenia za nadliczbowe godziny pracy, wszelkie dodatkowe wynagrodzenia przyznane na zasadzie art. 9 oraz innych artykułów ustawy z dnia 9 października 1923 (Dz. U. R. P. Nr. 116, poz. 924), o ile wysokość ich nie jest określona przez ustawę, wszelkie specjalne dodatki z tytułu szczególnej właściwości służby po myśli art. 10 tejże ustawy oraz wszelkie wynagrodzenia perjodyczne i jednorazowe, przyznawane funkcjonarjuszom państwowym wyznaczonym na mocy istniejących przepisów prawnych przez właściwe władze do nadzoru i udziału we władzach instytucyj i przedsiębiorstw, a to niezależnie od tego, z jakich funduszów wynagrodzenia te są wypłacane.

Nie podpadają pod pojęcie dodatkowych wynagrodzeń zapomogi oraz diety i koszty podróży.

ad. 3. Postanowienia wymienionego ustępu art. 4 mają zastosowanie do funkcjonarjuszów państwowych i wojskowych, których uposażenie normuje ustawa z dnia 9 października 1923 (Dz. U. R. P. Nr. 116, poz. 924), do funkcjonarjuszów państwowych objętych ustawą o uposażeniu sędziów z dnia 5 grudnia 1923 (Dz. U. R. P. Nr. 134, poz. 1107) i do pracowników kontraktowych w służbie państwowej i w przedsiębiorstwach państwowych, objętych budżetem.

W końcu Ministerstwo Skarbu zaznaczyło, że za uposażenie i wynagrodzenie określone w punkcie 1) i za dodatkowe wynagrodzenia określone w punkcie 2) niniejszego okólnika, uważać należy sumę brutto uposażeń i wynagrodzeń względnie sumę dodatkowych wynagrodzeń, przypadającą odnośnemu pracownikowi w ciągu całego okresu budżetowego 1930/31, z wyjątkiem tantjem, przyznanych za lata ubiegłe oraz za rok operacyjny 1929 względnie 1929/30. Natomiast postanowienia art. 4 wyżej powołanej ustawy skarbowej mają zastosowanie do tantjem za rok budżetowy 1930/31.

Powyższe podaje do wiadomości i stosowania.

Naczelnik Wydziału: (—) *A. Nowak.*

§ 4, ustęp końcowy, ustawy skarbowej z dnia 29 marca 1930 r. Dz. U. R. P. Nr. 24, poz. 221.

Wszelkie wynagrodzenia dodatkowe, pobierane przez funkcjonarjuszów państwowych i przedsiębiorstw państwowych, jak remuneracje, specjalne dodatki, z wyjątkiem przewidzianych załączonym budżetem dodatków reprezentacyjnych, oraz dodatków, których wysokość określa ustawa, wynagrodzenia za nadzór i udział we władzach różnych instytucyj i t. d., nie mogą łącznie wynosić więcej, niż wysokość uposażenia zainteresowanego pracownika, określona przez ogólne ustawy lub umowę, zawartą z pracownikiem kontraktowym.

14.

Ulgi w podatku dochodowym dla osób wznoszących domy mieszkalne.

Okólnik Min. W. R. i O. P. z dnia 27 czerwca 1930 r. Nr. I. R. 7158/30.

Ministerstwo W. R. i O. P. podaje do wiadomości następujące zarządzenie Ministerstwa Skarbu z dnia 17 czerwca 1930 r. L. D. V. 3951/2:

Osobom, pobierającym dochód z uposażeń służbowych, emerytur i wynagrodzeń za najemną pracę, przysługuje prawo korzystania z ulgi w podatku dochodowym, określonej w p. 3 art. 33 rozp. Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 kwietnia 1927 r. o rozbudowie miast (Dz. U. R. P. Nr. 42, poz. 372). W szczególności osobom takim, o ile wybudują domy mieszkalne do dnia 31 grudnia 1935 r. mogą być potrącane, pod warunkami, określonemi w §§ 32 i 33 rozporządzenia wykonawczego z dnia 31 listopada 1927 r. w sprawie wykonania powołanego rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej (Dz. U. R. P. Nr. 106, poz. 913), od dochodów z uposażeń służbowych — koszty budowy domów mieszkalnych, z wyłączeniem jednak poży-

czek udzielonych na mocy powyższego rozporządzenia Prezydenta najdalej w ciągu lat 5, poczynając od roku następnego po ukończeniu budowy.

Władzami powołanemi do wydawania decyzji co do prawa do omawianej ulgi oraz co do wysokości kwot kosztów budowy, podległych potrąceniu od dochodów z uposażeń służbowych, emerytur i wynagrodzeń za najemną pracę, są urzędy skarbowe podatków i opłat skarbowych, w których okręgu podatnik w dniu 15 grudnia roku poprzedzającego rok, za który się ulga należy, miał miejsce zamieszkania, albo w braku tegoż, miejsce pobytu.

W wypadkach, gdy osoby, ubiegające się o ulgę, osiągają równocześnie dochody, podlegające opodatkowaniu w myśl przepisów działu I i II ustawy o państwowym podatku dochodowym, wówczas władzą, powołaną do przyznania ulgi jest urząd skarbowy, kompetentny do wymiaru podatku dochodowego od dochodów, podlegających opodatkowaniu wedle przepisów działu I ustawy o państwowym podatku dochodowym.

Wysokość ulgi w podatku dochodowym z tytułu wybudowania domu mieszkalnego ustalają właściwe władze skarbowe w roku następnym po upływie rocznego okresu, za który ulga się należy w ten sposób, że podatek obliczają od całorocznej podstawy wymiarowej (dochodu z całorocznego wynagrodzenia służbowego), zmniejszonej o koszty budowy, przyczem różnica między sumą podatku, potrąconego w ciągu roku przez służbodawcę, a podatkiem w powyższy sposób obliczonym przez władzę skarbową, stanowi nadpłatę do zwrotu płatnikowi.

Gdy nadające się do potrącenia koszty budowy równają się sumie wynagrodzeń służbowych, wypłaconych pracownikowi w ciągu roku, wówczas przypada do zwrotu cała suma podatku, potrąconego przez służbodawcę w ciągu roku. Gdy natomiast koszty budowy nie przekraczają sumy wynagrodzeń służbowych, wypłaconych w ciągu roku, wówczas koszty te należy potrącić od sumy wynagrodzeń służbowych, wypłaconych w odpowiedniej części roku, licząc od jego początku, a dotyczącą kwotę nadpłaconego podatku zbonifikować, od pozostałej zaś części wypłaconych wynagrodzeń obliczyć podatek na zasadach ogólnych działu II ustawy.

W wypadkach, gdy pracownik ubiegający się o ulgę pobierał wynagrodzenia służbowe u kilku służbodawców, należy, celem ustalenia wysokości ulgi, odliczyć koszty budowy od łącznej sumy wynagrodzeń wypłaconych w ciągu roku, w sposób wymieniony w ustępnie poprzednim.

Jeżeli płatnik, ubiegający się o ulgę, osiąga obok dochodu z wynagrodzeń służbowych także dochody z innych źródeł, podlegające opodatkowaniu według działu I ustawy, wówczas omawianą ulgę należy przyznać przedewszystkiem drogą odpowiedniego zredukowania dochodu z tych innych źródeł.

P r z y k ł a d y: I Płatnik, otrzymujący wynagrodzenie służbowe w wysokości 1.000 zł. miesięcznie (12.000 zł. rocznie) wybudował w r. 1928 dom mieszkalny, przyczem koszty budowy, nadające się do potrącenia od dochodu podatkowego, wyniosły 16.000 zł.

W myśl przytoczonych wyżej zasad ulga należy się, poczynając od roku 1929 i w związku z tem władza skarbowa zwróci płatnikowi w roku 1930 pobrany podatek w roku 1929, potrącając od wynagrodzeń otrzymanych w roku 1929 koszty budowy w wysokości 12.000 zł., zaś w roku 1931 zwróci podatek, pobrany w czterech pierwszych miesiącach 1930 r.

II Płatnik otrzymał w roku 1929 wynagrodzenie u dwóch służbodawców:

u służbodawcy A) — 500 zł. miesięcznie (6.000 zł. rocznie),
u służbodawcy B) — 500 zł. miesięcznie (6.000 zł. rocznie).

Koszty budowy domu mieszkalnego ukończonego w roku 1928 wyniosły 10.000 zł.

W roku 1930 władza skarbowa zwróci płatnikowi cały podatek pobrany w r. 1929 przez służbodawcę A) a nadto podatek pobrany u służbodawcy B) w ciągu pierwszych ośmiu miesięcy 1929r.

III Płatnik, który zbudował dom w r. 1928 kosztem 20.000 zł. (ulga należy się od r. 1929), osiągnął dochód, podlegający opodatkowaniu według działu I w roku 1929 w wysokości 16.000 zł. a nadto w r. 1929 pobrał uposażenie służbowe w kwocie 12.000 zł. (miesięcznie po 1.000 zł.).

Przy obliczeniu podatku według działu I na rok 1929 — władza skarbowa potrąci od dochodu podatkowego koszty budowy domu w wysokości 16.000 zł. i w związku z tem zwolni płatnika od podatku na ten rok, pozostałą zaś kwotę kosztów budowy (4.000 zł. potrąci od dochodu z wynagrodzeń służbowych wypłaconych w roku 1929 (jak przykład I) i zbonifikuje podatek za cztery pierwsze miesiące 1929 r.

Płatnicy, ubiegający się o przyznanie omawianej ulgi, winni są najpóźniej w terminie do dnia 1 lutego roku następującego po roku, za który ulga się należy, przedłożyć właściwej władzy skarbowej podanie, do którego obok dowodów, wymaganych w § 33 powołanego rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej o rozbudowie miast, należy dołączyć zaświadczenie służbodawcy, stwierdzające wysokość wypłaconych w ciągu roku, za który ulga się należy, wynagrodzeń służbowych z wyszczególnieniem kwot wynagrodzeń wypłaconych i opodatkowanych w poszczególnych okresach wypłaty.

Władze skarbowe uskuteczniają obliczenie wysokości ulgi w terminie dwóch tygodni po wniesieniu podania, natomiast zwrot nadpłaconego podatku dokonują w trybie, przewidzianym dla zwrotu nadpłat w gotówce.

Ulga z punktu 3 § 33 powołanego rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej o rozbudowie miast jest ulgą czysto osobistą, zatem osoba, która dom zbudowała, nie traci prawa do tej ulgi nawet w razie odstąpienia własności domu na rzecz osoby drugiej. W związku z tem członkowie kooperatyw budowy mieszkań nie mogą korzystać z omawianej ulgi nawet po przewłaszczeniu mieszkań na ich rzecz, gdyż nie oni zbudowali dany budynek mieszkalny, lecz kooperatywa i ta jako taka z ulg korzystać może.

Za Naczelnika Wydziału: (—) *E. Waydel*, wr. Radca Ministerjalny.

Zarządzenie Kuratorjum O. S. Lw. z dnia 24 lipca 1930 r. Nr. O. 1417/30.

Udziela się do wiadomości, zarazem zaznacza się, że na pisemną prośbę ubiegających się o przyznanie ulgi podatkowej wydawać będzie Kuratorjum zaświadczenia, stwierdzające wysokość wypłaconych w ciągu roku poborów i potrąconych kwot podatku osobisto - dochodowego. Zaświadczenie takie służyć będzie jako załącznik do podania do właściwej władzy skarbowej o przyznanie ulgi podatkowej.

Naczelnik Wydziału: *Dr. M. Mendys*, wr.

15.

Egzamin praktyczny.

Wyjaśnienie postanowienia art. 10 rozporządzenia z dnia 6 marca 1928 r. (Dz. U. R. P. Nr. 28, poz. 258).

Rozp. Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia 31 maja 1930 r. Nr. II. 10736/30.

L. I. 20044/30. Ministerstwo wyjaśnia, że nauczycielka publicznej szkoły powszechnej, która pracuje w publicznem szkolnictwie powszechnem od dnia 1 września 1918 r. do obecnej chwili z przerwą od dnia 1 maja 1926 r do dnia 31 sierpnia 1928 r. i która posiada kwalifikacje do nauczania, uzyskane w 1918 r., obowiązana jest do zdania egzaminu praktycznego w myśl ustępu pierwszego art. 10 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 6 marca 1928 r. (Dz. U. R. P. Nr. 28, poz. 258) w ciągu okresu pięcioletniego, licząc od dnia 1 września 1928 r. t. j. od chwili ponownego jej zatrudnienia po wejściu w życie wyżej wyszczególnionego rozporządzenia.

Dyrektor Departamentu: (—) *W. Żłobicki.*

16.

Przyznanie tytułu profesora dyrektorom szkół.

Rozp. Min. W. R. i O. P. z dnia 2 czerwca 1930 r. Nr. II. 9977/30.

L. II. 7375/30. Ministerstwo wyjaśnia, że dyrektorom państwowych szkół, którzy odpowiadają wymaganiom ostatniego ustępu art. 8 ustawy z dnia 1 lipca 1926 r. o stosunkach służbowych nauczycieli w brzmieniu rozporządzenia z dnia 3 lutego 1928 r. (Dz. U. R. P. Nr. 47, poz. 462), przysługuje tytuł „profesora“ z uwagi na postanowienia ust. 3 art. 1 powołanej ustawy.

Dyrektor Departamentu: (—) *W. Żłobicki.*

17.

Taksy szkolne w szkołach średnich ogólnokształcących.

Rozp. Min. W. R. i O. P. z dn. 4 lipca 1930 r. Nr. II. 15720/30.

L. II. 11436/30. Z mocą obowiązującą od początku roku szkolnego 1930/31, zatem od dnia 1 września 1930 r. Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego wprowadza w szkołach średnich ogólnokształcących na okres roku szkolnego 1930/31 następujące taksy:

1. Taksa dla uczniów wstępujących po raz pierwszy do państwowej szkoły średniej . . . . . . 3 zł
2. Taksa za egzamin wstępny do klasy pierwszej lub wyższej 10 zł
3. Taksa za egzamin wstępny z różnicy programów . . . 10 zł
4. Taksa za egzamin prywatny, zdawany w państwowej szkole średniej (w okręgach, w których te egzaminy istnieją) . . 10 zł
5. Taksa za egzamin dojrzałości w szkołach średnich państwowych i prywatnych . . . . 12 zł

6. Taksa za pełny egzamin dojrzałości dla eksternów . . 60 zł
7. Taksa za uzupełniający egzamin dojrzałości dla eksternów 15 zł
8. Taksa za wydanie duplikatu świadectwa rocznego, lub półrocznego . . . . 5 zł
9. Taksa za wydanie duplikatu świadectwa dojrzałości . . 10 zł
10. Taksa administracyjna roczna . . . . . 150 zł

Z powyższych taks jedynie taksy, wymienione pod pozycją 8 i 9, stanowią dochód państwowy i winny być wpłacane przez zainteresowanych do kas skarbowych na rachunek kuratorjum do zarachowania na § 14 działu 5 (szkolnictwo średnie ogólnokształcące) budżetu dochodowego Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

Taksy, wymienione w punktach 2, 3 i 4, rozdzielają dyrekcje szkół pomiędzy egzaminatorów, względnie członków komisyj egzaminacyjnych, jako wynagrodzenie za udział w komisjach. Na pobrane taksy dyrekcje wydają kwity ze specjalnego bloczka, opatrzone pieczęcią szkoły. Sumy poszczególne winny być wciągnięte na tę samą listę, na której są pokwitowania z podziału kwoty między egzaminatorów.

Taksy, wymienione pod pozycjami 5, 6 i 7 za egzamin dojrzałości, szkoły państwowe i niepaństwowe wpłacają do dyspozycji Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego na fundusz specjalny „Taksa administracyjna" i przesyłają kuratorjum wykaz uczniów (enic), od których taksy te zostały pobrane, oraz dowód wpłacenia łącznej kwoty. Kuratorjum po sprawdzeniu wykazy te wraz z dowodami wpłaty odsyła do Ministerstwa.

Taksy, wpłacone przez uczniów, zwrotowi zasadniczo nie podlegają. Wyjątkowo mogą być zwrócone taksy, wymienione w punktach 5, 6 i 7 i to tylko w tym wypadku, gdy uczeń (ekstern) z powodu zasłabnięcia lub choroby, powstałej po wpłaceniu taksy, co winno być stwierdzone świadectwem lekarskiem, egzaminowi poddać się nie może, względnie po wpłaceniu taksy do egzaminu dopuszczony nie zostanie.

Zwrotu taks dokonywują kuratorja okręgów szkolnych we własnym zakresie działania z przekazanego przez Ministerstwo funduszu specjalnego „Taksa administracyjna".

Dochód z taks, wymienionych w punktach 1 i 10, winny dyrekcje szkół przekazywać za pośrednictwem Pocztowej Kasy Oszczędności na rachunek czekowy Nr. 30110 Centralnej Kasy Państwowej, a mianowicie taksy wstępne i 95 zł z taksy administracyjnej do dyspozycji Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego (Departament Szkolnictwa Ogólnokształcącego) na fundusz specjalny „Taksa administracyjna", zaś 55 zł z taksy administracyjnej zatrzymywać do własnej dyspozycji na pokrycie wydatków rzeczowo-administracyjnych szkoły, w szczególności na opał, światło, utrzymanie porządku, na wydatki biurowe, wydatki różne, drobny remont, urządzenie lokali szkolnych, na pomoce naukowe i t. p.. Z tego też dochodu rezerwują dyrekcje szkół półrocznie po 1.50 gr. (względnie po 75 gr. przy częściowych zwolnieniach) od ucznia na wycieczki, urządzenia i przybory do zabaw ruchowych, sporty i t. p., które dyrekcje organizują według własnego uznania. Wszelkie wpływy do funduszu, pozostającego w zarządzie dyrekcyj szkół, jak również i wydatki z tego funduszu czynione, obowiązane są dyrekcje szkół zapisywać jako

dochód, względnie rozchód, w myśl przepisów rachunkowo-kasowych dla dyrekcyj gimnazjów państwowych.

Funduszu specjalnego „Taksa administracyjna“ używać będzie Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego na ogólne cele szkolnictwa średniego ogólnokształcącego.

Unormowana niniejszem rozporządzeniem taksa administracyjna winna być przez uczniów wpłacana w dwóch równych ratach półrocznych z początkiem danego półrocza, jednak najpóźniej do końca drugiego miesiąca. Uczniowie, którzy uzyskali ' zwolnienie od tej taksy w jednem półroczu, korzystają ze zwolnienia i w następnem półroczu szkolnem, o ile istnieją warunki, od których zależy zwolnienie. Zwolnienie obowiązuje na przeciąg roku szkolnego. Od uczniów, którzy przed ostatecznym terminem płatności taksy występują ze szkoły, można nie żądać opłacenia taksy.

Do uiszczenia taks obowiązani są zasadniczo wszyscy uczniowie (eksterni). Zwolnień można udzielać jedynie od taksy za egzamin dojrzałości eksternów i od taksy administracyjnej.

Ze zwolnień od taksy administracyjnej mogą korzystać:

a) dzieci rodziców niezamożnych, oraz dzieci czynnych funkcjonarjuszów państwowych i wojskowych zawodowych, pobierających ze Skarbu Państwa uposażenie służbowe, względnie wynagrodzenie, o ile nie jest wiadome, że posiadają znaczniejszy majątek. W tym wypadku płacą połowę taksy administracyjnej, która przypada do podziału stosunkowo między Ministerstwo W. R. i O. P. i dyrekcję szkoły;

b) w wypadkach zupełnego ubóstwa w całości, jednak w granicach 10% ogółu uczniów całej szkoły, przyczem zgodnie z tutejszem zarządzeniem z dnia 31 grudnia 1928 r. Nr. II. 17818/28 [1]) w pierwszym rzędzie uwzględniać należy dzieci niezamożnych inwalidów wojennych.

Od taksy za pełny egzamin dojrzałości eksternów mogą być zwolnieni w połowie kandydaci zupełnie niezamożni oraz dzieci czynnych funkcjonarjuszów państwowych i wojskowych zawodowych, a także i sami funkcjonarjusze państwowi i wojskowi zawodowi. Całkowicie zwolnieni od tej taksy mogą być wyjątkowo kandydaci zupełnie ubodzy i to w granicach 10% wszystkich kandydatów, dopuszczonych do egzaminu, przyczem analogicznie do punktu b. poprzedniego ustępu pierwszeństwo mieć winny dzieci niezamożnych inwalidów wojennych oraz niezamożni inwalidzi wojenni.

Określonych wyżej zwolnień od taksy administracyjnej udzielają co półrocze rady pedagogiczne szkół, stosownie do stanu majątkowego rodziców uczniom (icom), którzy pilnością i postępami w nauce na to zasługują. Rady pedagogiczne winny przy zwolnieniach od taks rozważyć dokładnie warunki, w jakich młodzież poza szkołami pozostaje, nadto jej pilność i postępy w nauce. Zwolnienia od taksy administracyjnej należy odmówić uczniom (icom) bez względu na to, czy są dziećmi funkcjonarjuszów państwowych i wojskowych zawodowych, którzy nie wykazują należytych postępów w nauce i zachowaniu, a rada pedagogiczna doszła do przekonania, że nie są to objawy przejściowe, ale zasadnicze cechy ujemne inteligencji, lub charakteru. Opieka domowa ucznia może odwołać się od decyzji rady pedagogicznej w wypadku odmówienia zwolnienia do kura-

---

[1]) Dz. Urz. Kur. O. S. Lw. z 1929 r., str. 261.

torjum, które rozstrzyga ostatecznie. Od taksy za egzamin dojrzałości eksternów zwalnia kuratorjum.

Zwolnienie od taksy administracyjnej następuje z końcem drugiego miesiąca po rozpoczęciu roku szkolnego na skutek podania wniesionego do dyrekcji szkoły przez rodziców, lub opiekę domową ucznia w terminie najdalej miesięcznym po rozpoczęciu roku. Do podania należy dołączyć stosowne zaświadczenie o stanie majątkowym.

Funkcjonarjusze państwowi i wojskowi zawodowi nie składają podań o zwolnienie od taksy. Dyrekcja może jednak zażądać od nich w razie wątpliwości przedstawienia zaświadczenia o stanie majątkowym, lub formalnego zaświadczenia, że interesowany jest funkcjonarjuszem państwowym.

Uczniowie (ice) nie zwolnieni od taksy administracyjnej obowiązani są wpłacić tę taksę bezzwłocznie po zakomunikowaniu im odnośnych decyzyj rady pedagogicznej, najpóźniej jednak do końca 3-go miesiąca danego półrocza pod rygorem niedopuszczenia do dalszych zajęć szkolnych.

Kontrolę nad należytem pobieraniem taks od uczniów, względnie rozdziałem i przekazywaniem taksy administracyjnej, wykonują w stosunku do wszystkich szkół średnich państwowych niezależnie od organów kontroli państwowej kuratorja.

W sprawie pobierania taks zechcą Kuratorja wydać bezzwłocznie stosowne zarządzenia dyrekcjom państwowych szkół średnich ogólnokształcących.

Z chwilą wejścia w życie niniejszego rozporządzenia uchylam wszystkie dotychczasowe rozporządzenia, dotyczące niniejszem rozporządzeniem objętych taks szkolnych w szkołach średnich ogólnokształcących.

Minister W. R. i O. P. (—) *Sł. Czerwiński.*

18.

Zwrot opłat szkolnych.

Wykaz szkół, w których nauka uprawnia do zwrotu opłat szkolnych w roku szkolnym 1930/31.

Rozp. Min. W. R. i O. P. z dnia 23 czerwca 1930 r. Nr. I. Prez. 4320/30.

L. O. 1394/30. Powołując się na punkt 1 okólnika Pana Prezesa Rady Ministrów z dnia 4 września 1925 r. Nr. 95/14604, podaję do wiadomości wykaz prywatnych szkół średnich ogólnokształcących, zakładów kształcenia nauczycieli, szkół zawodowych tudzież szkół artystycznych, w których nauka uprawnia do zwrotu opłaty szkolnej w myśl ustępu trzeciego art. 10 ustawy z dnia 9 października 1923 r. o uposażeniu funkcjonarjuszów państwowych i wojska (Dz. U. R. P. Nr. 116, poz. 924), względnie art. 6. §. 1 ustawy z dnia 5 grudnia 1923 r. o uposażeniu sędziów w sądownictwie powszechnem i administracyjnem oraz prokuratorów (Dz. U. R. P. Nr. 134, poz. 1107).

Wykaz ten obowiązuje na rok szkolny 1930/31 z tem zastrzeżeniem, że w szkołach handlowych uprawnienie do zwrotu oplat szkolnych nie odnosi się do klas przygotowawczych.

Zarazem, opierając się na piśmie Pana Prezesa Rady Ministrów z dnia 31 maja 1930 r. L. 9109/30, podaję do wiadomości, że na okres roku szkolnego 1930/31 funkcjonarjusze państwowi zwolnieni będą od obowiązku przedstawiania zaświadczeń o braku wolnych miejsc w szkołach państwowych we wszystkich okręgach szkolnych.

W sprawie przekazywania odpowiednich kredytów na opłaty szkolne, dokonywania wydatków, zarachowywania ich, obowiązują nadal bez zmiany dotychczasowe przepisy.

Minister W. R. i O. P. (—) *St. Czerwiński.*

I. Szkoły średnie ogólnokształcące.

Województwo lwowskie.

Borysław-Tustanowice. 1. Gimnazjum Koedukacyjne Twa Pryw. Polskiego Gimn. Humanistycznego dla Zagłębia Naftowego Borysławskiego.

Bąkowice pod Chyrowem. 2. Gimnazjum Męskie O. O. Jezuitów.

Dobromil. 3. Gimnazjum Koedukacyjne Miejskie im. Herburtów.

Drohobycz. 4. I Gimn. Żeńskie Twa Pryw. Gimn. Żeńskiego w Drohobyczu, 5. II Gimnazjum Żeńskie im. H. Sienkiewicza Polskiego Twa Pryw. Gimn. Żeńsk. im. H. Sienkiewicza w Drohobyczu, 6. Gimnazjum Koedukacyjne im. J. Franki, Ukraińskiego Twa Pedagogicznego „Ridna Szkoła" w Drohobyczu.

Jarosław. 7. Gimnazjum Żeńskie im. M. Marceliny Darowskiej Zgrom. S. S. Niepokalanego Poczęcia N. M. P.

Jaworów. 8. Gimnazjum Koedukacyjne im. Józefa Makoweja, U. T. P.

Kolbuszowa. 9. Gimnazjum Koedukacyjne Twa Szkoły Gimnazjalnej Męskiej.

Lwów. 10. Gimnazjum Żeńskie SS. Bazyljanek, 11. Gimnazjum Żeńskie Józefy S. Goldblatt Kamerlingowej, 12. Gimnazjum Koedukacyjne Ewangelickiej Gminy Wyzn. z n. j. n., 13. Gimnazjum Żeńskie Dra Adeli Karp Fuchsowej, 14. Gimnazjum Żeńskie im. Adama Mickiewicza Olgi Żychowiczowej, 15. Liceum Żeńskie im. Adama Mickiewicza Olgi Żychowiczowej, 16. Gimnazjum Żeńskie Zgromadzenia SS. Najświętszej Rodziny z Nazaretu, 17. Gimnazjum Żeńskie im. Zofji Strzałkowskiej Spadkobierców Zofji Strzałkowskiej, 18. Gimnazjum Żeńskie Zgromadzenia SS. de Notre Dame, 19. Gimnazjum Żeńskie Konwentu SS. Sercanek, 20. Gimnazjum Żeńskie im. Juljusza Słowackiego Twa Pryw. Gimn. Żeń. im. J. Słowackiego, 21. Gimnazjum Żeńskie Zgromadzenia SS. Urszulanek, 22. Gimnazjum Męskie Human. Żydow. Twa S. L. i Śr., 23. Gimnazjum Męskie Klasyczne Żydow. Twa S. L. i Śr., 24. Gimnazjum Żeńskie Żydowskiego Twa S. L. i Śr.

Przemyśl. 25. Gimnazjum Żeńskie PP. Benedyktynek, 26. Gimnazjum Żeńskie im. Marji Konopnickiej Anny Kleczyńskiej, 27. Gimnazjum Żeńskie Ukraińskiego Instytutu dla dziewcząt w Przemyślu.

Przeworsk. 28. Gimnazjum Koedukacyjne Miejskie im. kr. Władysława Jagiełły.

Rzeszów. 29. Gimnazjum Żeńskie Twa Pryw. Gimnazjum Żeńskiego.

Sambor. 30. Gimnazjum Żeńskie im. Marji Konopnickiej Twa Pryw. Gimn. Żeń. im. Marji Konopnickiej.

Strzyżów n/W. 31. Miejskie Gimnazjum Koedukacyjne.

Województwo stanisławowskie.

Dolina. 1. Gimnazjum Koedukacyjne Polskie im. Zygmunta Krasińskiego Twa Szkoły Średniej im. Krasińskiego.

Horodenka. 2. Polskie Gimnazjum Koedukacyjne Twa Szkoły Średniej.

Kałusz. 3. Miejskie Gimnazjum Koedukacyjne.

Kołomyja. 4. Gimnazjum Żeńskie Zgromadzenia SS. Urszulanek.

Stanisławów. 5. Gimnazjum Żeńskie Zgromadzenia SS. Urszulanek, 6. Gimnazjum Koedukacyjne Żyd. Twa S. L. i Śr.

Stryj. 7. Gimnazjum Żeńskie Twa Pryw. Gimn. Żeńskiego.

Turka n/Str. 8. Gimnazjum Koedukacyjne im. Marszałka Józefa Piłsudskiego Twa Gimnazjalnego.

Województwo tarnopolskie.

Brody. 1. Gimnazjum Żeńskie im. E. Orzeszkowej Dra Loewina.

Przemyślany. 2. Polskie Koedukacyjne Gimnazjum im. Królowej Jadwigi Twa Polsk. Gimn. im. Król. Jadwigi.

Radziechów. 3. Gimnazjum Koedukacyjne im. Marszałka Badeniego Twa Gimn. w Radziechowie.

Tarnopol. 4. Gimnazjum Żeńskie im. Marji Konopnickiej Zofji Lenkiewiczowej, 5. Gimnazjum Żeńskie Twa „Ridna Szkoła“ U. T. P.

Złoczów. 6. Gimnazjum Koedukacyjne U. T. P. „Ridna Szkoła“.

II. Zakłady kształcenia nauczycieli.

Województwo lwowskie.

Cieszanów. 1. Prywatne Seminarjum Nauczycielskie Koedukacyjne im. Stanisława Sobińskiego.

Drohobycz. 2. Prywatne Seminarjum Nauczycielskie Żeńskie Koła Stow. Chrz. Narod. Naucz. Szkół Powszechnych, 3. Prywatne Seminarjum Naucz. Żeńskie SS. Bazyljanek.

Jarosław. 4. Prywatne Seminarjum Naucz. Żeńskie im. Emilji Plater.

Jaworów. 5. Prywatne Seminarjum Naucz. Żeńskie SS. Bazyljanek.

Krosno. 6. Prywatne Seminarjum Naucz. Żeńskie Twa Pryw. Semin. Naucz. Żeńskiego.

Lwów. 7. Prywatne Seminarjum Naucz. Żeńskie im. Zofji Strzałkowskiej, 8. Prywatne Seminarjum Naucz. Żeńskie Anny Rychnowskie„ 9. Prywatne Seminarjum Naucz. Żeńskie SS. Nazaretanek, 10. Prywatne Seminarjum Naucz. Żeńskie SS. Bazyljanek im. św. Józefata.

Łańcut. 11. Prywatne Seminarjum Naucz. Żeńskie SS. Boromeuszek.

Przemyśl. 12. Prywatne Seminarjum Naucz. Żeńskie Koła Stow. Chrz. Narod. Naucz. Szkół Powszechnych, 13. Prywatne Seminarjum Naucz. Żeńskie PP. Benedyktynek.

Rzeszów. 14. Prywatne Seminarjum Naucz. Żeńskie Twa Pryw. Semin. Nauczycielskiego Żeńskiego.

Sambor. 15. Prywatne Seminarjum Nauczycielskie Żeńskie im. Adama Asnyka Koła Stow. Chrz. Narod. Naucz. Szkół Powsz., 16. Prywatne Seminarjum Naucz. Żeńskie U. T. P.

Sanok. 17. Prywatne Seminarjum Naucz. Żeńskie Miejskie.

Sokal. 18. Prywatne Seminarjum Naucz. Żeńskie Miejskie.

Tarnobrzeg. 19. Prywatne Seminarjum Naucz. Żeńskie im. St. Jachowicza Twa Pryw. Semin. Naucz. Żeńskiego.

Żółkiew. 20. Prywatne Seminarjum Naucz. Żeńskie SS. Felicjanek.

Województwo stanisławowskie.

Stryj. 1. Prywatne Seminarjum Naucz. Żeńskie Miejskie, 2. Prywatne Seminarjum Naucz. Żeńskie Koła U. T. P.

Stanisławów. 3. Prywatne Seminarjum Naucz. Żeńskie im. Marji Konopnickiej, 4. Prywatne Seminarjum Naucz. Żeńskie SS. Bazyljanek.

Tłumacz. 5. Prywatne Seminarjum Naucz. Żeńskie Twa Chrz. Narod. Naucz Szkół Powszechnych.

Województwo tarnopolskie.

Czortków. 1. Prywatne Seminarjum Naucz. Żeńskie im. Marji Konopnickiej.

Tarnopol. 2. Prywatne Seminarjum Naucz. Żeńskie Komitetu Obywatelskiego, 3. Prywatne Seminarjum Naucz. Żeńskie Koła T. S. L.

Złoczów. 4. Prywatne Seminarjum Naucz. Żeńskie im. Marji Konopnickiej (czasowo koedukacyjne).

III. Szkoły zawodowe.

Województwo lwowskie.

Borysław. 1. Szkoła Zawodowa Żeńska T. S. L.

Drohobycz. 2. Średnia Szkoła Techniczna Twa Średniej Szkoły Ludowej, 3. 3-klasowa Koedukacyjna Szkoła Handlowa T. S. H., 4. Szkoła Zawodowa im. E. Orzeszkowej Twa Średniej Szkoły Zawodowej.

Fredrowo. 5. 2-letnie Kursy Praktyki Ogrodniczej Twa Ogrodniczego we Lwowie.

Gródek Jagielloński. 6. 3-klasowa Koedukacyjna Szkoła Handlowa T. S. L.

Jarosław. 7. 4-klasowa Koedukacyjna Szkoła Handlowa T. S. H.

Jazłowiec. 8. Seminarjum Gospodarcze SS. Niepokalanego Poczęcia Najśw. Marji Panny.

Lwów. 9. Szkoła Rzemieślniczo-Przemysłowa im. Dr. A. Korkisa, 10. 3-klasowa Koedukacyjna Szkoła Handlowa T. S. H., 11. 3-klasowa Koedukacyjna Szkoła Handlowa Żydowskiego Twa Szkoły Handlowej, 12. 3-klasowa Koedukacyjna Szkoła Handlowa Twa „Proświta", 13. Jednoroczna Koedukacyjna Szkoła Przysposobienia Kupieckiego T. S. H., 14. Jednoroczna Żeńska Szkoła Przysposobienia Kupieckiego M. Christofa, 15. Liceum Handlowe Koedukacyjne Twa Liceum Handlowego we Lwowie, 16. Jednoroczna Koedukacyjna Szkoła Przysposobienia Kupieckiego Z. Olszewskiego, 17. Szkoła Zawodowa Żeńska Twa Warsztatów Rękodzielniczych dla dziewcząt żydowskich, 18. Szkoła Zawodowa Żeńska Zgrom. SS. Opatrzności Bożej przy Zakładzie im. św. Teresy, 19. Szkoła Zawodowa Żeńska Zgrom. SS. Bazyljanek, 20. Szkoła Zawodowa Żeńska Wyrobów Galanteryjnych Tow. Szk. Zawod., 21. Szkoła Majstrów Elektrotechników Twa Szkół Przemysłowo-Technicznych.

Miejsce Piastowe. 22. Szkoła Rzemiósł Tw. „Powściągliwość i Praca".

Przemyśl. 23. Szkoła Zawodowa Żeńska T. S. L., 24. Liceum Handlowe Koedukacyjne T. S. H., 25. Szkoła Zawodowa Żeńska Twa Warsztatów Rękodzielniczych dla dziewcz. żydowskich.

Rawa Ruska. 26. Szkoła Zawodowa Żeńska T. S. L.

Rozwadów. 27. 3-klasowa Koedukacyjna Szkoła Handlowa Twa Szk. Zawod.

Rzeszów. 28. 3-klasowa Koedukacyjna Szkoła Handlowa Twa Szkoły Kupieckiej, 29. Szkoła Przemysłowa Żeńska T. S. L.

Sambor. 30. 3-klasowa Koedukacyjna Szkoła Handlowa T. S. H., 31. 3-klasowa Koedukacyjna Szkoła Handlowa Fundacji O. Gothelfa, 32. Szkoła Średnia Zawodowa im. St. Sobińskiego T-wa Szkoły Zawodowej Żeńskiej, 33. Szkoła Przemysłowa dla dziewcząt żydowskich Fundacji O. Gothelfa.

Sanok. 34. 3-klasowa Koedukacyjna Szkoła Handlowa Zw. N. S. P.

Snopków. 35. Główna Szkoła Gospodarcza Żeńska.

Żółkiew. 36. Szkoła Zawodowa dla dziewcz. żydowskich Twa Ochrony dzieci i młodz. żyd.

Sygniówka p/Lwowem. 37. Szkoła Mechaników Lotniczych L. O. P. P.

Województwo stanisławowskie.

Kołomyja. 1. 2-klasowa Koedukacyjna Szkoła Handlowa T. S. H., 2. Szkoła Zawodowa Żeńska Zgrom. SS. Urszulanek.

Stanisławów. 3. Szkoła Przemysłowa Żeńska Twa Szkoły Przemysłowej Żeńskiej, 4. Szkoła Zawodowa Żeńska Twa Związku dla Szerz. Wykształc. Zawodowego wśród Żydów w Małopolsce, 5. 3-klasowa Żeńska Szkoła Handlowa T. S. H.

Stryj. 6. 3-klasowa Koedukacyjna Szkoła Handlowa Fr. Świderskiego, 7. Szkoła Zawodowa Żeńska Związku Pracy Obywatelskiej Kobiet, 8. Szkoła Rzemieślniczo-Przemysłowa Twa Warsztatów Rękodzielniczych dla młodzieży żydowskiej.

Województwo tarnopolskie.

Brody. 1. Jednoroczna Koedukacyjna Szkoła Przysposobienia Kupieckiego B. Lewina.

Brzeżany. 2. Szkoła Przemysłu Drzewnego Twa Szkoły Zawodowej Przemysłu Drzewnego.

Czortków. 3. Szkoła Przemysłowo-Handlowa Żeńska Twa Szkoły Przemysłowo-Handlowej.

Tarnopol. 4. 3-klasowa Koedukacyjna Szkoła Handlowa T. S. L.

Złoczów. 5. 3-klasowa Koedukacyjna Szkoła Handlowa T. S. L.

IV. Szkoły artystyczne.

Województwo lwowskie.

Drohobycz. 1. Filja Instytutu Muzycznego im. M. Łysenki we Lwowie, Rynek 6.

Jaworów. 2. Filja Instytutu Muzycznego im. M. Łysenki we Lwowie.

Lwów. 3. Instytut Muzyczny im. M. Łyseński, ul. Szaszkiewicza 5, 4. Instytut Muzyczny Malwiny Reysówny, ul. 29. Listopada 70, 5. Konserwatorjum Polskiego Towarzystwa Muzycznego, ul. Chorążczyzny 7, 6 Lwowski Instytut Muzyczny, ul. Sobieskiego 4, 7. Szkoła Muzyczna im. Ignacego Paderewskiego, ul. Miłkowskiego 11, 8. Szkoła Muzyczna Sabiny Kasparek, ul. Kochanowskiego 4.

Przemyśl. 9. Filja Instytutu Muzycznego im. M. Łysenki we Lwowie, ul. Tatarska 4, 10. Instytut Muzyczny im. Fr. Chopina Wandy Cyrbesowej ul. Grodzka 17, 11. Szkoła Muzyczna im. Ludwika van Beethovena A. i J. Grzywieńskich, ul. Szkolna 2.

Województwo stanisławowskie.

Kołomyja. 1. Filja Instytutu Muzycznego im. M. Łysenki we Lwowie, 2. Filja Konserwatorjum Towarzystwa Muzycznego im. St. Moniuszki w Stanisławowie, 3. Filja Lwowskiego Instytutu Muzycznego, ul. Kościuszki 25.

Stanisławów. 4. Filja Instytutu Muzycznego im. M. Łysenki we Lwowie, ul. Gołuchowskiego 20, 5. Konserwatorjum Towarzystwa Muzycznego im. St. Moniuszki, Plac Mickiewicza.

Stryj. 6. Filja Instytutu Muzycznego im. M. Łysenki we Lwowie (Muzyczne Tow. im. M. Łysenki we Lwowie, Filja Stryj).

Województwo tarnopolskie.

Czortków. 1. Szkoła Muzyczna Stanisława Łukasiewicza, ul. Boczna Szpitalna.

Tarnopol. 2. Filja Instytutu Muzycznego im. M. Łysenki we Lwowie, 3. Szkoła Muzyczna Tow. Przyjaciół Muzyki, ul. Brodzińskiego 2.

19.

Nabywanie świadectw i protokołów egzaminu specjalnego, uprawniającego do odbycia skróconej czynnej służby wojskowej.

Okólnik Min. W. R. i O. P. z dnia 12 czerwca 1930 r. Nr. I. Prez. 3080/30.

Nr. O. 1216/30. W związku z okólnikiem z dnia 29 marca 1930 Nr. II 28638/29, ogłoszonym w Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. z dnia 30 maja 1930 Nr. 5 (255), poz. 67 [1]), Ministerstwo W. R. i O. P. zawiadamia, że formularze świadectw z egzaminu specjalnego, uprawniającego do odbycia skróconej czynnej służby wojskowej, oznaczonych signum „S. P. R. 1", nabywać można wyłącznie w Drukarni Państwowej w Warszawie. Cena świadectw tych wynosi: oryginałów za 1 egzemplarz zł. 0.26, odpisów za 1 egz. zł 0.07.

Formularze protokółow egzaminu specjalnego, oznaczonych signum „S. P. R. prot.", nabywać można we wszystkich księgarniach uprawnionych do sprzedaży świadectw i druków szkolnych. Cena księgarska, oznaczona na blankiecie wynosi za 1 egzemplarz zł. 0.24.

Naczelnik Wydziału: (—) *Dr. M. Pollak.*

[1]) Dz. Urz. Kur. O. S. Lw. z 1930 r., str. 345.

20.

Egzamin dla eksternów przy szkołach dokształcających zawodowych.

Rozp. Min. W. R. i O. P. z dnia 25 czerwca 1930 r. Nr. III. D. 2539/30.

L. III. 2914/30. W celu ujednostajnienia sposobu przeprowadzania egzaminów dla eksternów przy szkołach dokształcających zawodowych (Zarządzenie Ministra W. R. i O. P. z dnia 4 lutego 1930 r.) [1]) podaję poniżej wskazania dla odnośnych komisyj egzaminacyjnych:

1. W myśl § 9 powyższego zarządzenia egzamin powinien obejmować 2 grupy przedmiotów: grupę A — przedmioty ogólnokształcące i pomocnicze i grupę B — przedmioty zawodowe. Egzamin winien odbywać się częściowo piśmiennie częściowo ustnie.

2. W myśl § 10 powyższego zarządzenia wiadomości wykazane przez egzaminowanego z przedmiotów grupy A i B. komisja ocenia dla każdej grupy osobno jako dostateczne i niedostateczne. W wypadkach przewidzianych w tymże § 10 egzamin może odbywać się z jednej z tych grup przedmiotów.

3. Egzamin piśmienny odbywa się:

a) z korespondencji rzemieślniczo-handlowej,

b) z kalkulacji,

c) z rysunku zawodowego dla zawodów wymagających znajomości rysunku zawodowego,

d) dla zawodu kupieckiego z rachunkowości (z buchalterji).

4. Na egzaminy piśmienne wyznacza się najwyżej:

1) jedną godzinę na egzamin z korespondencji,

2) jedną godzinę na egzamin z kalkulacji,

3) jedną godzinę na egzamin z rysunku zawodowego.

5. W zakres egzaminu ustnego mogą wchodzić: wyjaśniające szkice rysunkowe, odpowiednie obliczenia i t. p. wykonywane przez egzaminowanych na tablicy lub na papierze. Czas trwania przepytywania poszczególnych kandydatów zależy od uznania komisji, nie powinien jednak trwać dłużej niż $1^{1}/_{2}$ godziny, przyczem kandydata nie należy pytać bez przerwy dłużej niż 30 minut.

Dyrektor Departamentu: (—) *M. Jarniński.*

21.

Wynagrodzenie kierowników szkół dokształcających.

Rozp. Min. W. R. i O. P. z dnia 14 czerwca 1930 r. Nr. III. D. 5407/30.

Nr. III. 2750/30. Zmieniajac częściowo zarzadzenie Ministerstwa z dnia 24 października 1924 r. Nr. 17885/24 D. III. [2]) w sprawie zmiany wynagrodzenia kierowników w jedno i dwuoddziałowych szkołach dokształcających zawodowych, polecam opłacać od dnia 1 kwietnia 1930 r. dodatkowe

---

[1]) Dz. Urz. Kur. O. S. Lw. z 1930 r. str. 147.

[2]) Patrz Dz. Urz. Kur. O. S. Lw. z r. 1930, str. 351.

czynności nauczycieli, którym będzie powierzone pełnienie obowiązków kierowników szkoły:

a) przy jednooddziałowej szkole, jak za 3 godziny nauki tygodniowej,
b) przy dwuoddziałowej szkole, jak za 4 godziny nauki tygodniowej.

Dyrektor Departamentu: (—) *M. Jarniński.*

22.

Wyroki Naj. Tryb. Adm.

Wymiar uposażenia w razie awansu.

Orzeczenie Najwyższego Trybunału Administracyjnego z dnia 29 marca 1930. L. Rej. 4460/27.

L. O. 1523/30. Inspektor szkolny w Puławach, p. o. naczelnika wydziału w Kuratorjum Okręgu Szkolnego Lubelskiego, Stanisław Sowiński, zamianowany został z dniem 1 lipca 1927 r. naczelnikiem wydziału tegoż kuratorjum w V st. sł., poczem kuratorjum wymierzyło mu uposażenie wedle V grupy szczebla b. a to z powodu, że przed nominacją Sowiński otrzymał uposażenie wedle VI grupy szczebla c. t. j. 950 punktów, oraz dodatek inspektorski 225 punktów, razem więc 1.175 punktów, zaś uposażenie V grupy szczebla a. wnosi tylko 1.100 punktów, należało zatem w myśl art. 7, ust. 3, ustawy uposażeniowej z 9 października 1923 r. zaszeregować go do szczebla b., aby uniknąć pokrzywdzenia.

Ministerstwo W. R. i O. P. nie zatwierdziło tego wymiaru uposażenia i zaskarżonem obecnie do Najwyższego Trybunału Administracyjnego zarządzeniem z 27 września 1927 r. Nr. O. Prez. 4561/27, na podstawie wyjaśnienia Prezydjum Rady Ministrów z 18 września 1927 r. Nr. 14644 poleciło cofnąć wspomniany wymiar uposażenia Sowińskiego i wymierzyć mu uposażenie wedle V grupy szczebla a. jako pod względem ilości punktów bezpośrednio wyższego od pobieranego na poprzedniem stanowisku uposażenia VI grupy szczebla c. a to w myśl art. 7 powołanej ustawy uposażeniowej, dodatek bowiem do uposażenia z art. 48 tejże ustawy uposażeniowej, pobierany dotychczas przez Sowińskiego, jako inspektora szkolnego, ma charakter dodatku ściśle funkcyjnego, wobec czego przy mianowaniu inspektora szkolnego wizytatorem szkół nie może być uwzględniony przy wymiarze szczebla uposażenia w grupie uzyskanej wskutek nominacji.

W skardze do Najwyższego Trybunału Administracyjnego skarżący domaga się uchylenia powyższego orzeczenia jako opartego na mylnej interpretacji art. 7 ustawy uposażeniowej z 9 października 1923 r., albowiem artykuł ten ma przedewszystkiem na celu ochronę funkcjonarjusza od pokrzywdzenia materjalnego przy awansie. Skarżący twierdzi, że dodatek inspektorski z art. 48 tejże ustawy stanowi integralną część uposażenia, od której potrącane są opłaty emerytalne, a tem samem winien być brany w rachubę przy wymiarze uposażenia awansowanemu.

Skarżący powołuje się też na zapatrywanie Ministerstwa Skarbu, wyrażone w okólniku z 26 stycznia 1924 r. L. 637/W. Em. Adm., zaznaczając, że w wyniku wymiaru jego uposażenia stało się niemożliwem potrącanie połowy nadwyżki jego uposażenia w wyższej grupie.

Pozwane Ministerstwo w odpowiedzi na skargę stoi na stanowisku, że ponieważ art. 7 ustawy uposażeniowej mówi tylko o grupie i szczeblu, a nie wspomina nic o dodatkach, pojęcia zaś grupy i szczebla określa ustawa w art. 2 i 3, to przy wymiarze uposażenia awansowanemu należy tylko brać pod uwagę grupę i szczebel bez dodatków; że z art. 31 i 106 p. g. oraz art. 6 tejże ustawy uposażeniowej wynika, że posuwanie się inspektorów do szczebli odbywa się na ogólnych zasadach, a dodatek 225 punktów, jakkolwiek stanowi składową część uposażenia, nie ma jednak wpływu na określenie szczebla i jest dodatkiem funkcyjnym.

Najwyższy Trybunał Administracyjny rozważył, co następuje.

Art. 3 i 7 ustawy uposażeniowej z 9 października 1923 r., na których opiera się zaskarżone orzeczenie, umieszczone są w części I wspomnianej ustawy, zatytułowanej „postanowienia ogólne" i zawierającej — jak to już z intytulacji wynika — przepisy, określające podstawowe zasady ogólne, na których ustawodawca oparł uposażenie funkcjonarjuszy państwowych i wojska, a które ulegają bądź to uzupełnieniu, bądź zmodyfikowaniu przez przepisy, zawarte w części II tejże ustawy, zatytułowanej „postanowienia szczegółowe". Dla rozstrzygnięcia zatem pytania, jakie uposażenie przysługuje danemu funkcjonarjuszowi w konkretnym wypadku, miarodajnemi są nietylko przepisy ogólne ustawy, lecz i przepisy szczegółowe, uzupełniające lub modyfikujące postanowienia ogólne, czy to ze względu na stanowisko służbowe danego funkcjonarjusza, czy też ze względu na spełnianie przez niego pewnych funkcyj niezawsze ze stanowiskiem tem związanych, czy wreszcie ze względu na specjalne jego kwalifikacje zawodowe. Największemu zróżniczkowaniu w zależności od powyższych momentów uległy uposażenia nauczycieli, co do których przepisy szczegółowe zawarte są w dziale F, części II omawianej ustawy. Ustawa rozróżnia tu wyraźnie trzy rodzaje dodatków do uposażeń nauczycielskich, przysługujących im wedle tabeli zamieszczonej w art. 3 ustawy, mianowicie art. 37, ustęp 1, art. 47, ustęp 1, art. 48 i 49, art. 54, ustęp 1. art. 62, ustęp 1, przewidują dla dyrektorów i kierowników różnego rodzaju szkół, oraz dla inspektorów szkolnych i ich zastępców stałe dodatki obliczone w punktach uposażeniowych, które to dodatki, jako przywiązane zawsze do danego stanowiska bez względu na to, czy dany funkcjonarjusz pełni jeszcze jakiekolwiek funkcje urzędowe poza czynnościami z tem stanowiskiem związanemi i bez względu na osobiste jego kwalifikacje zawodowe — są zawsze jednakowe i stanowią przeto integralną część uposażenia nauczyciela, stanowisko takie zajmującego. Pozostałe dwa rodzaje dodatków, nazwane w ustawie najczęściej „wynagrodzeniem dodatkowem" i wyrażane zawsze w pewnej ilości mnożnych, uwarunkowane są albo spełnianiem przez nauczyciela pewnych czynności dodatkowych, niekoniecznie i niestale ciążących na nim z racji zajmowanego stanowiska, albo też posiadaniem przez nauczyciela pewnych specjalnych kwalifikacyj zawodowych.

Już z wyżej określonego charakteru tych dodatków wynika, że nie można traktować je jako równoznaczne w stosunku do tabeli uposażeń zamieszczonej w art. 3 ustawy, określającej ogólnie wysokość uposażenia **tylko** w zależności od grupy, odpowiadającej stopniowi służbowemu i od szczebla, odpowiadającego ilości trzechleci pozostawania w danej grupie uposażeniowej. W szczególności jeśli chodzi o nauczycieli, którzy zajmują wymienione w cytowanych wyżej przepisach szczegółowych stanowiska dy-

rektorów i kierowników szkół, oraz inspektorów szkolnych i ich zastępców, to za ilość punktów uposażeniowych w każdym szczeblu ich uposażenia przyjąć należy ilość wskazaną w tabeli zwiększoną przez dodanie punktów dodatkowych w ilości przez cytowane artykuły ustawy określonej, a stanowiących, jak wyżej wyjaśniono, integralną część ich uposażenia. Słuszność takiego traktowania omawianych dodatków znajduje też potwierdzenie w postanowieniach art. 18 ustawy emerytalnej z dnia 11 grudnia 1923 r. zaliczającego te właśnie dodatki do podstawy wymiaru uposażenia emerytalnego. Okoliczność, że w powołanym art. 18 wymieniony jest także dodatek, przewidziany w ustępie 2 art. 62 ustawy uposażeniowej, nie może mieć decydującego znaczenia dla oceny charakteru wszystkich innych dodatków w tymże art. 18 wymienionych, albowiem jeśli się zważy, że ustęp 2 art. 62 ustawy uposażeniowej przewiduje dla dyrektora lub kierownika szkoły specjalnej dodatkowe wynagrodzenie miesięczne w wysokości 7$^{1}/_{2}$ mnożnych za każdy oddział równoległy w szkole, a więc nie dodatek z tytułu zajmowanego stanowiska, obliczony w punktach uposażeniowych, oraz, że przewidziane w ustępie 2 art. 37 tejże ustawy tego samego rodzaju dodatkowe wynagrodzenie obliczone również w mnożnych dla dyrektora szkoły średniej nie zostało jednak wyszczególnione w art. 18 ustawy emerytalnej, co nie znajduje żadnego usprawiedliwienia logicznego, należy przyjść do wniosku, że wyszczególnienie w art. 18 ustawy emerytalnej także i wynagrodzenia, przewidzianego w ustępie 2 art. 67 ustawy uposażeniowej, jest raczej przypadkowem przeoczeniem, jest bowiem sprzeczne z całą logiczną konstrukcją zarówno cytowanych przepisów ustawy uposażeniowej jak i art. 18 ustawy emerytalnej i nie może przeto stanowić o właściwem rozumieniu intencji ustawodawcy.

Zauważyć dalej wypada, że ustawa uposażeniowa z 9 października 1923 r. nie klasyfikuje dodatków do uposażeń nauczycielskich, jako funkcyjnych i innych, wobec czego przyjęta przez władzę w praktyce klasyfikacja tych dodatków nie może decydować o ich istotnem znaczeniu, a o ile władza przez nadanie dodatkowi nazwy „funkcyjnego" miała na celu określenie charakteru owego dodatku, jako związanego z pewną określoną funkcją spełnianą przez danego nauczyciela, to wobec wyżej stwierdzonego znaczenia omawianych dodatków nazwa taka w odniesieniu do tych dodatków nie jest właściwą.

Przy wymiarze zatem wedle postanowień ustępu 3 art. 7 ustawy uposażenia skarżącego w związku z awansowaniem go ze stanowiska inspektora szkolnego na stanowisko naczelnika wydziału należało — w myśl wyżej przytoczonych wyjaśnień — uwzględnić przysługujący mu z mocy art. 37, ustęp 1 i art. 48 tejże ustawy dodatek w wysokości 225 punktów, przyjmując, że jego dotychczasowe uposażenie VI grupy, szczebla c. wynosi nie 950 punktów, lecz 1.175 punktów, a co zatem idzie, że w osiągniętej przez skarżącego na skutek awansu wyższej grupie uposażenia V-ej szczeblem, który pod względem ilości punktów jest bezpośrednio wyższy od szczebla przysługującego mu w dotychczasowej grupie niższej, jest szczebel b., zawierający 1.200 punktów, nie zaś szczebel a., który zawiera tylko 1.100 punktów.

Zaznaczyć wreszcie należy, że zasadą, wynikającą z samego pojęcia „awansu", jest, aby funkcjonarjusz państwowy, osiągający wyższe od dotychczas zajmowanego stanowisko wedle ustalonej w tabeli stanowisk hierarchji, osiągał też wyższe uposażenie, które przedewszystkiem, o ile chodzi

o prawa urzędnika, jest konkretnym wyrazem awansowania w służbie. Zasada ta znalazła właśnie wyraz w postanowieniach art. 7 ustawy uposażeniowej, w którym ustawodawca, normując kwestję wymiaru uposażenia w razie awansu, wyraźnie ma na celu obronę awansowanego przed pokrzywdzeniem w uposażeniu, co jeszcze dobitniejszy wyraz znalazło w brzmieniu tego przepisu wedle rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z 22 marca 1928 r. poz. 370 Dz. Ust. Przyjęta przez pozwaną władzę w niniejszym wypadku wykładnia przepisów ustępu 3 art. 48 ustawy uposażeniowej stoi w wyraźnej sprzeczności z powyższą zasadą, doprowadza bowiem do pokrzywdzenia skarżącego wtedy, kiedy na skutek awansu powinien uzyskać wyższe uposażenie. Powołanie się władzy w odpowiedzi na skargę na przepis art. 106 lit. g. tejże ustawy nie uzasadnia zajętego przez władzę stanowiska, gdyż przejściowy ten przepis normuje sprawę pierwszego wymiaru zasadniczego uposażenia czynnych inspektorów szkolnych po wejściu w życie tej ustawy.

Z tych wszystkich względów Najwyższy Trybunał Administracyjny, uznając podniesione w skardze zarzuty błędnej wykładni ustawy z krzywdą dla skarżącego za słuszne i uzasadnione, zaskarżone orzeczenie, jako niezgodne z ustawą, uchylił.

Swobodna ocena władzy podlega kontroli N. T. A.

Orzeczenie Najwyższego Trybunału Administracyjnego z dnia 31 stycznia 1930 r. L. Rej. 1707/28.

L. I. K. N. 3919/30. Kuratorjum Okręgu Szkolnego Lwowskiego decyzją z dnia 4 listopada 1927 Nr. I. K. N. 6345/37, zatwierdzając tymczasowo skład grona nauczycieli prywatnego seminarjum nauczycielskiego żeńskiego Towarzystwa Szkoły Ludowej w Tarnopolu, nie zatwierdziło na stanowisku kierownika tegoż zakładu em. dyrektora III państw. gimnazjum w Tarnopolu, Józefa Trojnara, nie podając żadnych powodów niezatwierdzenia. Wniesionego przeciwko tej decyzji odwołania Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego zaskarżonem obecnie do Najwyższego Trybunału Administracyjnego orzeczeniem z 9 lutego 1928 r. Nr. I. 1494/28 nie uwzględniło z powodu, że Trojnar „dotychczasowem zachowaniem się w służbie nie daje gwarancji należytego spełniania obowiązków dyrektora prywatnego seminarjum".

W skardze do Najwyższego Trybunału Administracyjnego skarżący, powołując się na 34-letnią służbę w zawodzie nauczycielskim w b. państwie austrjackiem, a następnie i w Państwie Polskiem, podczas której nietylko nie podlegał żadnej karze dyscyplinarnej, ale nawet nie były przeciwko niemu wdrażane dochodzenia dyscyplinarne, powołując się dalej na posiadanie odpowiednich kwalifikacyj fachowych i pochlebne opinje dawnych władz przełożonych, domaga się uchylenia zaskarżonego orzeczenia jako sprzecznego z art. 117 Konstytucji.

Pozwane Ministerstwo w odpowiedzi na skargę wnosi o pozostawienie jej bez rozpoznania, ponieważ decyzje władzy w przedmiocie zatwierdzenia kandydatów na stanowisko kierowników prywatnych seminarjów nauczycielskich w myśl art. 37 dekretu z dnia 7 lutego 1919 r. (Dz. P. P. poz.185) o kształceniu nauczycieli szkół powszechnych, oraz art. 4, p. 4 ustawy z dnia 4 czerwca 1920 r o tymczasowym ustroju władz szkolnych

(poz. 304 Dz. Ust.) pozostawione są swobodnemu uznaniu władzy, przyczem przepisy te nie dają żadnych wskazań, co mają przedsięwziąć władze, celem ustalenia nieskazitelności kandydata. Ministerstwo zaznacza dalej, że przy wydawaniu zaskarżonego orzeczenia opierało się na należycie przeprowadzonych dochodzeniach, przy których wzięte były również pod uwagę toczące się przeciwko skarżącemu wówczas dochodzenia dyscyplinarne.

Rozpatrzywszy skargę oraz odpowiedź pozwanej władzy i zważywszy:

1) że — jak to już niejednokrotnie Najwyższy Trybunał Administracyjny w wyrokach swoich wyjaśnił — udzielone władzy administracyjnej przez ustawy prawo do rozstrzygania pewnej kategorji spraw wedle swobodnego uznania nie może być rozumiane, jako prawo rozstrzygania dowolnego;

2) że jakkolwiek w myśl art. 3 pkt. b) ustawy o Najwyższym Trybunale Administracyjnym sprawy, należące do zakresu swobodnego uznania władzy, są wyłączone z pod orzeczenia Trybunału, tem nie mniej Trybunał jest powołany do kontroli orzeczeń władzy w tego rodzaju sprawach w tym kierunku, czy rozstrzygnięcie władzy nie jest dowolne, czy władza nie wykroczyła poza określone ustawą granice swobodnego uznania, wreszcie czy nie naruszone zostały istotne formy postępowania administracyjnego;

3) że w sprawie niniejszej, należącej po myśli art. 37 powołanego dekretu z 7 lutego 1919 r. niewątpliwie do zakresu swobodnego uznania władzy, władza, podając w zaskarżonem orzeczeniu jako powód niezatwierdzenia skarżącego na stanowisku kierownika prywatnego seminarjum nauczycielskiego dotychczasowe zachowanie się jego w służbie, które — wedle oceny władzy — nie daje gwarancji należytego spełniania przez skarżącego obowiązków dyrektora seminarjum, nie powołała się przytem na żadne ustalenia faktyczne, powołując się dopiero w odpowiedzi na skargę i to w sposób ogólnikowy na okoliczność przeprowadzenia odnośnych dochodzeń, a nadto i na toczące się w swoim czasie dochodzenia dyscyplinarne przeciwko skarżącemu;

4) że skoro skarżący w skardze zaprzecza, by jakiekolwiek dochodzenia dyscyplinarne przeciwko niemu były wdrażane, zaś akta administracyjne nie zawierają żadnych zgoła danych lub choćby wskazówek w tym przedmiocie, to wzmiankowane wyżej ogólnikowe powołanie się na dochodzenia w odpowiedzi na skargę nie może uzupełnić braku wskazania w zaskarżonem orzeczeniu tych ustaleń faktycznych, które jako oparte na odnośnych aktach postępowania, posłużyły władzy do ujemnej oceny kwalifikacyj skarżącego wogóle, a w szczególności do ujemnej oceny dotychczasowego zachowania się jego w służbie;

6) że tego rodzaju brak ustaleń faktycznych stanowi niewątpliwie naruszenie istotnych form postępowania administracyjnego ze szkodą dla skarżącego, utrudnia mu bowiem obronę swoich praw, zaś Trybunałowi uniemożliwia ocenę legalności zaskarżonego orzeczenia we wskazanych wyżej kierunkach —

Najwyższy Trybunał Administracyjny na podstawie art. 19 ustawy o Najwyższym Trybunale Administracyjnym na posiedzeniu niejawnem zaskarżone orzeczenie z powodu wadliwości postępowania uchylił, nie wchodząc w rozważanie merytorycznych zarzutów skargi.

Policzenie lat do emerytury.

Orzeczenie Najwyższego Trybunału Administracyjnego z dnia 15 marca 1930 r. L. Rej. 1856/28.

Nr. I. 26985/30. Komisja Weryfikacyjna przy Kuratorjum Okręgu Szkolnego Lwowskiego uchwałą z dnia 3 grudnia 1921 r. zaliczyła nauczycielowi kierującemu 4-kl. publicznej szkoły powszechnej w Stanisławowie, Karolowi Rokickiemu, z poprzedniej służby nauczycielskiej w b. państwie austrjackiem 36 lat i 3 miesiące do przyznania płacy zasadniczej, a z tego 20 lat do dodatku za wysługę lat. Pierwotny wymiar uposażenia Rokickiego wedle zasad ustawy uposażeniowej z 9 października 1923 r. wedle VII grupy szczebla a. został następnie przez kuratorjum sprostowany w tym kierunku że wymierzono mu od 1 października 1923 r. uposażenie VII grupy szczebla b. Obecnie zaś zaskarżonem orzeczeniem z 24 lutego 1928 r. Nr. I-2782/28 Ministerstwo W. R. i O. P. nie uwzględniło odwołania Rokickiego od decyzji Kuratorjum Okręgu Szkolnego Lwowskiego z 20 listopada 1927 r. Nr. I. St.-37803/27, w której kuratorjum, załatwiając odnośne podanie Rokickiego z 4 listopada 1927 r., odmówiło mu przyznania uposażenia VII grupy szczebla c. od 1 lipca 1924 r. zaś szczebla d. od 1 lipca 1927 r., opierając się na postanowieniach art. 106 lit. d) ustawy uposażeniowej z 9 października 1923 r. oraz na art. 40 tejże ustawy i przepisach art. 1 i 21 ustawy uposażeniowej z 13 lipca 1920 r., poz. 434, dz. ust., wedle których to przepisów petentowi przysługiwało w dniu 1 października 1923 r. uposażenie VII grupy szczebla b. zaś szczebla c. dopiero od 1 lipca 1926 roku.

W skardze do Najwyższego Trybunału Administracyjnego Rokicki zarzuca sprzeczność zaskarżonego orzeczenia z pomienionemi przepisami ustawy i powołuje się na swoje prawa nabyte na podstawie uchwały Komisji Weryfikacyjnej i decyzji Kuratorjum z 3 grudnia 1921 r., zaliczających mu na podstawie art. 21 ustawy z 13 lipca 1920 r. z poprzedniej służby nauczycielskiej w b. państwie austrjackiem 36 lat i 3 miesiące do przyznania płacy zasadniczej, uwzględniając przytem jego służbę nauczycielską w Państwie Polskiem od 1 listopada 1918 r., a nie dopiero od 1 lipca 1920 r. Powołując się na wyrok Najwyższego Trybunału Administracyjnego z 8 czerwca 1927 r. w sprawie Rożenki L. Rej. 1209/25, skarżący utrzymuje, że z dniem 30 czerwca 1927 r. miał policzalnych do wymiaru uposażenia 33 lata, a zatem już od 1 lipca 1927 r. należy mu się szczebel d. w VII grupie, zaś szczebel c. przysługiwał mu już od 1 lipca 1924 r.

Pozwana władza w odpowiedzi na skargę powołuje się na wyjaśnienia zawarte w wyrokach Najwyższego Trybunału Administracyjnego w sprawach Mierzejewskiego, Świerczyńskiego i innych.

Najwyższy Trybunał Administracyjny rozważył, co następuje: Powołanie się skarżącego na wyrok Najwyższego Trybunału Administracyjnego z 8 czerwca 1927 r. w sprawie Rożenki L. Rej. 1209/25, uzasadniający jakoby roszczenie jego do przyznania mu w grupie VII uposażenia szczebla c. już od lipca 1924 r. jest zupełnie mylne, albowiem jak to już Najwyższy Trybunał Administracyjny wyjaśnił w wyroku z 28 stycznia r. b. w sprawie tegoż Rożenki L. Rej. 1662/28 cytowany wyrok z 8 czerwca 1927 r. oparty jest na zasadzie, ustalonej w wyrokach Najwyższego Trybunału Administracyjnego w sprawie Mierzejewskiego L. Rej. 1237/25 [1]) i Świerczyńskiego L. Rej.

---

[1]) Dz. Urz. Kur. O. S. Lw. z 1926 r., str. 262.

1491/25 oraz w szeregu innych wyroków, mianowicie, że ustawa uposażeniowa z 9 października 1923 r., stanowiąc w art. 106 lit. d), że nauczycielon publicznych szkół powszechnych, posiadającym przepisane kwalifikacje, a czynnym w chwili jej wejścia w życie, należy przyznać grupę uposażenia i szczebel danej grupy wedle art. 40 tejże ustawy na podstawie zaliczonych trzechleci, rozumiała przez to ostatnie wyrażenie podzielony na trzechlecia czas służby względnie pracy zawodowej, zaliczonej danemu nauczycielowi, do osiągnięcia wyższego stopnia płacy zasadniczej w myśl art. 1 i 21 ustęp 3-ci ustawy z dnia 13 lipca 1920 r. poz. 434 dz. ust. przy pierwszem przyznawaniu płacy na zasadzie przepisów tej ostatniej ustawy, jakoteż czas służby późniejszej do dnia wejścia w życie ustawy obecnie obowiązującej. W tychże wyrokach Najwyższy Trybunał Administracyjny wyjaśnił dalej, że uchwały komisyj weryfikacyjnych w przedmiocie zaliczenia lat służby nauczycielskiej do wymiaru płacy zasadniczej miały znaczenie tylko opinjodawcze oraz, że czas służby nauczycielskiej przy pierwszym wymiarze płacy zasadniczej wedle zasad powołanej ustawy uposażeniowej z 13 lipca 1920 r., a więc na dzień 1 lipca 1920 r. nie mógł być zaliczony w ilości większej niż 24 lata, bez względu na większą ilość lat, uwzględnionych przez komisje weryfikacyjną, a nie mających wobec tego żadnego wpływu na wysokość uposażenia.

Jak z powyższych zasad wynika skarżącemu, jako posiadającemu do dnia 1 lipca 1920 r. zaliczenie służby do wymiaru płacy zasadniczej w maksymalnej normie 24 lat, stanowiących 8 trzechleci, zgodnie z art. 40 ustawy uposażeniowej z 9 października 1923 r. przysługiwał w dniu 1 października 1923 r., licząc od dnia 1 lipca tegoż roku, szczebel b. VII grupy, gdyż za 8 pełnych trzechleci przysługiwało mu uposażenie grupy VII szczebla a., w tej wysokości bowiem uposażenie osiągał nauczyciel, któremu zaliczono najwyższą normę 24 lata służby, zaś następne trzechlecie, uprawniające po jego zakończeniu do szczebla b. upływało, licząc od 1 lipca 1920 r., dopiero z dniem 30 czerwca 1923 r.

Dokonany zatem przez władzę wymiar uposażenia skarżącego wedle zasad obowiązującej od 1 października 1923 r. ustawy uposażeniowej zgodny był z tą samą ustawą i z przytoczonemi wyżej wyrokami Najwyższego Trybunału Administracyjnego, roszczenie zaś skarżącego do wyższego szczebla uposażenia nie znajduje uzasadnienia w ustawie.

Z powyższych względów Najwyższy Trybunał Administracyjny, nie dopatrując się w zaskarżonem orzeczeniu ani niezgodności z ustawą, ani też wadliwości postępowania, skargę, jako nieuzasadnioną, oddalił.

Organizacja szkół.

Przedszkola.

P. Kurator O. S. Lw. udzielił zezwolenia:

1) rozporządzeniem z dnia 15 lipca 1930 r. L. I. 19305/30 Zgromadzenia SS. Służebniczek S. J. we Lwowie na otwarcie i prowadzenie z dniem 1 września 1930 r. ochronki przy ul. Sieniawskiej 1. we Lwowie dla dzieci w wieku przedszkolnym t. j. po ukończeniu trzeciego a przed ukończeniem szóstego roku życia.

2) rozporządzeniem z dnia 15 lipca 1930 r. L. I. 18403/30 Towarzystwu Polsko - Katolickiej Ochronki dla Sierót im. Kr. Jadwigi w Żydaczowie na otwarcie i prowadzenie z dniem 1 sierpnia 1930 r. ochronki dla dzieci w wieku przedszkolnym t. j. od ukończenia 3-go a rozpoczęcia 6-go roku życia.

Szkolnictwo zawodowe.

P. Kurator O. S. Lw. udzielił zezwolenia:

1) rozporządzeniem z dnia 26 czerwca 1930 r. L. III. 2881/30 p. inż. Józefowi Wesołowskiemu we Lwowie, ul. Kochanowskiego 74, na otwarcie i prowadzenie w Drohobyczu, przy ul. Samborskiej, prywatnych kursów kierowców samochodowych pod nazwą: Kursy Kierowców Samochodowych inż. Józefa Wesołowskiego w Drohobyczu;

2) rozporządzeniem z dnia 28 czerwca 1930 r. L. III. 2567/30 p. Dawidowi Loewinowi w Brodach na otwarcie i prowadzenie w Brodach, przy ul. Średniej Nr. domu 15, prywatnej szkoły handlowej pod nazwą: Trzyklasowa Koedukacyjna Szkoła Handlowa Dawida Loewina w Brodach;

3) rozporządzeniem z dnia 2 lipca 1930 r. L. III. 2955/30 Związkowi Polskiego Nauczycielstwa Szkół Powszechnlych w Polsce, Ognisku w Sanoku, na otwarcie i prowadzenie w Sanoku w budynku szkoły powszechnej im. Grzegorza z Sanoka prywatnej szkoły handlowej pod nazwą: Trzyklasowa Koedukacyjna Szkoła Handlowa Związku T. N. S. P. w Sanoku,

4) rozporządzeniem z dnia 8 lipca 1930 r. L. III. 3093/30 Patronatowi Przemysłu Ludowego i Domowego we Lwowie, Pl. Smolki 3, na otwarcie i prowadzenie we Lwowie, przy ul. Na Błonie Nr. domu 3, prywatnej szkoły garbarsko - białoskórniczej pod nazwą: Szkoła Garbarsko - Białoskórnicza Patronatu Przemysłu Ludowego i Domowego we Lwowie;

5) rozporządzeniem z dnia 16 lipca 1930 r. L. III 3262/30 p. Antoniemu Kazimierzowi Głowackiemu w Stanisławowie, ul. Grunwaldzka 9, na otwarcie i prowadzenie w Stanisławowie, przy ul. Grunwaldzkiej Nr. domu 9, prywatnych kursów kierowców samochodowych pod nazwą: Kursy Kierowców Samochodowych Antoniego Kazimierza Głowackiego w Stanisławowie;

6) rozporządzeniem z dnia 21 lipca 1930 r. Nr. III. 2966/30 Towarzystwu Szkół Przemysłowo - Technicznych we Lwowie, ul. Snopkowska 47 na otwarcie i prowadzenie we Lwowie, przy ul. Snopkowskiej Nr. domu 47, prywatnych kursów kierowców samochodowych pod nazwą: Kursy Kierowców Samochodowych Towarzystwa Szkół Przemysłowo - Technicznych we Lwowie.

Konkursy.

Konkursy na posady kierowników publicznych szkół powszechnych

L. p.	Powiat	Miejscowość	Stopień organizacyjny szkoły	Charakter (męska, żeńska, koedukacyjna) szkoły	Nazwa im. . . . szkoły	Język wykładowy	Do użytku kierownika: mieszkanie służbowe złożone z . . . ubikac.	Do użytku kierownika: grunt o obszarze	Uwaga
1	Borszczów	Cygany	2 kl.	koed.	—	polski	1 ubik.	2 mg	Konk. trzeci
2	„	Iwanie Puste	2 „	„	—	pol.-r.	3 „	57·5 a	
3	„	Strzałkowce	2 „	„	—	„	3 „	67·5 a	
4	„	Skała n/Zbruczem	6 „	żeńska	Pułaskiego	polski	3 „	—	Konkurs 3-ci Pierwszeństwo mają kandyd. z w. k. n.
1	Brody	Palikowy	2 „	koed.	—	„	2 „	4 mg	
2	„	Hołoskowice	2 „	„	—	pol.-r.	2 „	2 mg	sprostowany konkurs z Nr. 7
1	Brzeżany	Łapszyn	4 „	„	—	ruski	3 „	11.400 m²	
1	Czortków	Nagórzanka	2 „	„	—	polski	3 „	½ mg	
1	Dobromil	Lipa	2 „	„	—	pol.-r.	3 „	1 mg	
2	„	Paportno	3 „	„	—	ruski	2 „	—	Konk. drugi
1	Drohobycz	Dobrohostów	5 „	„	—	pol.-r.	3 „	—	Pierwszeństwo mają kandydaci w. k. n. Konkurs trzeci
2	„	Gaje Wyżne	3 „	„	—	ruski	—	—	Konk. drugi
3	„	Hruszów	6 „	„	—	pol.-r.	3 ubik.	2 mg	„ 3 Pierwszeństwo mają kandydaci z egzaminem z w. k. n.
4	„	Łastówki	3 „	„	—	ruski	4 „	—	„ 3
5	„	Popiele	5 „	„	—	pol.-r.	3 „	—	„ 2
6	„	Stebnik	5 „	„	—	ruski	—	2 mg	„ 2
7	„	Ułyczno	5 „	„	—	pol.-r.	—	2 mg	„ 3
8	„	Medenice	7 „	„	—	polski	3 ubik.	2 mg	
9	„	Wacowice	3 „	„	—	„	3 „	—	
10	„	Delawa	2 „	„	—	pol.-r.	—	—	
11	„	Stronna	2 „	„	—	ruski	3 ubik.	2 mg	
12	„	Stanyla	2 „	„	—	„	—	—	
13	„	Raniowice	2 „	„	—	„	—	—	
1	Jarosław	Ostrów	5 „	„	—	polski	—	2 mg	Pierwszeństwo będą mieli kandydaci z egz. wydz., wzgl. W K.N.
2	„	Skołoszów	5 „	„	—	„	—	2 mg	„
3	„	Mołodycz	3 „	„	—	pol.-r	3 ubik.	8 mg	

L. p.	Powiat	Miejscowość	Stopień organizacyjny szkoły	Charakter (męska, żeńska, koedukacyjna) szkoły	Nazwa im. . . . . . . szkoły	Język wykładowy	Do użytku kierownika: mieszkanie służbowe złożone z . . . ubikac.	Do użytku kierownika: grunt o obszarze	Uwaga
4	Jarosław	Czerce	2 kl.	koed.	—	polski	4 ubik.	2 mg	
5	„	Wola Buchowska	2 „	„	—	„	3 „	1½ mg	Konk. trzeci
1	Kamionka Str.	Dolina ad Dobrotwór	2 „	„	—	pol.-r.	3 „	—	Konk. drugi
2	„	Milatyn St.	2 „	„	—	ruski	3 „	—	Konk. trzeci
1	Kołomyja	Bania Berezów	2 „	„	—	pol.-r.	3 „	2 mg	
2	„	Gwoździec	7 „	„	—	polski	—	75 a 75 m²	
3	„	Kamionka W. Suchar.	2 „	„	—	„	—	2 mg	Konk. drugi
4	„	Utoropy	3 „	„	—	pol.-r.	3 ubik	1½ mg	
1	Kopyczyńce	Oryszkowce	5 „	„	—	„	3 „	4 mg 1.462 a	Konk. pon.
1	Kosów	Roztoki	2 „	„	—	„	—	—	Konk. 4-ty
2	„	Kosów	7 „	męska	—	polski	—	—	Pierwszeństwo będą mieli kandydaci z egz. wydział. wzgl. W.K.N.
3	„	Żabie - Ilcia	3 „	koed.	—	pol.-r.	3 ubik.	1,1 ha	
									Konk. drugi
1	Lisko	Czaszyn	2 „	„	—	„	3 „	800 m²	„
2	„	Stężnica	2 „	„	—	„	2 „	¾ mg	„
1	Lwów	Lwów	7 „	żeńska	im. Sobieskiego	polski	—	—	„
2	„	Lwów	7 „	„	Tańskiej	„	—	—	„
3	„	Lwów	7 „	„	Reja	„	—	—	Konk. trzeci
4	„	Mostki	3 „	koed.	—	pol.-r.	2 ubik.	1 mg	Konk. drugi
5	„	Prusy	5 „	„	—	polski	3 „	1 mg	„
6	„	Siemianówka	6 „	„	—	„	3 „	3¼ „	„
1	Łańcut	Brzóza Królewska	6 „	„	—	„	3 „	2 mg	„
2	„	Wólka Niedźwiecka	5 „	„	—	„	—	2 mg	„
3	„	Rakszawa	3 „	„	im. B. Głowackiego	„	—	—	„
4	„	Opaleniska	2 „	„	—	„	—	—	„
5	„	Giedlarowa	5 „	„	—	polski	3 ubik.	—	
1	Nadwórna	Osław Biały	3 kl.	„	—	pol.-r.	—	1·6 ha	„

L. p.	Powiat	Miejscowość	Stopień organizacyjny szkoły	Charakter (męska, żeńska, koedukacyjna) szkoły	Nazwa im . . . . . . szkoły	Język wykładowy	Do użytku kierownika: mieszkanie służbowe złożone z . . . ubikac.	Do użytku kierownika: grunt o obszarze	Uwaga
1	**Nisko**	Golec	3 kl.	koed.	—	polski	3 ubik.	6860 m²	
1	**Rudki**	Koropuż	3 „	„	—	pol.-r.	3 „	—	
2	„	Szołomienice	3 „	„	—	„	1 „	—	
3	„	Dolobów	2 „	„	—	polski	2 „	—	
4	„	Koniuszki Siemianow.	2 „	„	—	„	3 „	—	
5	„	Łówczyce	2 „	„	—	pol.-r.	2 „	—	
6	„	Manasterzec	2 „	„	—	„	—	—	
7	„	Nowosiółki Oparskie	2 „	„	—	„	3 ubik.	—	
8	„	Porzecze Zadwórne	2 „	„	—	„	3 „	—	
9	„	Powerchów	2 „	„	—	„	3 „	—	
1	**Sambor**	Bilina Wielka	4 „	„	—	„	3 „	1·4 ha	Konk. trzeci
1	**Skole**	Synowódzko Niżne	3 „	„	—	ruski	3 „	0·25 ha	Sprostowany konk. z Nr. 7.
1	**Sokal**	Maszków	2 „	„	—	pol.-r.	—	33 a	
2	„	Komarów	2 „	„	—	„	4 „	1·2½ a	
3	„	Wolswin	2 „	„	—	„	4 „	15 a	
4	„	Wojsławice	3 „	„	—	polski	4 „	16 a	
5	„	Pierwiatycze	2 „	„	—	pol.-r.	—	0·2 ha	
6	„	Żużel	2 „	„	—	„	—	1 ha	Konk. drugi
7	„	Liski	2 „	„	—	„	3 ubik.	58 a	„
8	„	Przewodów	2 „	„	—	„	3 „	—	„
1	**Stanisławów**	Stanisławów	7 „	żeńska	kr. Zofji	polski	—	—	Konk. pon.
2	„	Pawełcze	5 „	koed.	—	pol.-r.	3 ubik.	2 mg	
3	„	Kołodziejówka	3 „	„	—	ruski	3 „	—	„
4	„	Hanusowce	5 „	„	—	pol.-r.	3 „	2 mg	
5	„	Komarów	4 „	„	—	ruski	3 „	2 mg	
6	„	Uzin	2 „	„	—	pol.-r.	2 „	—	
1	**Stryj**	Kawczykąt	2 „	„	—	ruski	3 „	1½ mg	„
1	**Zaleszczyki**	Kulakowce	2 „	„	—	polski	3 „	11.510 m²	

L. p.	Powiat	Miejscowość	Stopień organizacyjny szkoły	Charakter (męska, żeńska, koedukacyjna) szkoły	Nazwa im. . . . . . . szkoły	Język wykładowy	Do użytku kierownika: mieszkanie służbowe złożone z . . . ubikac.	Do użytku kierownika: grunt o obszarze	Uwaga
1	**Zbaraż**	Zbaraż	7 kl.	żeńska	im. J. Słowackiego	polski	3 ubik.	2 mg	Pierwszeństwo mają kandydaci z egzam. wydz. lub W.K.N.
1	**Złoczów**	Sasów	7 „	koed.	—	pol.-r.	—	—	Konk. drugi

Podania o posady objęte powyższym konkursem należy wnosić drogą służbową w terminie do 31. października 1930 r.

Wolne posady.

Rada Szkolna Powiatowa w Rudkach poszukuje dla szkół 7-klasowych w Komarnie nauczycielek i nauczycieli z wyższym kursem nauczycielskim z grupy geograficzno-przyrodniczej.

Ogłoszenia.

Odroczenia służby wojskowej uczniów.

Nawiązując do ogłoszenia, pomieszczonego w Dz. Urz. Kuratorjum O. S. Lw. z 1929 r. str. 550, w sprawie odroczenia terminu służby wojskowej uczniom zakładów naukowych, zauważa się, że w Dz. U. R. P. z dnia 14 lipca 1930 r. Nr. 49, poz. 410, ogłoszone zostało rozporządzenie Ministra W. R. i O. P. z dnia 26 kwietnia 1930 r., które podaje nowe brzmienie załącznika do rozp. Min. W. R. i O. P. z dnia 26 marca 1929 (Dz. U. R. P. Nr. 34, poz. 315), to jest wykazu zakładów naukowych, których uczniowie (słuchacze) mają prawo żądania odroczenia terminu odbycia czynnej służby wojskowej na zasadzie postanowień art. 61 ustawy z dnia 23 maja 1924 r. o powszechnym obowiązku służby wojskowej.

Studjum Wych. Fiz. przy Uniwersytecie Poznańskim.

W roku akademickim 1930/31 będą czynne następujące kursy:

1. Kurs trzyletni pełny, uprawniający do stopnia „magistra wychowania fizycznego" (nadto zaś, po dwuletniej praktyce, do egzaminu nauczycielskiego do szkół średnich i seminarjów nauczycielskich). Program ogłoszony w spisie wykładów Uniw. Pozn. Termin zgłoszeń do 15-go września.

Studjum pełne (wraz z prawami otrzymania dyplomu magistra wychowania fizycznego) jest dostępne także dla studentów Wydziału lekarskiego, z pewnemi ulgami co do ćwiczeń cielesnych (patrz spis wykładów).

2. Kurs trzyletni uproszczony dla studentów (ek) Wydz. humanist. i mat.-przyr., uprawniający do prowadzenia (obok innego przedmiotu nauczania) ćwiczeń cielesnych w szkołach średnich na mocy okólnika Min. W. R. i O. P. z dnia 3 lutego 1927, Nr. O. Prez. 14252/26. Program ogłoszono jak wyżej. Zgłoszenia bezpośrednio po zapisie na dany Wydział, do 15 września.

3. Wykłady higjeny szkolnej i zasad wychowania fizycznego oraz ćwiczenia dla słuchaczy Wydz. hum. i mat.-przyr., wymaganych przy osiągnięciu kwalifikacji na nauczycieli szkół średnich (tylko w trymestrze jesiennym i zimowym).

Dla dopuszczenia do ćwiczeń wymagane: wiek 18—30 lat, dobry stan zdrowia i odpowiednia sprawność fizyczna. Zgłoszenia osobiste i pisemne (z załączeniem wypełnionego kwestjonarjusza z fotografją, który Dyrekcja Studjum wysyła na żądanie, a dalej matury gimnazjalnej, metryki, świad. zdrowia, życiorysu, ew. świad. sokolich, harcerskich i t. p.) do Dyrekcji Studjum, Poznań 3, Park Wilsona.

O przyjęciu decyduje m. i. dodatni wynik badania lekarskiego oraz próby sprawności fizycznej. Wymagane minima. Panowie: bieg 100 m — 13.6 sek.; bieg 800 m — 2 min. 35 sek.; skok wzwyż 130 cm; rzut kulą 2,5 kg. — suma rzutów lewą i prawą ręką 25 m; gra w piłkę korzykową. Panie: bieg 60 m — 10 sek.; skok wzwyż 105 cm; rzut piłką korzykową (oburącz nad głową w małym rozkroku) — 10 m; gra w siatkówkę.

Kandydatów (tki), których dopuści się do badań i próby, zawiadomi o tem Dyrekcja po 15 września; do badań, które będą trwały od 22 do 24 IX. włącznie, należy zgłosić się w poniedziałek dn. 22 września o godz. 11; próbę sprawności należy wykonać w ubiorze i obuwiu ćwiczebnem.

Dyrekcja zastrzega sobie zmianę terminów, minimów i t. d.

Wykluczeni ze szkół.

L. II. 8953/30. Kuratorjum wyklucza od studjum prywatnego i publicznego we wszystkich szkołach średnich ogólnokształcących i seminarjach nauczycielskich Mytluka Mikołaja, urodzonego 22 maja 1910 w Peczeniżynie, religji gr. kat., b. ucznia klasy VII b państwowego gimnazjum z ruskim językiem nauczania w Kołomyi.

Naczelnik Wydziału: *Dr. M. Mendys*, wr.

Falsyfikat biletu bankowego 100 zł. Typ. III.

Zawiadomienie Banku Polskiego z dnia 17 czerwca 1930 r.
(*Min. W. R. i O. P. z dn. 25. VI. 1930 r. Nr. I. R. 6963/30*).

L. O. 1390/30. Falsyfikat ten wykonany jest na papierze zwyczajnym, grubszym, sztywniejszym, kolory farb jaśniejsze, nie tak intensywne, jak na bilecie autentycznym.

Znak wodny w medaljonie wytłaczany i natłuszczany, kontury profilu twarzy i układ włosów w szczegółach odmienne.

Wizerunek Kościuszki wykonany nieudolnie, twarz o występującej silnie lewej kości policzkowej, włosy po stronie lewej zmierzwione.

Godło państwa, orzeł, występuje strzępiasto; upierzenie nieuplastycznione.

Rysunki kompozycyj ornamentacyjnych oraz tła, o wybiegających promieniach z pod wielkiej litery „Z“ i liczby „100“, nieudolnie cieniowane, przerywane.

Druk w tekście i klauzuli karnej cieniowany grubiej, miejscami przerywany, o konturach nieostrych.

Cyfry numeru ścieśnione, nierówne, wykrój cyfr odmienny.

Całość falsyfikatu utrzymana jest w kolorach brudnych, rysunki wykone są grubszemi, nieregularnemi linjami, wskutek czego cieniowanie drobnych kompozycyj rysunków nie występuje tak czysto i przejrzyście, jak na bilecie autentycznym.

Falsyfikat niezbyt trudny do rozpoznania.

Książki, Czasopisma.

Wielka monografja historyczna o Powstaniu Listopadowem.

Komunikat Kuratorjum O. S. Lw. z dnia 29 sierpnia 1930 r. Nr. O. 1584/30.

Nr. O. 1584/30. Cała odrodzona niepodległa Rzeczpospolita święcić będzie wkrótce wielką narodową Rocznicę Stulecia Powstania Listopadowego, owej krwawej rozprawy orężnej z wrogiem o Wolność Ojczyzny. Świetlana tradycja tego boju o Wolność Polski, zakutej w kajdany niewoli, boju z brutalną przemocą, wychowała całe pokolenie Polaków w duchu świętej miłości kraju i bezgranicznej ofiarności i stała się podwaliną Zmartwychwstania, a Testament dziejowy Chłopickich, Dwernickich i Bemów otworzył nam wrota do Niepodległości.

Ażeby godnie uczcić trwałym pomnikiem ten przepiękny epizod historji naszej, przystąpił Obywatelski Komitet Obchodu Stulecia Powstania Listopadowego do wydania w święto Stulecia, pamiątkowego dzieła historycznego p. t. „W 100 Rocznicę Powstania Listopadowego“. Akcja Komitetu prowadzona pod przewodnictwem Sterników Władz wojskowych i cywilnych, a pozostająca pod patronatem Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, oraz Ministerstwa Spraw Wewn., Wojsk, Komunikacji, Rolnictwa i t. d., a nadto uzgodniona z Wojskowem Biurem Historycznem w Warszawie, przewiduje wydanie dzieła o bardzo poważnej i wysokiej wartości literacko-historycznej, zapewnionej przez wybitne pióra.

Monografja formatu 315×250 mm, ujęta w piękną szatę zewnętrzną, zawierająca kilkadziesiąt ilustracyj, mieszcząca w sobie na kilkuset stronicach druku, na papierze bezdrzewnym, względnie kredowym, autografy wybitnych osobistości Polski Odrodzonej, reprodukcje oryginalnych sztychów i rysunków z doby Powstania, portrety i życiorysy Wodzów, Twórców i Bohaterów z r. 1830/31, reprodukcje obrazów batalistycznych, autografy Wodzów i wybitnych osób z r. 1831, oraz rozkazów wojskowych, opisu przebiegu walk i bitew powstańczych i szereg cennych prac historycznych, przedstawi popularnie ideę i dzieje Powstania Listopadowego i ze względu na powyższą wyjątkową swą rolę i misję oraz wysoką wartość dydaktyczną dla krzepienia ducha patrjotycznego wśród młodego pokolenia w szkołach całej Polski, uznana została przez Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego za godną rozpowszechnienia i poparcia. Znaleść się ona winna zatem w pierwszej linji we wszystkich

polskich zakładach naukowych, a tem samem w rękach całego Nauczycielstwa i młodzieży i w tej myśli Kuratorjum zwraca się na skutek prośby Komitetu Redakcyjnego ilustrowanej książki pamiątkowej „W 100 Rocznicę Powstania Listopadowego" z apelem do wszystkich zakładów naukowych o nabycie drogą przedpłaty powyższego dzieła.

Mimo olbrzymich kosztów — Komitet pragnąc, by księga ta znalazła się w każdej bez wyjątku szkole polskiej, postanowił oznaczyć ceny nabycia dzieła w przedpłacie w wysokości minimalnej, dostępnej dla każdego zakładu naukowego w Polsce, z tem jednak, że ceny te obowiązują tylko w przedpłacie, o ile wpłacona zostanie ona w nieprzekraczalnym terminie do 30 września bieżącego roku, po upływie którego zostaną o przeszło 50% podwyższone. Powyższe specjalnie w przedpłacie zniżone ceny są następujące: egzemplarz broszurowany Zł 18.— w oprawie kartonowej Zł 25.— ozdobny Zł 40.— Należytość płatna do 30 września b. r. na adres: Administracja Wydawnictwa „W Setną Rocznicę Powstania Listopadowego" Lwów, ul. Piekarska 26.

Kurator Okręgu Szkolnego: *Ig. Pytlakowski,* wr.

Nakładem Państwowego Wydawnictwa Książek Szkolnych Kuratorjum Okręgu Szkolnego Lwowskiego.

Odbito w drukarni i litografji Piller-Neumanna we Lwowie, ul. Łyczakowska l. 3.